

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНЕ НЕКОМЕРЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЇВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПОВІТРЯНОГО ТРАНСПОРТУ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

_____ Олена АРЕФ'ЄВА
“ _____ ” _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ЗДОБУВАЧА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «ЕКОНОМІКА»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Тема: «Фінансова стійкість транспортного підприємства та визначення шляхів її зміцнення»

Виконавець: Ліщенко Олександр Васильович

Керівник: д.е.н., професор Ареф'єва Олена Володимирівна

Нормоконтролер: к.е.н., доцент кафедри Сафонік Н.П.

КИЇВ 2024

ДЕРЖАВНЕ НЕКОМЕРЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЇВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»
Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра економіки повітряного транспорту
Спеціальність: 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма: «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач випускової кафедри

Олена АРЕФ'ЄВА

«_____» _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання кваліфікаційної роботи

Ліценка Олександра Васильовича

(П.І.Б. здобувача)

1. Тема роботи «Фінансова стійкість транспортного підприємства та визначення шляхів її зміцнення» затверджена наказом ректора від 11.07.2024 р. № 1137/ст.
2. Термін виконання роботи: з 26.08.2024 р. по 15.12.2024 р.
3. Вихідні дані роботи: законодавчі та нормативні акти, плани, звіти, фінансова звітність, статистичні дані, електронні інформаційні джерела, наукові та методичні праці вітчизняних та зарубіжних вчених.
4. Зміст пояснювальної записки: вступ; теоретичні основи підвищення ефективності використання фінансової стійкості транспортного підприємства; оцінка та аналіз фінансової стійкості ПІ «АГРОСИСТЕМ ІНВЕСТ УКРАЇНА»; розробка заходів щодо зміцнення фінансової стійкості підприємства ПІ «АГРОСИСТЕМ ІНВЕСТ УКРАЇНА» в динамічному ринковому середовищі; висновки.
5. Перелік обов'язкового ілюстративного матеріалу: еволюція фінансової стійкості як економічної категорії; ключові складові забезпечення фінансової стійкості транспортного підприємства; основні види ризиків фінансової стійкості транспортного підприємства; коефіцієнт зношування ПІ «Агросистем Інвест Україна»; показники майнового стану; показники фінансової стійкості ПІ «Агросистем Інвест Україна»; фінансові інструменти зміцнення фінансової стійкості транспортного підприємства; основні стратегії підвищення фінансової стійкості ПІ «Агросистем Інвест Україна»; стратегічні заходи посилення фінансової стійкості підприємства.

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Підпис керівника
1.	Видача завдання	26.08.2024	
2.	Збір та оброблення статистичної інформації	27.08.2024-08.09.2024	
3.	Вивчення стану проблем, опрацювання джерел	09.09.2024-15.09.2024	
4.	Дослідити теоретичні основи підвищення ефективності використання фінансової стійкості транспортного підприємства	16.09.2024-29.09.2024	
5.	Провести оцінку та аналіз фінансової стійкості ІП «АГРОСИСТЕМ ІНВЕСТ УКРАЇНА»	30.09.2024-20.10.2024	
6.	Розробити заходи щодо зміцнення фінансової стійкості підприємства ІП «АГРОСИСТЕМ ІНВЕСТ УКРАЇНА» в динамічному ринковому середовищі	21.10.2024-10.11.2024	
7.	Написання вступу та висновків	11.11.2024-14.11.2024	
8.	Оформлення пояснювальної записки, графічного матеріалу, підготовка доповіді, передзахист	15.11.2024-20.11.2024	
9.	Проходження нормоконтролю, перевірка на плагіат, оформлення документів до захисту, рецензування роботи, подання роботи на кафедрі	21.11.2024-24.11.2024 02.12.2024-03.12.2024	

7. Дата видачі завдання: 26.08.2024 р.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Олена АРЕФ'ЄВА
(підпис керівника) (П.І.Б.)

Завдання прийняв(ла) до виконання _____ Олександр ЛІЩЕНКО
(підпис здобувача) (П.І.Б.)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи «Фінансова стійкість транспортного підприємства та визначення шляхів її зміцнення» 109 с., 22 рис., 23 табл., 62 літературних джерел, 3 додатків.

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ТРАНСПОРТНЕ ПІДПРИЄМСТВО, РЕСУРСИ, РИЗИКИ, СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ, УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ, БЮДЖЕТУВАННЯ, ІННОВАЦІЇ.

Об'єктом дослідження є процес зміни фінансової стійкості підприємства, предметом – теоретичні підходи та практичні засади формування організаційно-економічних заходів міцнення фінансової стійкості транспортного підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка і обґрунтування заходів щодо підвищення фінансової стійкості транспортного підприємства на підставі дослідження сучасного стану його господарської діяльності.

Методи дослідження: методи аналізу і синтезу – для вивчення фінансової стійкості та визначення її складових; статистичні методи – для аналізу динаміки та структури фінансових показників підприємства; порівняльний аналіз – для оцінки результатів діяльності підприємства та їх впливу на фінансову стійкість; методи прогнозування – для розробки рекомендацій щодо покращення фінансового стану.

Практичне значення одержаних результатів полягає у практичній спрямованості проведенного аналізу витрат і собівартості продукції, робіт, послуг підприємства, оцінці майнового стану ІП «Агросистем Інвест Україна» при забезпеченні його фінансової стійкості, спираючись на які керівництво отримало загальний стан діяльності підприємства, впровадження розроблених заходів щодо зміцнення фінансової стійкості ІП «АГРОСИСТЕМ ІНВЕСТ УКРАЇНА» в динамічному ринковому середовищі можуть стати основою стратегічного планування.

Методологічну основу дослідження склав науковий доробок вітчизняних вчених та закордонних фахівців в напрямку забезпечення фінансової стійкості транспортного підприємства, визначення та обґрунтування шляхів її зміцнення, підходів до здійснення діагностики фінансової стійкості та чинників впливу на її посилення, впливу інформаційних технологій на зміну змістовного насичення ключових факторів на стабільну діяльність підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці практичних рекомендацій щодо підвищення фінансової стійкості, які враховують специфіку діяльності транспортних підприємств. Запропоновані заходи включають

оптимізацію структури капіталу, впровадження інноваційних фінансових інструментів, посилення контролю за витратами та управління ризиками.

Отримані результати та їх новизна полягають у розробці практичних рекомендацій щодо підвищення фінансової стійкості, які враховують специфіку діяльності транспортних підприємств. Запропоновані заходи включають оптимізацію структури капіталу, впровадження інноваційних фінансових інструментів, посилення контролю за витратами та управління ризиками, включати пропозиції щодо зниження фінансових витрат, контроль за ліквідністю, а також покращення операційної ефективності.

Значущість виконаної роботи та висновки. Значущість отриманих результатів полягає у тому, що рекомендації можуть бути застосовані для покращення фінансового стану підприємства, підвищення його стійкості та забезпечення довгострокової стабільності.

Рекомендації щодо використання результатів роботи полягають у впровадженні запропонованих заходів на транспортних підприємствах для підвищення ефективності фінансового управління, зниження ризиків та забезпечення стійкості в умовах змінного ринкового середовища.

Сектор застосування і ступінь впровадження матеріалів кваліфікаційної роботи складається із можливості впровадження розроблених рекомендацій як на рівні окремих підприємств, в тому числі транспортних, та відповідних кластерів, так і в межах відношення транспортної інфраструктури, що зробить вагомий внесок у розвиток економіки.

Прогнозні припущення про розвиток об'єкту і предмету дослідження. Регулярний аналіз ключових фінансових показників, таких як ліквідність, рентабельність та платоспроможність, мають стати необхідною умовою для своєчасного реагування на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Моніторинг цих показників дасть змогу не лише оцінювати поточну ефективність діяльності, але й розробляти стратегії для її подальшого покращення.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	11
1.1. Теоретичні підходи до розгляду сутності поняття «фінансової стійкості» та його складових	11
1.2. Чинники впливу на зміцнення фінансової стійкості підприємства.....	18
1.3. Методи та інструменти забезпечення фінансової стійкості транспортного підприємства.....	29
Висновки до першого розділу	35
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІ «АГРОСИСТЕМ ІНВЕСТ УКРАЇНА».....	38
2.1. Характеристика загальної господарського-економічної діяльності ПІ «Агросистем Інвест Україна».....	38
2.2. Аналіз витрат і собівартості продукції, робіт, послуг підприємства	48
2.3. Оцінка майнового стану ПІ «Агросистем Інвест Україна» при забезпеченні його фінансової стійкості	53
Висновки до другого розділу	68
РОЗДІЛ 3. ЗАХОДИ ЩОДО ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ПІ «АГРОСИСТЕМ ІНВЕСТ УКРАЇНА» В ДИНАМІЧНОМУ РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	71
3.1. Використання фінансових інструментів для зміцнення фінансової стійкості ПІ «Агросистем Інвест Україна».....	71
3.2. Моделювання та рекомендації щодо подальшої роботи ПІ «Агросистем Інвест Україна»	79
3.3. Економічно-організаційні аспекти зміцнення фінансової стійкості підприємства ПІ «Агросистем Інвест Україна»	93
Висновки до третього розділу	102
ВИСНОВКИ	105
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	109
ДОДАТКИ	117

ВСТУП

Фінансова стійкість підприємства є однією з ключових характеристик його діяльності у сучасних умовах ринкової економіки. Транспортні підприємства особливо потребують міцної фінансової основи через високу вартість технічного обслуговування, постійні коливання попиту на послуги та жорстку конкуренцію. В умовах економічної нестабільності та глобалізації ринків, підприємства змушені адаптуватися до швидко змінюваних умов зовнішнього середовища. Втрата фінансової стійкості може призвести до зниження конкурентоспроможності, втрати ринкових позицій та навіть банкрутства. Тому дослідження фінансової стійкості та пошук ефективних шляхів її зміцнення є надзвичайно важливим завданням. Це дозволяє підприємствам не лише виживати, але й активно розвиватися, досягаючи стратегічних цілей. Аналіз фінансової стійкості також сприяє виявленню слабких місць у фінансовій діяльності підприємства та розробці відповідних заходів для їх подолання.

Додатково, на фінансову стійкість транспортних підприємств значний вплив чинять зовнішні фактори, серед яких особливе місце займають економічні та політичні кризи. Зокрема, війна в Україні суттєво вплинула на фінансовий стан підприємств, особливо транспортної галузі. Воєнні дії призводять до руйнування інфраструктури, зниження попиту на транспортні послуги, зростання витрат на паливо та логістику. У таких умовах підприємства змушені адаптуватися до нових реалій, розробляти стратегії виживання та шукати нові ринки збуту. Тому дослідження впливу війни на фінансову стійкість транспортних підприємств є надзвичайно актуальним та важливим завданням.

Метою кваліфіційної роботи є розробка і обґрунтування заходів щодо підвищення фінансової стійкості транспортного підприємства на підставі дослідження сучасного стану його господарської діяльності.

Для досягнення поставленої мети сформульовано і вирішено наступні завдання:

- розглянути теоретичні підходи до сутності поняття «фінансової стійкості» та його складових;
- обґрунтувати чинники впливу на зміцнення фінансової стійкості підприємства;
- розглянути методи та інструменти забезпечення фінансової стійкості транспортного підприємства;
- провести характеристику загальної господарського-економічної діяльності ІП «АГРОСИСТЕМ ІНВЕСТ УКРАЇНА» (Іноземне підприємство «АГРОСИСТЕМ ІНВЕСТ УКРАЇНА»);
- проаналізувати витрати і собівартості продукції, робіт, послуг досліджуваного підприємства ;
- оцінити майновий стан ІП «АГРОСИСТЕМ ІНВЕСТ УКРАЇНА» при забезпеченні його фінансової стійкості;
- обґрунтувати використання фінансових інструментів для зміцнення фінансової стійкості ІП «Агросистем Інвест Україна»;
- провести моделювання та рекомендації щодо подальшої роботи ІП «АГРОСИСТЕМ ІНВЕСТ УКРАЇНА»;
- запропонувати економічно – організаційні заходи щодо зміцнення фінансової стійкості підприємства ІП «АГРОСИСТЕМ ІНВЕСТ УКРАЇНА».

Об'єктом дослідження є процес зміни фінансової стійкості підприємства, предметом – теоретичні підходи та практичні засади формування організаційно-економічних заходів міцнення фінансової стійкості транспортного підприємства.

У роботі використовуються наступні методи дослідження: аналіз та синтез наукової літератури з теми фінансової стійкості, економіко-статистичні методи для аналізу фінансової діяльності підприємства, методика фінансового аналізу для оцінки фінансової стійкості, експертні оцінки для визначення основних проблем та розробки рекомендацій щодо зміцнення фінансової стійкості.

Теоретичну основу дослідження склали наукові праці та публікації вітчизняних і зарубіжних вчених щодо підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу транспортного підприємства. Інформаційну основу кваліфікаційної роботи становлять нормативно-правові акти України, статистичні дані Міністерства інфраструктури України, Державного комітету статистики України, дані транспортних підприємств України.

Методологічну основу дослідження склав науковий доробок вітчизняних вчених та закордонних фахівців в напрямку забезпечення фінансової стійкості транспортного підприємства, визначення та огрунтування шляхів її зміцнення, підходів до здійснення діагностики фінансової стійкості та чинників впливу на її посилення, впливу інформаційних технологій на зміну змістовного насичення ключових факторів на стабільну діяльність підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці практичних рекомендацій щодо підвищення фінансової стійкості, які враховують специфіку діяльності транспортних підприємств. Запропоновані заходи включають оптимізацію структури капіталу, впровадження інноваційних фінансових інструментів, посилення контролю за витратами та управління ризиками.

Отримані результати та їх новизна полягають у розробці практичних рекомендацій щодо підвищення фінансової стійкості, які враховують специфіку діяльності транспортних підприємств. Запропоновані заходи включають оптимізацію структури капіталу, впровадження інноваційних фінансових інструментів, посилення контролю за витратами та управління ризиками,

включати пропозиції щодо зниження фінансових витрат, контроль за ліквідністю, а також покращення операційної ефективності.

Рекомендації щодо використання результатів роботи полягають у впровадженні запропонованих заходів на транспортних підприємствах для підвищення ефективності фінансового управління, зниження ризиків та забезпечення стійкості в умовах змінного ринкового середовища.

Сектор застосування і ступінь впровадження матеріалів кваліфікаційної роботи складається із можливості впровадження розроблених рекомендацій як на рівні окремих підприємств, в тому числі транспортних, та відповідних кластерів, так і в межах відношення транспортної інфраструктури, що зробить вагомий внесок у розвиток економіки.

Ареф'єва О. В., Ліщенко О. В. Фінансовий аналіз як основа для прийняття рішень щодо підвищення стійкості транспортного підприємства розвитку людських ресурсів. *The Future of Scientific Discoveries: New Trends and Technologies: proceedings of the XLVII International scientific and practical conference (November 13-15, 2024) Marseille, France. International Scientific Unity, 2024. Pp. 65–67 (№ 3 в списку літератури).*

Ареф'єва О. В., Пілецька С. Т., Сафонік Н. П., Ліщенко О. В. Процесний підхід до капіталізації як основи фінансової стійкості підприємств транспортної галузі в умовах інтелектуально-орієнтованого розвитку. *Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024. № 4 (№6 в списку літератури).*

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний текст роботи викладено на 108 сторінках. Містить 22 рисунки, 23 таблиці, 62 літературних джерела на 8 сторінках, 3 додатки на 4 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Теоретичні підходи до розгляду сутності поняття «фінансової стійкості» та його складових

В умовах сучасних процесів глобалізації та зростання конкуренції підприємства повинні мати високу фінансову стійкість, щоб ефективно конкурувати на світових ринках. Глобалізація відкриває нові можливості для розширення ринків збуту, але водночас вимагає від підприємств підвищення ефективності, інноваційності та гнучкості управлінських дій при підтриманні діяльності підприємства.

Фінансова стабільність стає особливо важливою під час війни в Україні. Військовий конфлікт створює багато проблем для ведення бізнесу, включаючи перебої у виробництві, проблеми з постачанням і зміни попиту майже на всі товари (послуги). Вимушені простои у виробництві, спричинені війною мають тимчасовий або постійний характер [13]. Руйнування інфраструктури та логістичних шляхів ускладнює постачання сировини та готової продукції, що також впливає на процеси вчасної організації виробництва та доставки. Зміни попиту через економічну нестабільність і зміну споживчих пріоритетів можуть суттєво вплинути на фінансові показники підприємства.

Фінансова стійкість підприємства є базовим поняттям, що відображає здатність підприємства забезпечувати стабільний фінансовий стан і безперервність господарської діяльності в довгостроковій перспективі. Він

охоплює кілька ключових аспектів, включаючи платоспроможність, ліквідність, фінансову незалежність і прибутковість

Платоспроможність означає здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання в узгоджені терміни. Це досягається завдяки наявності достатнього розміру ліквідних активів і оптимальному управлінню грошовими потоками, щоб уникнути затримок платежів і підтримувати високий рівень довіри з боку постачальників і кредиторів [22]. З допомогою ліквідності фахівці вимірюють, наскільки швидко активи підприємства можуть бути перетворені в готівку без значної втрати вартості. Висока ліквідність дозволяє швидко реагувати на фінансові труднощі та ринкову невизначеність, забезпечуючи гнучкість у прийнятті управлінських рішень та адаптації до змін економічного середовища.

Фінансова незалежність характеризується співвідношенням власного і позикового капіталу. Високий рівень власного капіталу знижує ризик банкрутства та підвищує кредитоспроможність підприємства, що особливо важливо в періоди економічної кризи та нестабільності. Фінансова незалежність забезпечує підприємству стійкість до агресивних зовнішніх впливів і можливість інвестувати в розвиток і модернізацію виробництва. Рентабельність відображає ефективність використання підприємством ресурсів і його здатність отримувати прибуток [27]. Висока рентабельність свідчить про конкурентоспроможність підприємства, його здатність створювати додану вартість та забезпечувати стабільний фінансовий результат.

Забезпечення фінансової стійкості підприємств в умовах війни є надзвичайно важливим, оскільки дозволяє їм зберегти свою прибутковість, забезпечити безперебійність діяльності та адаптуватися до нових економічних умов. Фінансова стійкість (табл. 1.1) в таких умовах стає запорукою виживання та основою майбутнього розвитку підприємства, адже тільки фінансово стійкі підприємства здатні протистояти викликам війни та сприяти післявоєнній відбудові економіки країни.

Еволюція поняття фінансової стійкості підприємства

Рік	Автор	Визначення фінансової стійкості	Відмінності
2000	Іванов І. І.	Здатність підприємства підтримувати платоспроможність та ліквідність	Фокус на платоспроможності та ліквідності
2005	Петров П. П.	Здатність підприємства підтримувати стабільний фінансовий стан	Додавання стабільного фінансового стану
2010	Сидоренко С. С.	Протистояння фінансовим кризам та підтримка оптимального співвідношення ресурсів	Включення стійкості до фінансових криз і оптимізації співвідношення ресурсів
2015	Коваль В. М.	Забезпечення виконання фінансових зобов'язань незалежно від зовнішніх змін	Додавання незалежності від змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі
2020	Мельник М. М.	Підтримка довгострокової фінансової стабільності та конкурентоспроможності	Включення довгострокової стабільності та конкурентоспроможності
2023	Гончаренко Г. Г.	Комплексне забезпечення фінансової стійкості в умовах війни та кризових ситуацій	Фокус на умовах війни та кризових ситуаціях

Джерело: складено автором на основі [12; 31; 34; 43].

За словами В. Ковалю, фінансова стійкість підприємства визначається як здатність підприємства підтримувати стабільний фінансовий стан, забезпечуючи виконання своїх фінансових зобов'язань, незалежно від змін зовнішнього та внутрішнього середовища. Це поняття включає здатність підприємства протистояти фінансовим кризам, підтримувати ліквідність і платоспроможність, а

також забезпечувати оптимальне співвідношення власних і позикових ресурсів [17].

Серед українських науковців розробки та зміни у визначенні фінансової стійкості підприємств у часі відображають різні підходи та акценти авторів у різні роки. Єпіфанова І.Ю. акцентувала увагу на здатності підприємства підтримувати платоспроможність і ліквідність, що дозволяє виконувати фінансові зобов'язання в узгоджені терміни [18].

Базилінська О. Я., Панченко О. І. додали до визначення аспект стабільного фінансового стану підприємства, який підкреслює важливість збереження фінансової стійкості в довгостроковій перспективі [8]. Докієнко Л. включив концепцію протидії фінансовим кризам та підтримання оптимального співвідношення власних ресурсів із позиковими, де наголошується на необхідності стійкості підприємства до зовнішніх шоків [16]. Приймак С. В., Волкова О. А. додали аспект забезпечення виконання фінансових зобов'язань незалежно від змін зовнішнього та внутрішнього середовища, що розширює розуміння фінансової стабільності з урахуванням динаміки бізнес-середовища [30].

Салькова І. Ю, Санкевич В. О. приділили комплексному забезпеченню фінансової стабільності у воєнних та кризових ситуаціях, актуалізуючи важливість фінансової стабільності в умовах нестабільності та надзвичайних ситуацій [35]. Кожен автор додає нові аспекти та деталі до розуміння фінансової стабільності, відображаючи еволюцію поняття відповідно до змін економічного та соціального середовища.

Фінансова стійкість як економічне поняття зазнала значних змін протягом часу, відображаючи розвиток ринкових відносин та фінансових інструментів. Вона еволюціонувала від простого поняття виконання короткострокових зобов'язань до комплексного підходу, що включає аналіз ліквідності, платоспроможності, рентабельності та стабільності грошових потоків (рис. 1.1).

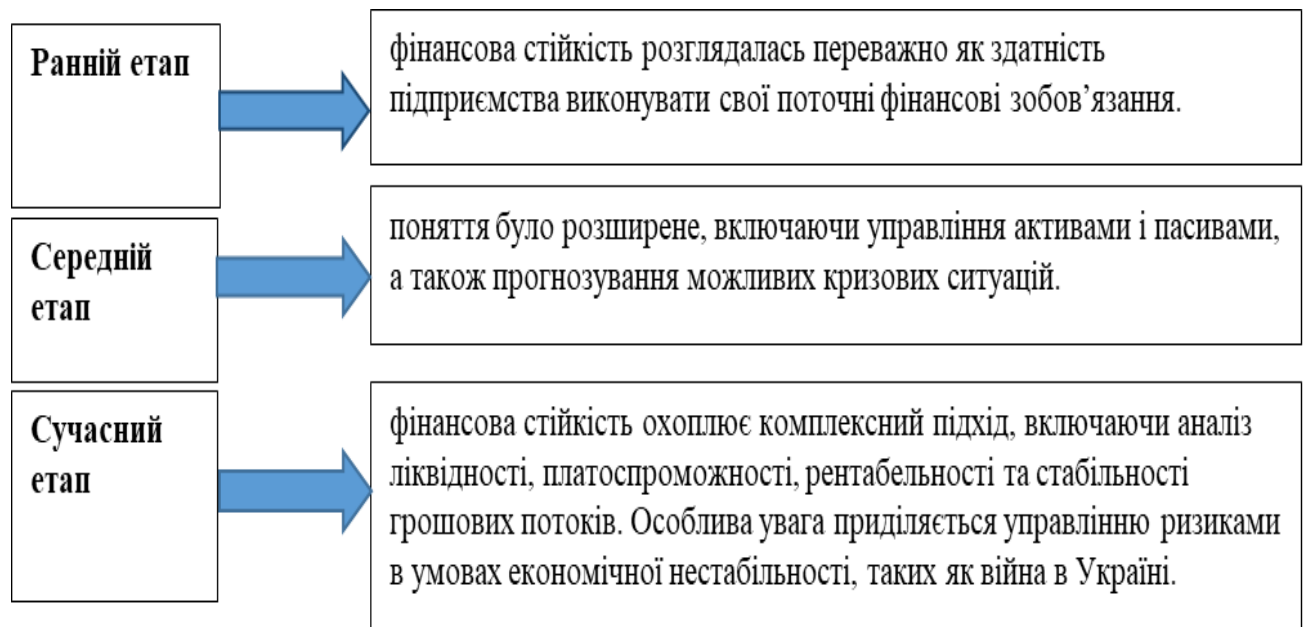

Рис. 1.1. Еволюція фінансової стійкості як економічної категорії

Джерело: складено автором на основі [8; 19; 56].

При формуванні ринкових відносин під фінансовою стійкістю розуміли, перш за все, здатність підприємства виконувати свої поточні фінансові зобов'язання. Це включало вчасну погашення боргів, оплату рахунків та виконання інших короткострокових зобов'язань. Найважливішим фактором стабільності в цей момент була ліквідність компанії, тобто, ч. можливість швидко конвертувати активи в готівку.

З розвитком ринкових зв'язків і фінансових інструментів поняття фінансової стабільності розширилося. Він почав включати управління корпоративними активами та пасивами та прогнозування можливих кризових ситуацій [7; 54]. Це означало, що компанії мали не тільки забезпечити ліквідність, але й ефективно управляти своїми ресурсами для досягнення довгострокової стійкості. З'явилися нові показники, такі як рентабельність активів, власний капітал та інші.

На цьому етапі фінансова стійкість включає комплексний підхід до управління фінансами підприємства. Він включає аналіз ліквідності, платоспроможності, прибутковості та стабільності грошових потоків. Особлива

увага приділяється управлінню ризиками в умовах економічної нестабільності, наприклад війни в Україні. Сучасний підхід до фінансової стабільності враховує такі фундаментальні показники, як ліквідність, платоспроможність, прибутковість і стабільність грошових потоків (рис. 1.2).

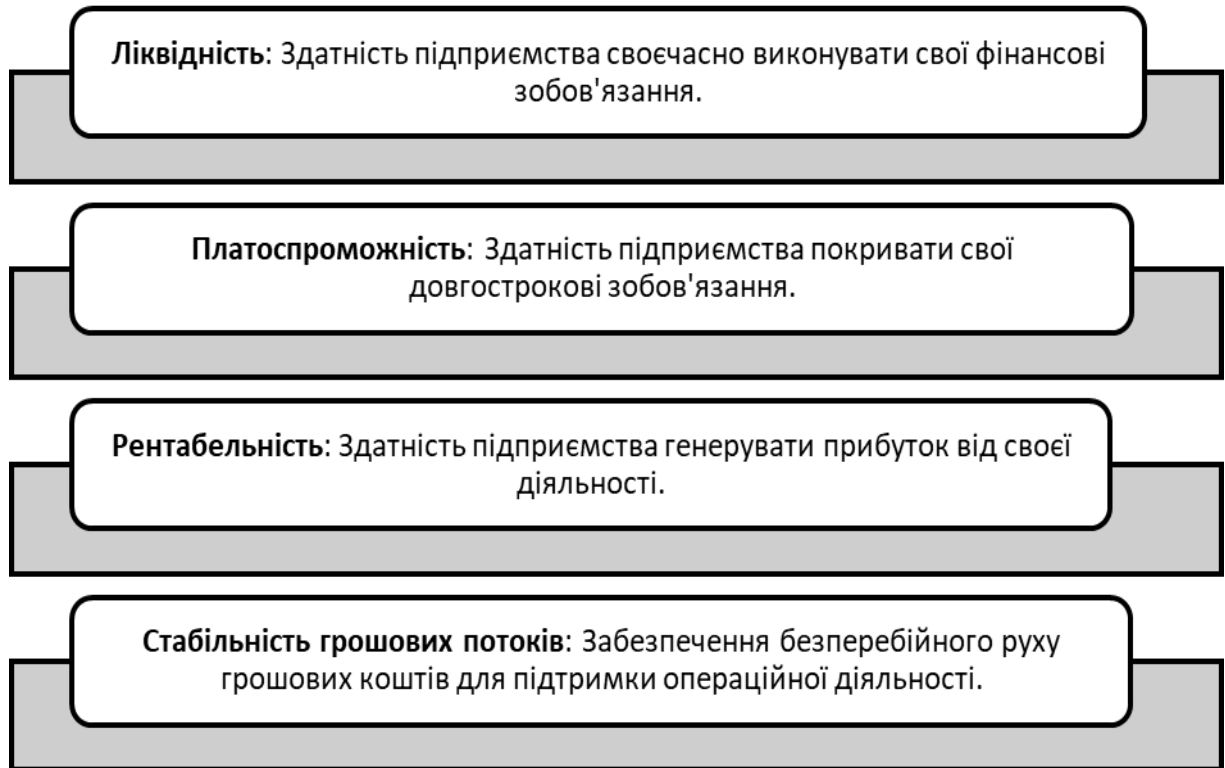

Рис. 1.2. Сучасний підхід до фінансової стійкості

Джерело: складено автором на основі [15; 29; 45].

Концепція фінансової стабільності має вирішальне значення для оцінки здатності підприємства забезпечувати стабільну діяльність у довгостроковій перспективі. Нестабільність зовнішнього середовища призводить до появи небезпек та посиленню впливів ризиків. Моніторинг ризиків стало невідемним етапом комплексного дослідження діяльності підприємств, оскільки це надзвичайно важливо при розгляді та забезпеченні фінансової стабільності. Даний процес включає виявлення потенційних ризиків, їх оцінку та розробку заходів для мінімізації негативного впливу на фінансову стабільність підприємства.

Визначення фінансової стійкості базується на основних підходах, які включають її змістовну складову і обґрунтування системи показників, за допомогою яких можна її охарактеризувати, кожен з яких надає важливу інформацію для аналізу фінансової ситуації (табл. 1.2). На практиці застосовують балансовий, коефіцієнтний, комплексний методи, кожен з яких використовується в залежності від цілей оцінювання, оскільки має відповідні певним чином закріплені показники.

Таблиця 1.2

Основні підходи до визначення фінансової стійкості

Підхід	Основні аспекти
Балансовий	<ul style="list-style-type: none"> - Аналіз структури активів та їх ліквідності - Аналіз структури пасивів та зобов'язань - Співвідношення власного і позикового капіталу
Коефіцієнтний	<ul style="list-style-type: none"> - Коефіцієнти ліквідності (поточні активи/поточні зобов'язання) - Коефіцієнти платоспроможності (прибуток до сплати відсотків і податків/відсоткові витрати) - Коефіцієнти рентабельності (чистий прибуток/загальні активи) - Коефіцієнти стабільності грошових потоків
Комплексний	<ul style="list-style-type: none"> - Аналіз грошових потоків у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності - Комбінований аналіз активів і пасивів - Оцінка фінансових ризиків та розробка стратегій для їх мінімізації

Джерело: складено автором на основі [26; 49; 55; 57].

Тому балансовий підхід орієнтован здебільшого на аналіз структури балансу підприємства, тому основними показниками є активи та пасиви. Це дає змогу оцінити ліквідність активів, строки погашення зобов'язань і співвідношення власного капіталу та позикових коштів. Використання даного підходу дозволяє отримати комплексну зріз фінансової ситуації та розкрити потенційні операційні ризики, пов'язані з дисбалансом у фінансовій структурі підприємства в цілому.

Раціональний підхід використовує фінансові показники для оцінки різних аспектів фінансової діяльності підприємства. Основні показники включають

ліквідність, платоспроможність, прибутковість і стабільність грошових потоків. Такий підхід дозволяє детально проаналізувати фінансовий стан підприємства та виявити слабкі місця в управлінні фінансами та цілеспрямовано вжити заходи щодо його покращення.

Комплексний підхід поєднує в собі елементи балансового підходу та ключові показники ефективності, а також доповнює їх аналізом грошових потоків та іншими фінансовими показниками. Це забезпечує комплексне оцінювання фінансової стабільності підприємства з урахуванням короткострокових і довгострокових аспектів його діяльності та розуміння якого характеру заходи необхідно розробляти (тактичні або стратегічні). Аналіз руху грошових коштів, комбінований аналіз активів і пасивів і оцінка фінансового ризику дозволяють розробити вчасно ефективні стратегії щодо мінімізації негативного впливу на фінансову стабільність підприємства та його здатність підтримувати конкурентоспроможність на ринку.

Таким чином, фінансова стійкість як економічне поняття пройшла довгий шлях еволюції, від простого забезпечення ліквідності до складного управління фінансовими ризиками та стабільністю грошових потоків. Сучасні підприємства повинні враховувати різні аспекти фінансової стійкості для забезпечення своєї довгострокової стабільності та ефективності в умовах нестабільної економічної ситуації.

1.2. Чинники впливу на зміцнення фінансової стійкості підприємства

В сучасних умовах господарювання значна кількість українських підприємств потребують значної модернізації, отримання фінансових ресурсів із різних джерел, розробки та впровадження державних програм підтримки розвитку вітчизняного бізнесу. Виробництво конкурентоспроможної продукції та запуск

інноваційних та інвестиційних процесів стане можливим тільки при умові стабільності фінансового стану підприємства.

У сучасній економічній науці велика увага приділяється вивченню фінансової стійкості компаній різних галузей, у тому числі транспортних. Різні автори розглядають цю проблему з різних сторін: від теоретичних засад фінансової стабільності до практичних рекомендацій щодо її забезпечення та підтримки. Нижче подано огляд основних підходів і концепцій, пов'язаних з роллю та ефективністю використання елементів фінансової стійкості транспортного підприємства.

Розуміння ролі фінансової стійкості компанії є ключовим елементом ефективного менеджменту, оскільки дає можливість компанії стабільно функціонувати навіть у складних економічних умовах. Фінансова стійкість характеризується здатністю підприємства вчасно виконувати свої зобов'язання, підтримувати належний рівень ліквідності та ефективно використовувати фінансові ресурси для досягнення стратегічних цілей.

Вчені по-різному розглядають місце і роль фінансової стійкості в діяльності підприємств транспортної галузі. По-перше, фінансова стійкість є фундаментом для забезпечення безперервної діяльності підприємства. Вона дозволяє знижувати ризик виникнення дефолту або банкрутства, що особливо важливо в умовах економічної нестабільності або кризи. Як зазначають дослідники, такі як Ізюмська В., Нікульшина А. [19], саме фінансова стійкість підприємства забезпечує його здатність підтримувати операційну діяльність на належному рівні, навіть у випадку виникнення зовнішніх шоків або внутрішніх фінансових труднощів.

По-друге, фінансова стійкість створює умови для залучення додаткових інвестицій. Інвестори та кредитори надають перевагу фінансово стійким підприємствам, оскільки такі компанії мають менший ризик невиконання фінансових зобов'язань. Забезпечення стійкості сприяє збільшенню інвестиційної

привабливості, що дозволяє підприємству залучати ресурси для розвитку та модернізації виробничих потужностей. За дослідженнями Сподіна А. О., Тарасенко І. О. [42], фінансова стійкість є визначальним фактором у забезпеченні стабільного розвитку підприємства та досягненні його довгострокових цілей.

По-третє, фінансова стійкість підприємства відіграє важливу роль у забезпеченні його конкурентоспроможності. Ефективне управління фінансами дозволяє компанії інвестувати в новітні технології, оновлювати обладнання, підвищувати продуктивність і, як наслідок, забезпечувати високий рівень якості товарів та послуг. Це, у свою чергу, дає підприємству можливість зберігати та зміцнювати свої позиції на ринку. Прохорова В. В., Мушнікова С. А., Крутова А. наголошують на тому, що фінансова стійкість дозволяє компанії протистояти конкурентному тиску, використовуючи наявні ресурси з максимальною ефективністю [33].

Ареф'єв С.О. підкреслює важливість інтегрованого підходу до управління фінансовою стійкістю, особливо в умовах мінливої ринкової кон'юнктури. На його думку, ключовим завданням є поєднання стратегічного планування та тактичного контролю для мінімізації ризиків і забезпечення гнучкості у прийнятті управлінських рішень. Ареф'єв також зазначає, що для досягнення фінансової стійкості важливо впроваджувати сучасні інформаційні системи для моніторингу та аналізу фінансових потоків, що дозволить своєчасно реагувати на зміни в ринковому середовищі [1].

Опанування підходів і методів визначення фінансової стійкості підприємства також в системі організаційно-економічного забезпечення слід розглядати як складову при досягненні сталого розвитку. Це дозволяє ефективно управляти ризиками, залучати інвестиції, застосовувати процесний підхід та забезпечувати конкурентоспроможність на ринку. У сучасних умовах динамічної економіки здатність підтримувати фінансову стійкість є одним із найважливіших факторів успіху підприємства в умовах інтелектуально-орієнтованого розвитку.

Взаємозв'язок між основними складовими фінансової стійкості та діями, які спрямовані на її підтримку, а також реалізується в єдиному комплексі (рис. 1.3). Це показує взаємозв'язок між основними складовими фінансової стійкості та діями, які спрямовані на її підтримку, а також реалізується в єдиному комплексі. Виконання вказаних дій органічно поєднує підприємству ефективно управляти ресурсами, адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та зберігати стійкість до економічних викликів

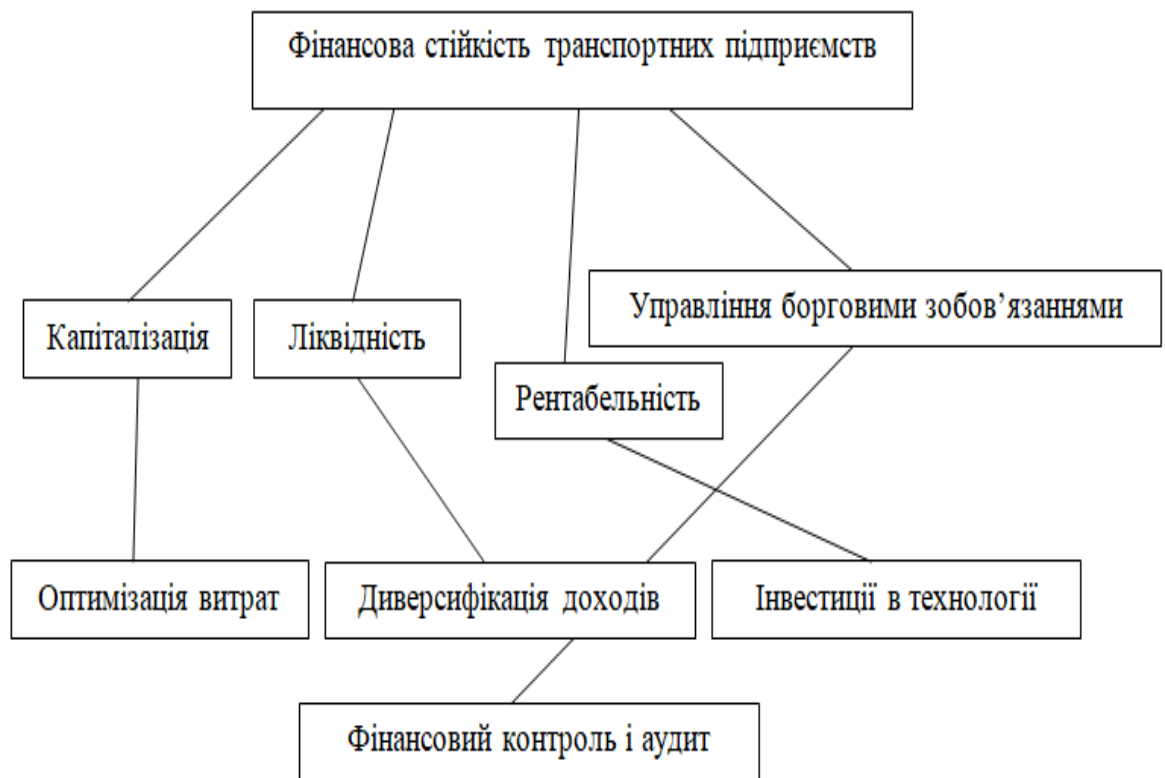

Рис. 1.3. Внутрішні чинники забезпечення фінансової стійкості транспортного підприємства

При нівелюванні дії внутрішніх чинників центральне місце у підтриманні фінансової стійкості займає капіталізація, яка відображає наявність достатнього обсягу власного капіталу для підтримки операційної діяльності та створення умов для процесу прискореного доінвестування у розвиток [59]. Забезпечення капіталізації дозволяє підприємству залишатися стійким до економічних викликів

та зберігати конкурентні переваги. Для ефективного використання капіталу важливо впроваджувати оптимізацію витрат, що включає управління операційними витратами для підвищення ефективності використання ресурсів.

Довгострокова фінансова стабілізація як чинник внутрішнього середовища досягається підприємством при застосуванні постійного моніторингу ліквідності, тобто здатність підприємства швидко перетворювати свої активи на грошові кошти для виконання поточних фінансових зобов'язань. Високий рівень ліквідності надає підприємству гнучкість в управлінні грошовими потоками, що забезпечує можливість оперативного реагування на фінансові виклики. В цьому контексті важливим кроком є диверсифікація доходів і процесний підхід при самофінансуванні, що ґрунтується на розширенні джерел доходів для підтримки стабільності фінансових потоків.

Підтримання необхідного рівня рентабельності підприємства сприяє здатності ефективно використовувати свої ресурси для отримання прибутку та використовувати його для здійснення інтелектуально-орієнтованого розвитку через застосування в данному контексті машинного навчання для побудови необхідних логістичних регресій. Чим вища рентабельність, тим більш стійким стає підприємство в умовах ринкової конкуренції і тим більші напрями бізнесу можуть бути реалізовані в транспортній галузі [4; 14]. Для підвищення рентабельності доцільно інвестувати у сучасні технології логістичного управління, що сприяють зростанню продуктивності, окупності та зниженню операційних витрат.

Невідомою складовою посилення фінансової стабільності слід визнати управління борговими зобов'язаннями через підтримку раціональної структури капіталу. Так, збалансоване використання власного та позикового капіталу дозволяє уникати фінансових ризиків та підтримувати стабільну роботу підприємства використовуючи інтелектуальне управління як передумови розвитку. Важливо забезпечити фінансовий контроль та аудит, який включає

регулярний моніторинг обґрунтованих фінансових показників і перевірку фінансової дисципліни, що допомагає запобігти кризовим ситуаціям.

Розподіл впливу складових на фінансову стійкість транспортного підприємства базується на ключових факторах, які забезпечують його стабільність і розвиток (рис. 1.4). Ресурсний потенціал має найбільший вплив, оскільки ефективне використання фінансових, матеріальних та людських ресурсів визначає здатність підприємства підтримувати свою діяльність та адаптуватися до змін на ринку. Він включає як активні ресурси, так і резерви, які можуть бути використані для подальшого розширення або покриття непередбачуваних витрат.

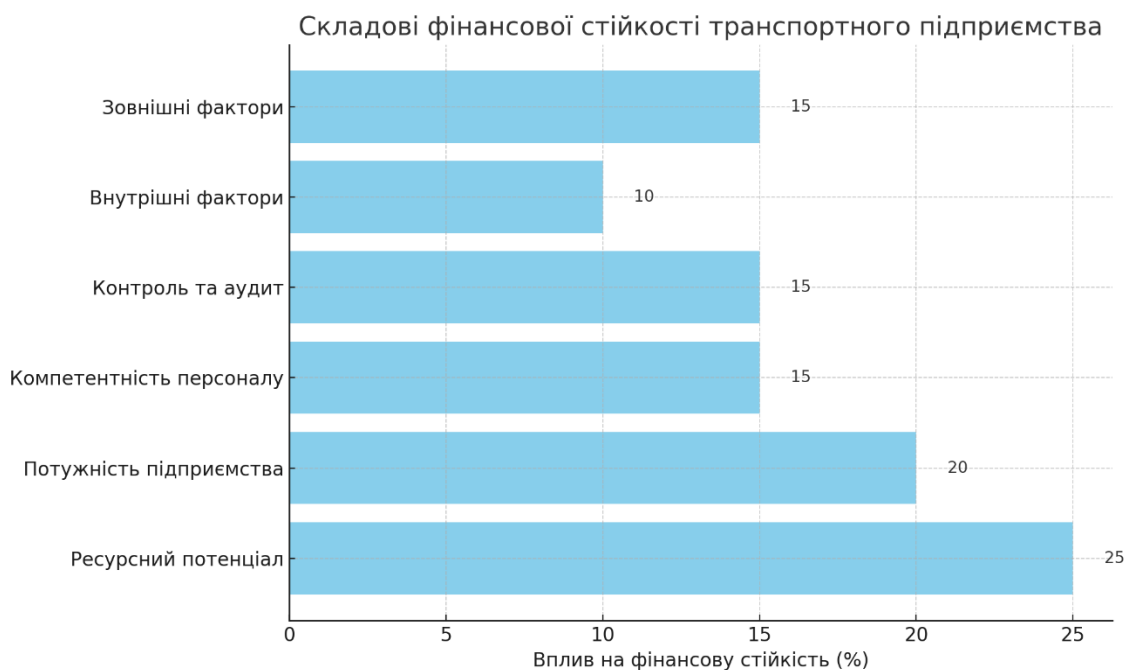

Рис. 1.4. Вагомість складових фінансової стійкості транспортного підприємства

Таким чином, забезпечення фінансової стійкості транспортного підприємства вимагає комплексного підходу, що включає як внутрішні, так і зовнішні фактори. Одним із важливих кроків є розробка та впровадження системи ефективного управління ресурсами, що дозволяє підприємству використовувати

свої фінансові, матеріальні та людські активи з максимальною користю для здійснення інтелектуально-орієнтованого розвитку при змінюваних чинниках впливу [54].

Так, ресурсний потенціал залишається найвагомішою складовою при посиленні фінансової стійкості, яка вимагає регулярного аналізу та оцінки на підставі обґрунтованих індикаторів. Постійне залучення резервних потужностей і капіталу дозволяє транспортному підприємству підтримувати конкурентоспроможність навіть в умовах економічної нестабільності. Окрім того, оптимальне використання ресурсів надає можливість адаптуватися до нових викликів та можливостей, таких як впровадження нових технологій або збільшення виробничих потужностей. Потужність підприємства в контексті фінансової стійкості зосереджена на оптимізації внутрішніх активів і використанні резервів, що дозволяє збалансувати поточні витрати та довгострокові інвестиції. Наприклад, ефективне використання транспортного парку через технічне обслуговування або модернізацію може значно знизити операційні витрати та підвищити рентабельність. Стабільність цього елемента дозволяє підприємству підтримувати фінансовий баланс у разі коливань попиту або зростання цін на основні ресурси.

Компетентність персоналу є основою для реалізації будь-якої стратегії, спрямованої на забезпечення фінансової стійкості на підставі постійного підвищення кваліфікації та навчання сучасним методам оцінки їх впливу на фінансову стабільність. У сучасних умовах підприємства транспортної галузі стикаються з необхідністю оновлення компетенцій працівників також у сфері фінансового управління, що дозволяє покращити управлінські рішення та знизити ризики. Інтелектуально-орієнтований розвиток передбачає впровадження програм підвищення кваліфікації та удосконалення лідерських навичок серед персоналу, що забезпечуючи адаптивність підприємства до зовнішніх змін та стає

стратегічною інвестицією в майбутнє підприємства тим самим підвищуючи його конкурентоспроможність [6; 24].

Також контроль та аудит – це інструменти, які допомагають підтримувати фінансову дисципліну та забезпечують своєчасне виявлення проблем. Постійний моніторинг фінансових потоків і періодичний аудит дозволяють вчасно коригувати стратегії управління ресурсами та уникати кризових ситуацій, пов'язаних з недооцінкою ризиків або нераціональним використанням ресурсів. Аудит також надає зовнішнім інвесторам або кредиторам впевненість у надійності підприємства. Інтелектуально-орієнтований розвиток передбачає використання знань, інновацій та технологій для підвищення ефективності діяльності підприємства, а моніторинг фінансових потоків та аудит є невід'ємною частиною цього процесу, оскільки вони забезпечують підприємство якісною інформацією для прийняття обґрунтованих рішень.

Таким чином, взаємодія внутрішніх і зовнішніх факторів створює основу для загальної стійкості транспортного підприємства. Внутрішнє управління витратами та боргами дозволяє підприємству мінімізувати фінансові ризики, тоді як зовнішні фактори, такі як ринкові умови, макроекономічна ситуація та співпраця з державними органами та інвесторами, визначають можливості для зростання та адаптації. Важливо, щоб підприємство постійно моніторило ці фактори та впроваджувало відповідні зміни до своєї стратегії управління.

У підсумку, фінансова стійкість транспортного підприємства є результатом збалансованого підходу до використання ресурсів, управління потужностями, підвищення компетентності персоналу, забезпечення чіткого фінансового контролю та є ключовим процесом, який впливає ефективність функціонування підприємства. Така комплексна стратегія дозволяє підприємству не лише зберігати стабільність, але й успішно адаптуватися до змін у ринковому середовищі, підтримуючи свою конкурентоспроможність та довгостроковий розвиток.

Останні дослідження з фінансової стійкості підприємств показують, що на неї впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. І. Тарасенко [43] виділяє зовнішні фактори, такі як економічні умови (інфляція, податкова політика), політична стабільність та ринкова конкуренція, як одні з ключових впливових чинників. Окрім того, вона наголошує на важливості технологічних інновацій і зміни в споживчих трендах, які визначають адаптивність підприємств до ринкових умов. Ю. Ткаленко [44] також підкреслює важливість глобальних змін, зокрема кліматичних змін і міжнародних криз, які впливають на здатність підприємств адаптуватися до зовнішнього середовища

Зовнішні фактори мають значний вплив на фінансову стійкість транспортного підприємства, оскільки вони формують умови, в яких підприємство функціонує, і визначають його здатність адаптуватися до змін на ринку. Взаємодія із зовнішнім середовищем може як підсилювати стійкість підприємства, так і створювати додаткові ризики. Розглянемо основні зовнішні фактори (рис. 1.5), що впливають на фінансову стійкість транспортного підприємства.

Загальна економічна ситуація в країні та світі впливає на рівень попиту на транспортні послуги, наявність фінансових ресурсів, стабільність обмінних курсів валют та рівень інфляції. Наприклад, економічний спад може знизити попит на транспортні послуги, що безпосередньо впливає на доходи компанії. Водночас зростання цін на паливо та інші витратні матеріали збільшує транспортні витрати, що позначається на прибутковості.

Політична стабільність і умови правової бази є важливими умовами для роботи транспортних компаній. Тарифне регулювання, податкова політика, державні програми підтримки та інші законодавчі заходи можуть полегшити чи ускладнити ведення бізнесу.

Наприклад, введення нових податків або обмежень на міжнародні перевезення може збільшити витрати компанії та знизити її

конкурентоспроможність. З іншого боку, державні субсидії чи податкові пільги можуть покращити ваше фінансове становище.

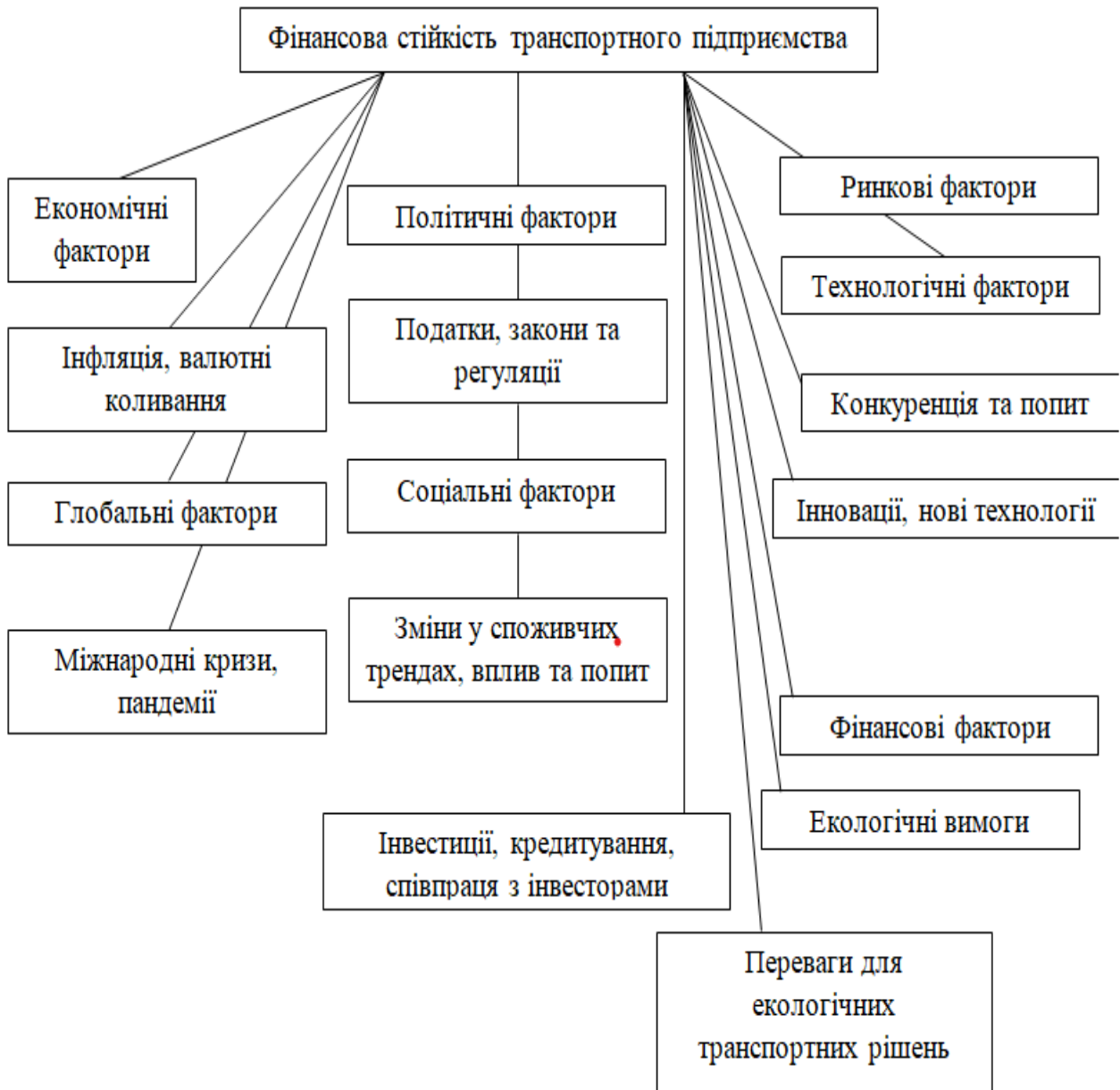

Рис. 1.5. Зовнішні фактори впливу на фінансову стійкість підприємства

Ринкове середовище, особливо конкуренція, впливає на фінансову стабільність через рівень конкуренції, ціни на послуги та наявність нових клієнтів. Сильна конкуренція може змусити компанію знизити ціни, що знижує прибутковість, але водночас стимулює підвищення якості послуг та оптимізацію

витрат [46; 58]. Перевізники, які можуть швидко адаптуватися до мінливих умов ринку, мають більше шансів зберегти фінансову стабільність.

Технологічний прогрес створює для транспортних компаній як виклики, так і можливості. Впровадження нових технологій у сферах транспорту, логістики та менеджменту дозволяє скоротити витрати та підвищити ефективність. Однак компанії, які не впроваджують інновації, ризикують втратити свою конкурентну перевагу та поставити під загрозу свою стійкість. Наприклад, використання нових програм оптимізації маршрутів може зменшити витрати на паливо та прискорити доставку.

Зміна споживчих уподобань і соціальних тенденцій також впливає на фінансову стабільність. Зростаючий попит на екологічно чисті транспортні засоби або послуги, які відповідають високим стандартам якості, може збільшити витрати на модернізацію автопарку, але водночас відкриває нові ринкові можливості. Крім того, наявність кваліфікованої робочої сили також є важливим соціальним фактором, що впливає на діяльність компанії.

Глобальні зміни, такі як кліматичні умови, міжнародні торгові війни та пандемії, безпосередньо впливають на транспортну галузь. Наприклад, зміна погодних умов може вплинути на транспортну спроможність у деяких регіонах, тоді як міжнародні кризи можуть порушити глобальні ланцюги поставок. Пандемії чи глобальні кризи, такі як COVID-19, показують, як швидко можуть змінюватися умови для транспортних компаній і наскільки важливі стратегії адаптації для підтримки стійкості.

Наявність фінансових ресурсів залежить від інвестиційного клімату та відносин компанії з банками, інвесторами та кредиторами. Якщо зовнішні інвестори довіряють стабільності компанії, легше отримати додаткове фінансування. Водночас негативний імідж на ринку чи економічна криза можуть ускладнити доступ до кредитів, обмежуючи здатність компанії підтримувати фінансову стабільність.

1.3. Методи та інструменти забезпечення фінансової стійкості транспортного підприємства

Фінансова стійкість транспортного підприємства залежить від здатності управляти ризиками, які можуть вплинути на його діяльність. В сучасних умовах ринку транспортні підприємства зіштовхуються з різними ризиками, такими як фінансові, операційні, ринкові та регуляторні. Ефективне управління ризиками є ключовою складовою підтримки стабільного функціонування підприємства та забезпечення його довгострокової стійкості. Методи управління ризиками, які допомагають мінімізувати їхній вплив та забезпечити стабільну роботу підприємства.

В умовах нестабільності ринкового середовища, управління ризиками є невід'ємною складовою для збереження та підвищення фінансової стійкості транспортних підприємств. Ризики можуть виникати в різних аспектах діяльності підприємства: від фінансових до операційних, від ринкових до регуляторних. Враховуючи високий рівень залежності транспортної галузі від зовнішніх економічних та політичних умов, ефективне управління ризиками дозволяє мінімізувати негативні наслідки та забезпечити довгострокову стабільність.

Першим етапом управління ризиками є їх ідентифікація, що полягає у виявленні потенційних загроз, які можуть вплинути на фінансову стійкість підприємства. Важливо розуміти, що для транспортного підприємства ризики можуть мати як внутрішнє, так і зовнішнє походження. Основні види ризиків (рис. 1.6) включають:

Для ефективної ідентифікації ризиків підприємства використовують кілька популярних інструментів:

1. SWOT-аналіз. Він дозволяє оцінити сильні та слабкі сторони підприємства, а також виявити зовнішні можливості та загрози. SWOT-аналіз

допомагає побачити повну картину ризиків, пов'язаних із внутрішніми та зовнішніми факторами діяльності.

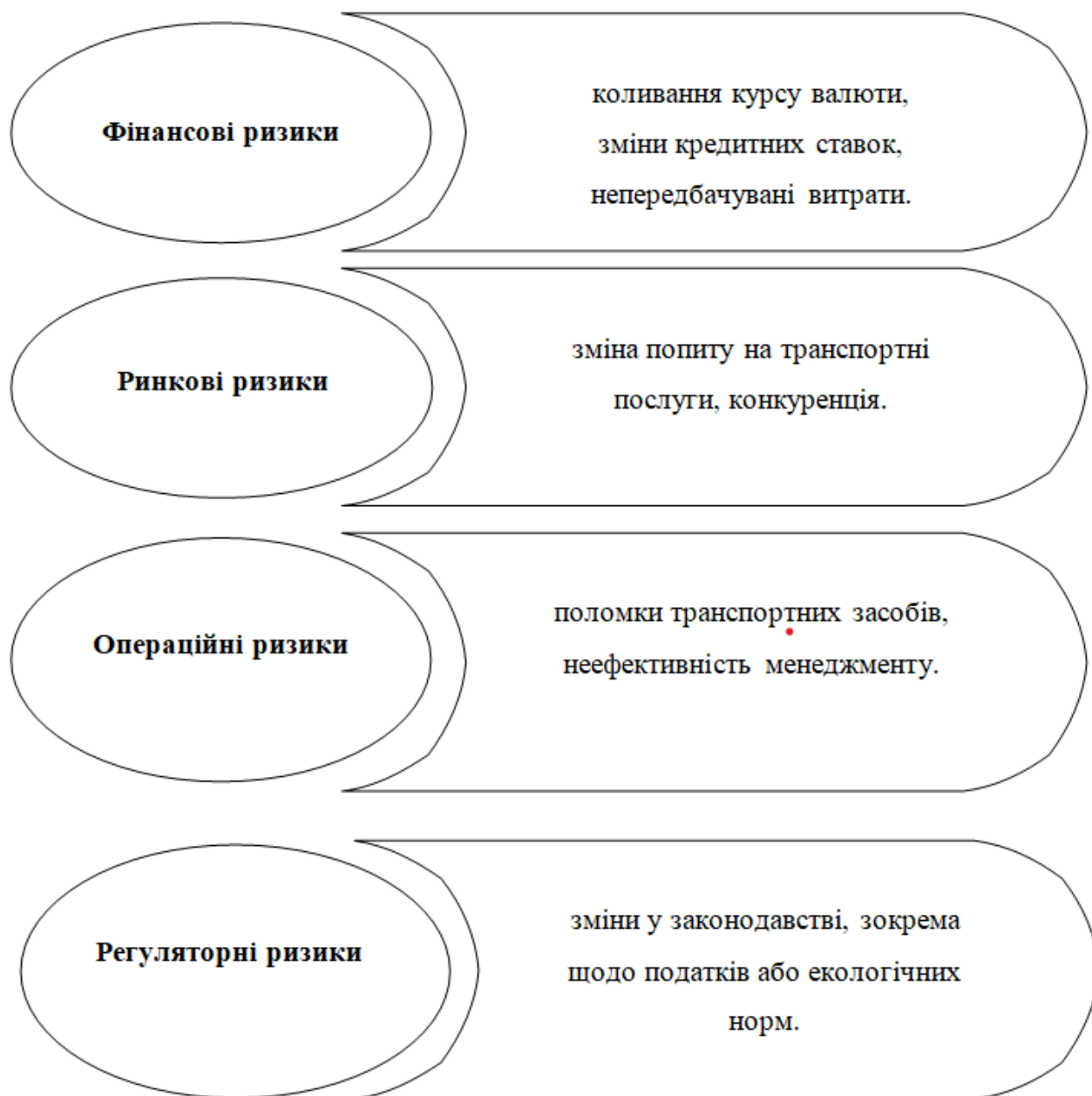

Рис. 1.6. Основні види ризиків фінансової стійкості транспортного підприємства

2. PEST-аналіз. Цей метод використовується для аналізу політичних, економічних, соціальних, технологічних, екологічних і правових факторів, що

можуть впливати на підприємство. Для транспортних компаній, які діють у глобальному ринку, аналіз PEST допомагає враховувати міжнародні тенденції та регулювання, які можуть суттєво впливати на їхню діяльність.

3. Аналіз бізнес-процесів. Вивчення внутрішніх бізнес-процесів дозволяє виявити потенційні операційні ризики. Для транспортних підприємств це може включати аудит ефективності використання автопарку, оптимізацію маршрутів і витрат на паливо.

Матриця ризиків – це потужний інструмент для візуалізації й оцінки різних загроз, з якими може стикатися транспортне підприємство. Вона дозволяє не лише відобразити ймовірність виникнення ризиків, але й оцінити ступінь їх впливу на фінансову стійкість підприємства [49]. Така матриця допомагає менеджерам приймати обґрунтовані рішення щодо управління ризиками та розподілу ресурсів.

Матриця складається з двох основних осей: вісь ймовірності та вісь впливу (рис. 1.7). Ймовірність ризику варіюється від низької до високої, і відображає, наскільки імовірно, що той чи інший ризик реалізується в діяльності підприємства. Вплив ризику показує, наскільки серйозними можуть бути наслідки його виникнення. Поєднання цих двох параметрів дозволяє виділити пріоритетні ризики, на які слід звернути особливу увагу під час розробки стратегії стійкості при управлінні ризиками.

Ключові ризики, представлені в матриці включають: фінансові, операційні, ринкові, політичні, технологічні.

Фінансові ризики (Ймовірність – 4, Вплив – 5) мають високу ймовірність виникнення та значний вплив на підприємство. Вони можуть включати коливання курсу валют, зростання вартості палива, збільшення кредитних ставок або раптові зміни у фінансових ринках. Для транспортних компаній вони є одними з найважливіших, оскільки навіть незначні зміни в економічному середовищі можуть призвести до зростання витрат або скорочення прибутків. Так, наприклад, значні валютні коливання можуть призвести до збільшення витрат на імпорт

палива або автозапчастин, що напряму впливає на рентабельність транспортного підприємства.

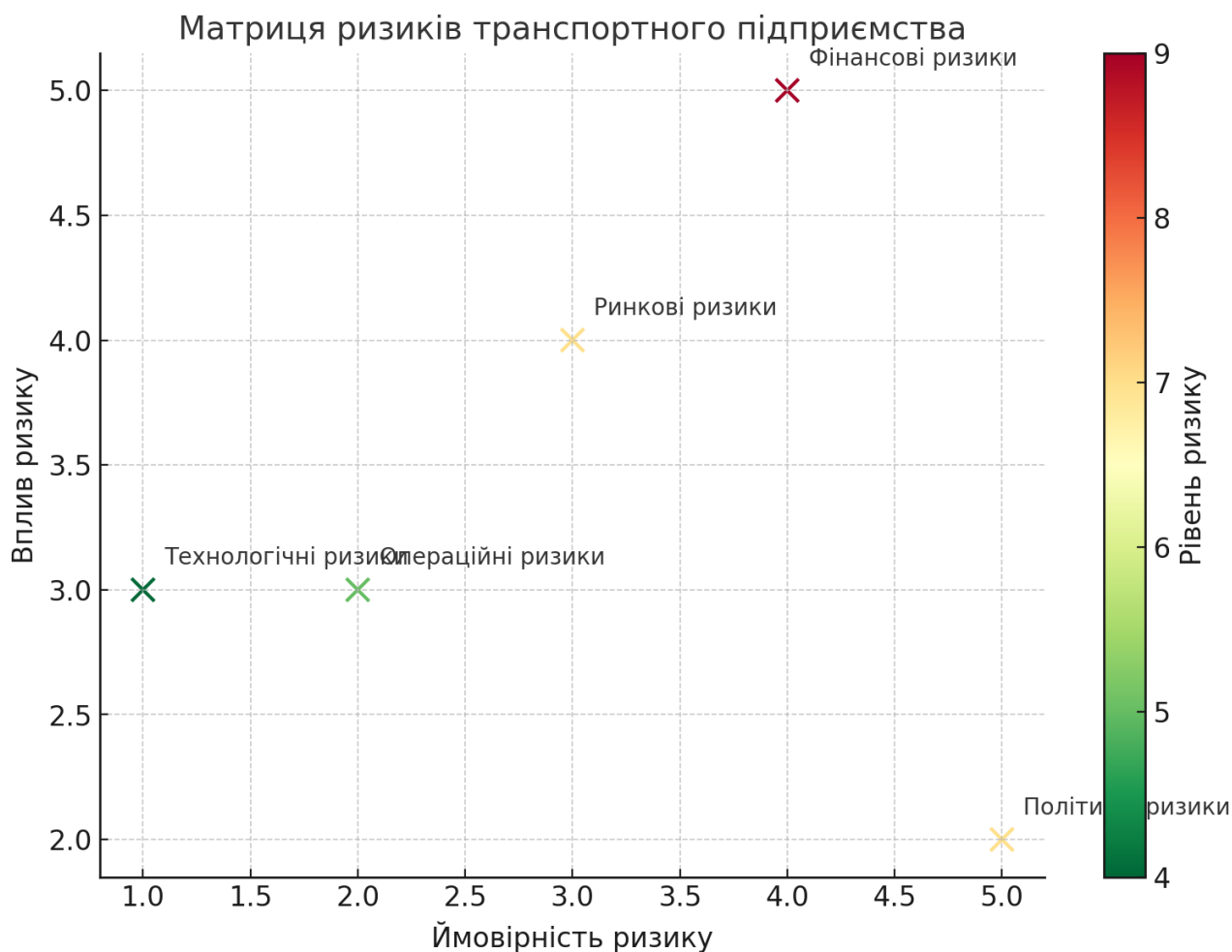

Рис. 1.7. Матриця ризиків транспортного підприємства в сучасних умовах господарювання

Операційні ризики (Ймовірність – 2, Вплив – 3) середньо впливають на стійкість підприємства та здебільшого вони пов'язані з внутрішніми процесами, такими як технічні несправності транспортних засобів, неефективність логістичних маршрутів або помилки в управлінні. Хоча їх вплив не настільки руйнівний, як у випадку фінансових ризиків, операційні проблеми можуть призводити до простоїв та додаткових витрат, а також поломка основних

транспортних засобів на тривалий термін може призвести до затримок у виконанні замовлень і втрати клієнтів.

Ринкові ризики (Ймовірність – 3, Вплив – 4) мають середню ймовірність настання та обумовлені змінами умов ринку, такими як коливання попиту на транспортні послуги, зміни в ринковій кон'юнктурі або поява нових конкурентів. Зниження попиту на транспортні послуги може призвести до втрати доходів і змусити компанію переглянути свою стратегію. Якщо ринок перевезень насичений і попит падає через конкуренцію або економічний спад, підприємство може втратити частину клієнтів або змушене буде знижувати ціни, що призведе до зменшення прибутковості.

Політичні ризики (Ймовірність – 5, Вплив – 2) впливають із високою ймовірністю, але відносно низький вплив. Вони пов'язані зі змінами у законодавстві, податковій політиці або державному регулюванні. Для транспортних підприємств важливо стежити за новими вимогами у сфері екологічних стандартів або ліцензування. Хоча такі зміни не завжди призводять до негайних втрат, вони можуть змусити підприємство адаптуватися до нових умов. Також введення нових екологічних стандартів може призвести до необхідності модернізації автопарку для відповідності нормам викидів.

Технологічні ризики (Ймовірність – 1, Вплив – 3) мають низьку ймовірність, але середній вплив. Вони пов'язані з відставанням від новітніх технологій або впровадженням нових рішень, які можуть бути непрацездатними або неефективними. Наприклад, інвестиції у нові технології, що не виправдали очікувань, можуть призвести до втрат. Якщо транспортне підприємство інвестує у нову систему моніторингу маршрутів, яка виявляється недосконалою, це може призвести до збільшення операційних витрат.

Матриця ризиків дає можливість візуалізувати ризики та зрозуміти, які з них потребують першочергової уваги. Ризики з високою ймовірністю та високим впливом (наприклад, фінансові ризики) повинні стати пріоритетом для

підприємства під час розробки стратегій управління. Водночас ризики з низькою ймовірністю та незначним впливом (наприклад, технологічні ризики) можуть бути залишені на мінімальний контроль, щоб не витратити зайві ресурси на їх мінімізацію. Крім того, матриця ризиків дозволяє підприємству спланувати заходи для кожної категорії ризиків: для ризиків з високим рівнем загрози доцільно використовувати методи уникнення ризику або його перенесення (наприклад, страхування); для середньоризикових категорій доцільно застосовувати методи зниження ризику через впровадження контролюючих механізмів та систем моніторингу; ризики з низькою ймовірністю можна прийняти, враховуючи їхній незначний вплив.

Фінансова стійкість транспортного підприємства залежить від здатності ефективно ідентифікувати, оцінювати та управляти ризиками, що виникають у процесі його діяльності. У сучасному конкурентному середовищі підприємства стикаються з різними видами ризиків, зокрема фінансовими, операційними, ринковими та регуляторними, які можуть суттєво впливати на їхню стабільність та рентабельність [5].

Ефективне управління ризиками є важливою складовою стратегії збереження фінансової стійкості. Першим кроком у цьому процесі є ідентифікація ризиків, що дає змогу підприємству виявити потенційні загрози та оцінити їхній вплив. Використання таких методів, як SWOT-аналіз і PEST-аналіз, допомагає комплексно оцінити внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на діяльність підприємства. Аналіз бізнес-процесів дозволяє виявити операційні ризики, що можуть бути пов'язані з неефективною експлуатацією ресурсів або логістичними проблемами [47].

Матриця ризиків є потужним інструментом, який дозволяє візуалізувати й оцінювати ймовірність виникнення ризиків та ступінь їхнього впливу на фінансову стійкість підприємства. Вона допомагає виділити пріоритетні ризики, на які слід звернути особливу увагу при розробці стратегій управління. Для

кожної категорії ризиків рекомендується використовувати відповідні методи управління: уникнення, зниження, перенесення або прийняття ризиків.

Фінансові ризики, зокрема валютні коливання, зміни процентних ставок і зростання цін на паливо, мають високий рівень впливу та ймовірності. Тому саме вони повинні стати пріоритетом в управлінні. Операційні ризики, такі як технічні несправності та логістичні затримки, вимагають оптимізації внутрішніх бізнес-процесів. Ринкові ризики, що виникають через зміни попиту або посилення конкуренції, потребують гнучкої маркетингової стратегії.

У підсумку, впровадження системного підходу до управління ризиками забезпечує транспортним підприємствам можливість підтримувати фінансову стабільність, підвищувати ефективність і зменшувати негативний вплив зовнішніх і внутрішніх загроз.

Висновки до першого розділу

У першому розділі розглянуто теоретичні основи фінансової стійкості транспортного підприємства, її сутність, складові, а також фактори, що впливають на її зміцнення. Фінансова стійкість визначається як здатність підприємства підтримувати стабільний фінансовий стан і забезпечувати безперервну господарську діяльність навіть у складних умовах зовнішнього та внутрішнього середовища. Це поняття відіграє ключову роль у забезпеченні конкурентоспроможності та стійкості підприємства, що особливо актуально в умовах сучасного ринкового середовища, яке характеризується високим рівнем нестабільності та ризиків.

Еволюція поняття фінансової стійкості свідчить про його поступове розширення від вузького розуміння, що зосереджується виключно на ліквідності та платоспроможності, до комплексного підходу, який враховує довгострокову стабільність, рентабельність, інвестиційну привабливість і здатність підприємства

ефективно функціонувати в умовах економічних криз. Розвиток концепції фінансової стійкості відображає зміну підходів до управління підприємством, що спрямовані на забезпечення його стабільного функціонування навіть у періоди значних ринкових коливань.

Зокрема, у сучасних умовах особливої актуальності набуває питання забезпечення фінансової стійкості в контексті військових дій в Україні. Військовий конфлікт створює безпрецедентні виклики для транспортних підприємств, включаючи порушення логістичних ланцюгів, зниження попиту, зростання операційних витрат та підвищення рівня фінансових ризиків. У таких умовах забезпечення фінансової стійкості стає критично важливим для виживання та подальшого розвитку підприємств, а також для їхньої здатності брати участь у відновленні національної економіки після завершення конфлікту.

У ході дослідження було встановлено, що фінансова стійкість формується під впливом ряду чинників. Зокрема, ключову роль відіграють ефективно управління ресурсами, оптимізація витрат, диверсифікація доходів, а також інвестування в сучасні технології. Ці фактори дозволяють не лише забезпечити стабільність фінансового стану підприємства, але й сприяють підвищенню його конкурентоспроможності. Висока фінансова стійкість дозволяє підприємствам краще адаптуватися до змін ринкового середовища, швидше реагувати на виникнення нових викликів і можливостей, а також залучати додаткові інвестиції.

У розділі також розглянуто основні методи та інструменти забезпечення фінансової стійкості, серед яких SWOT-аналіз, PEST-аналіз, аналіз бізнес-процесів та матриця ризиків. SWOT-аналіз дозволяє оцінити сильні та слабкі сторони підприємства, а також ідентифікувати зовнішні можливості та загрози, що є важливими для формування стратегії фінансової стійкості. PEST-аналіз забезпечує вивчення макроекономічних факторів, які можуть впливати на діяльність підприємства, включаючи політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні та правові аспекти. Аналіз бізнес-процесів допомагає виявити

внутрішні операційні ризики, тоді як матриця ризиків надає можливість візуалізувати різні типи загроз, оцінити їхню ймовірність та вплив на фінансову стабільність підприємства.

Комплексне використання цих методів дозволяє підприємствам забезпечити ефективне управління фінансовими ризиками та розробити оптимальні стратегії для підтримання фінансової стійкості. Успішне впровадження системи управління ризиками дає змогу мінімізувати негативний вплив зовнішніх і внутрішніх чинників, що сприяє збереженню стабільності та зростанню фінансової ефективності.

Таким чином, забезпечення фінансової стійкості транспортного підприємства є багатограним процесом, який вимагає системного підходу та врахування широкого спектра факторів. Це дозволяє не лише підтримувати стабільний фінансовий стан, але й сприяє досягненню стратегічних цілей, збереженню конкурентних переваг і забезпеченню довгострокового розвитку навіть в умовах нестабільного ринкового середовища.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ІІІ «АГРОСИСТЕМ ІНВЕСТ УКРАЇНА»

2.1. Характеристика загальної господарського-економічної діяльності ІІІ «Агросистем Інвест Україна»

Іноземне підприємство «Агросистем Інвест Україна» здійснює свою діяльність в умовах постійно змінюваного та нестабільного зовнішнього середовища, що обумовлено рядом макроекономічних, політичних і соціальних чинників. Одним з найбільших викликів стала війна в Україні, що почалася в першому кварталі 2022 року. Цей конфлікт значно вплинув на економічну стабільність та фінансову стійкість підприємств в Україні, включаючи «Агросистем Інвест Україна».

Війна спричинила значні матеріальні та людські втрати для України, а також руйнування критичної інфраструктури. За підсумками 2022 року падіння ВВП України оцінюється у 30,4 %. Це стало наслідком значного зниження економічної активності через руйнування виробничих і транспортних об'єктів, ускладнення логістичних ланцюгів постачання та зовнішню міграцію значної частини населення. Ці фактори суттєво вплинули на стабільність бізнес-середовища та здатність підприємств, таких як «Агросистем Інвест Україна», вести свою діяльність у звичних умовах.

На тлі цих викликів підприємство змушене було швидко адаптуватися до нових умов, щоб зберегти свої позиції на ринку. У зв'язку з цим, одним із ключових завдань стало забезпечення безперервного фінансування і гнучкого використання умов кредитування, які надаються постачальниками. Це вимагало

розробки нових фінансових стратегій і перегляду бізнес-моделі для зменшення фінансових ризиків та збереження рентабельності.

Підприємство активно підтримує своїх мобілізованих співробітників, надаючи їм фінансову та психологічну допомогу. Це дозволяє зберігати високу лояльність працівників та забезпечувати їхнє повернення до робочого процесу після завершення служби. Така стратегія допомагає мінімізувати соціальні ризики та підтримувати високу продуктивність на підприємстві.

Також підприємство надає значну увагу підтримці економіки України в цілому, беручи участь у гуманітарних ініціативах та сприяючи продовольчій безпеці країни. Підтримка української економіки є важливою частиною місії та цінностей підприємства, що сприяє забезпеченню довгострокової стабільності і розвитку в умовах війни [60].

В умовах складного зовнішнього середовища «Агросистем Інвест Україна» прагне зберігати свою фінансову стійкість і конкурентоспроможність. Це включає заходи щодо модернізації виробничих потужностей, впровадження новітніх технологій та оптимізацію витрат для підвищення рентабельності. Крім того, підприємство активно шукає можливості для розширення ринків збуту своєї продукції, що дозволяє компенсувати втрати від скорочення внутрішнього попиту.

Таким чином, діяльність ІІІ «Агросистем Інвест Україна» в умовах зовнішнього середовища характеризується високим рівнем адаптивності до змін та здатністю оперативно реагувати на нові виклики. Підприємство продовжує впроваджувати стратегії, спрямовані на зміцнення фінансової стабільності, підтримку економічного розвитку України та забезпечення стійкості у довгостроковій перспективі.

Іноземне підприємство «Агросистем Інвест Україна» є одним із провідних гравців у галузі сільського господарства в Україні, яке спеціалізується на вирощуванні, переробці та реалізації широкого спектра сільськогосподарської продукції. Основні напрямки діяльності підприємства включають вирощування

зернових культур, таких як пшениця та ячмінь, олійних культур, зокрема соняшнику та ріпаку, а також інших культур, що вирощуються з використанням передових агротехнологій. Продукція підприємства орієнтована як на внутрішній ринок України, так і на зовнішні ринки, включаючи країни Європи та Азії, що сприяє зміцненню його конкурентних позицій на міжнародній арені.

Переробка вирощеної сировини є важливим елементом діяльності підприємства. Це включає виробництво олії, кормів для тварин та продуктів харчування з доданою вартістю, що дозволяє максимально використовувати наявні ресурси та забезпечувати високу якість продукції. Реалізація продукції здійснюється через власну логістичну мережу, що включає зберігання та транспортування, а також через експортні канали, що забезпечують вихід на нові ринки збуту.

Організаційна структура ІП «Агросистем Інвест Україна» побудована таким чином, щоб забезпечити ефективне управління всіма аспектами діяльності. Виробничий підрозділ підприємства відповідає за управління сільськогосподарськими угіддями, вирощування та переробку продукції, забезпечуючи стабільний обсяг виробництва та відповідність найвищим стандартам якості. Фінансовий підрозділ здійснює фінансове планування, контроль і звітність, що дозволяє підприємству зберігати фінансову стабільність і ефективно управляти грошовими потоками в умовах високої економічної невизначеності.

Маркетинговий підрозділ займається дослідженням ринку, просуванням продукції та розвитком бренду, що сприяє розширенню ринків збуту та підтримці високого рівня конкурентоспроможності. Логістичний підрозділ координує всі процеси, пов'язані з транспортуванням та зберіганням продукції, що дозволяє забезпечувати стабільне постачання як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Адміністративний підрозділ виконує функції загального управління,

кадрової політики та юридичної підтримки, що сприяє ефективному управлінню підприємством.

Протягом 2021-2023 років підприємство демонструє стабільне зростання основних економічних показників, незважаючи на зовнішні виклики. Доходи від реалізації продукції в 2021 році зросли на 15% порівняно з попереднім роком завдяки розширенню ринків збуту та оптимізації виробничих процесів. У 2022 році, незважаючи на складні економічні умови, підприємство зберегло стабільний рівень доходів, а в 2023 році очікується незначне зростання завдяки активному впровадженню нових агротехнологій і модернізації виробничих потужностей.

Високий рівень рентабельності підприємства забезпечується завдяки ефективному управлінню витратами, впровадженню нових технологій виробництва та активній інвестиційній діяльності на підставі структури капіталу (табл. Б.1). Протягом зазначеного періоду підприємство активно інвестувало в модернізацію обладнання, розвиток експортних можливостей і впровадження інноваційних рішень для підвищення ефективності використання ресурсів.

Стратегічними пріоритетами підприємства є підвищення конкурентоспроможності шляхом вдосконалення технологій виробництва та підвищення якості продукції, розширення ринків збуту, особливо у країнах Європи та Азії, а також зміцнення фінансової стабільності через оптимізацію витрат і залучення додаткових інвестицій. Підприємство також акцентує увагу на підтримці економіки України, що є важливим елементом його довгострокової стратегії розвитку.

Виходячи з наявних даних детальний аналіз активів і пасивів ІП «Агросистем Інвест Україна» за 2022 рік, зокрема щодо структури активів, вартості пасивів і амортизаційних відрахувань (табл. 2.1).

У 2021 році вартість активів ІП «Агросистем Інвест Україна» складала 329,495 тис. грн. Основні засоби мали вартість 187,245 тис. грн, а амортизаційні відрахування становили 19,250 тис. грн. Коефіцієнт зношування активів у

2021 році становив 0,58, що свідчить про те, що 58% вартості основних засобів уже були амортизовані.

Таблиця 2.1

Коефіцієнт зношування ІП «Агросистем Інвест Україна»

Показник	2021	2022	2023
Вартість активів, тис. грн	329495	306271	289134
Вартість основних засобів, тис. грн	187245	154216	142030
Амортизаційні відрахування, тис. грн	19250	21580	23140
Коефіцієнт зношування	0,58	0,62	0,69

У 2022 році вартість активів підприємства зменшилася до 306,271 тис. грн, що на 7,0% менше, ніж у 2021 році. Основні засоби мали вартість 154,216 тис. грн, а амортизаційні відрахування зросли до 21,580 тис. грн. Коефіцієнт зношування активів збільшився до 0,62, що свідчить про подальше збільшення амортизації та потребу в модернізації активів для підтримки операційної ефективності.

У 2023 році вартість активів продовжила зменшуватись і досягла 289,134 тис. грн, що на 5,6% менше, ніж у 2022 році. Основні засоби зменшились до 142,030 тис. грн, а амортизаційні відрахування зросли до 23,140 тис. грн. Коефіцієнт зношування досяг 0,69, що вказує на високий рівень амортизації та потребу в терміновому оновленні активів для уникнення негативних наслідків для виробничих процесів і фінансової стабільності підприємства.

Загалом, аналіз активів ІП «Агросистем Інвест Україна» за період 2021–2023 років свідчить про поступове зростання рівня зношеності основних засобів. Це зростання обумовлене збільшенням амортизаційних відрахувань та

зменшенням вартості активів. У такій ситуації важливо впроваджувати стратегію оновлення основних засобів для забезпечення стабільної господарської діяльності в довгостроковій перспективі.

На основі даних за 2021–2023 роки для ПП «Агросистем Інвест Україна», розглянемо коефіцієнт придатності основних засобів, який показує частку основних засобів, що залишаються в придатному стані для використання у виробничій діяльності (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Коефіцієнт придатності ПП «Агросистем Інвест Україна»

Показник	2021	2022	2023
Кзн (Коефіцієнт зношування)	0,58	0,62	0,69
Кп (Коефіцієнт придатності)	0,42	0,38	0,31

Таким чином, стан основних засобів мав наступні значення: у 2021 році – 0,42, у 2022 році – 0,38, а у 2023 році – 0,31. Зменшення коефіцієнта придатності свідчить про погіршення технічного стану активів підприємства. Це вказує на необхідність оновлення основних засобів для зниження рівня зношеності, покращення технічного стану активів та підтримання ефективності операційної діяльності. Для досягнення цього підприємство повинно розглянути можливість додаткових інвестицій у модернізацію обладнання та впровадження сучасних технологій, що сприятиме його подальшому розвитку в умовах зростання конкурентного тиску.

Також доцільно розглянути показники ефективності використання основних фондів, такі як фондівдача, фондомісткість та фондоозброєність (табл. 2.3). Перший показник демонструє обсяг виробленої продукції у вартісних показниках, виробленої одиницею основних засобів (ОЗ). Другий показує, на яку суму потрібно придбати основні виробничі фонди підприємству для випуску

необхідних обсягів продукції (послуг), а третій – ефективність використання основних виробничих фондів працівниками підприємства.

Таблиця 2.3

Показники ефективності використання основних фондів ІІ «Агросистем
Інвест Україна»

Показник	2021	2022	2023
Фондовіддача	1,45	1,30	1,10
Фондомісткість	0,69	0,77	0,91
Фондоозброєність, тис. грн/особу	380,2	415,6	445,8

Фондовіддача показує, що у 2021 році на кожну гривню основних засобів було вироблено продукції на 1,45 грн. У 2022 році цей показник зменшився до 1,30, що свідчить про зниження ефективності використання основних засобів. У 2023 році фондівіддача ще більше знизилася до 1,10, що може бути пов'язано з недостатніми інвестиціями в оновлення основних засобів або зі збільшенням експлуатаційних витрат.

Фондомісткість навпаки, показує зростання з 0,69 у 2021 році до 0,91 у 2023 році. Це свідчить про те, що підприємству потрібно більше коштів на придбання основних виробничих фондів для випуску продукції, що може бути ознакою зниження продуктивності основних засобів. Фондоозброєність також показала зростання з 380,2 тис. грн/особу у 2021 році до 445,8 тис. грн/особу у 2023 році. Це свідчить про зростання вартості основних засобів на одного працівника, що може бути пов'язане з необхідністю оновлення та модернізації обладнання. Загалом, ці показники вказують на потребу підприємства в оновленні основних засобів, а також на необхідність покращення ефективності їх використання для зниження витрат і підвищення конкурентоспроможності в умовах сучасного ринку.

Розглянемо ефективність використання оборотних засобів ПП «Агросистем Інвест Україна» на основі коефіцієнтного аналізу. Першим розглянемо коефіцієнт оборотності оборотних засобів (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Показники ефективності використання оборотних засобів та необоротних активів ПП «Агросистем Інвест Україна»

Показник	2021	2022	2023
Рентабельність необоротних активів (%)	7,8	6,4	5,9
Рентабельність оборотних засобів (%)	3,2	2,8	2,4
Коефіцієнт завантаження оборотних засобів	1,4	1,3	1,1
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	2,5	2,3	2,0

Рентабельність необоротних активів зменшилася з 7,8 % у 2021 році до 5,9 % у 2023 році. Це показує зниження здатності підприємства генерувати прибуток із наявних необоротних активів. Зменшення цього показника вказує на необхідність оптимізації використання необоротних активів або їх модернізації для підвищення прибутковості.

Рентабельність оборотних засобів також показала зниження з 3,2 % у 2021 році до 2,4 % у 2023 році. Це може бути результатом збільшення витрат на закупівлю сировини або зниження цін на готову продукцію. Зниження рентабельності вказує на необхідність перегляду стратегії управління оборотними засобами, можливо, шляхом зменшення витрат або підвищення ефективності використання наявних ресурсів.

Коефіцієнт завантаження оборотних засобів знизився з 1,4 у 2021 році до 1,1 у 2023 році. Це означає, що на кожну гривню оборотних засобів було залучено менше активів, що може вказувати на зниження ефективності використання оборотних засобів підприємством.

Коефіцієнт оборотності оборотних засобів знизився з 2,5 у 2021 році до 2,0 у 2023 році. Це вказує на те, що оборотні засоби підприємства здійснювали менше циклів обігу протягом року, що може свідчити про збільшення термінів реалізації продукції або затримку в оплаті дебіторської заборгованості.

Аналіз показників ефективності використання оборотних засобів ПП «Агросистем Інвест Україна» свідчить про необхідність перегляду стратегії управління оборотними активами з метою підвищення їх ефективності. Це може вимагати додаткових заходів для зменшення термінів обігу товарів, оптимізації витрат та підвищення рентабельності як оборотних, так і необоротних активів.

Продуктивність праці визначається як кількість виробленої продукції за одиницю робочого часу або як витрати робочого часу на виробництво одиниці продукції (табл. 2.5). Вона показує, наскільки ефективно працівники підприємства виконують свої завдання і наскільки ефективно використовуються трудові ресурси підприємства.

Таблиця 2.5

Продуктивність праці ПП «Агросистем Інвест Україна»

Показник	2021	2022	2023
Врід, тис. грн	29,100	26,800	25,500
Чср, осіб	220	210	200
ПП, тис. грн / особу	662,73	638,10	637,50

Як видно з таблиці, продуктивність праці на ПП «Агросистем Інвест Україна» поступово зменшується протягом трьох років, що свідчить про зниження рівня виробітку одного працівника. У 2021 році продуктивність праці становила 662,73 тис. грн на одну особу. У 2022 році цей показник знизився до 638,10 тис. грн, що можна пов'язати зі зниженням обсягів виробництва та реалізації продукції через економічні труднощі. У 2023 році продуктивність праці зменшилася до 637,50 тис. грн, що на 0,6 тис. грн менше, ніж у попередньому році.

Фонд оплати праці включає суму нарахувань працівникам у грошовій та натуральній формі за відпрацьований час або виконану роботу, а також премії, доплати, надбавки, та інші види оплати за невідпрацьований час. На рівень оплати праці впливають різні фактори: ринковий попит і пропозиція, рівень безробіття, стан економіки, продуктивність праці, державне регулювання, складність і умови праці, кваліфікація персоналу тощо.

Протягом 2021–2023 років фонд оплати праці ІП «Агросистем Інвест Україна» демонстрував тенденцію до зростання, що позитивно впливає на загальну мотивацію працівників та сприяє зменшенню рівня плинності кадрів. Загальна сума фонду оплати праці зросла з 29,100 тис. грн у 2021 році до 25,500 тис. грн у 2023 році. Розглянемо також динаміку середньої заробітної плати на підприємстві (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Середня заробітна плата на ІП «Агросистем Інвест Україна»

Показник	2021	2022	2023
Фо.п., тис. грн (Фонд оплати праці)	31 200	29 100	27 800
Чср, осіб (Середня чисельність)	220	210	200
ЗПср, грн (Середня заробітна плата)	11 818	13 857	13 900

Середня заробітна плата на ІП «Агросистем Інвест Україна» збільшувалася протягом 2021-2023 років, що є позитивним досягненням для підприємства. У 2021 році середня заробітна плата становила 11 818 грн, у 2022 році – 13 857 грн, а в 2023 році зросла до 13 900 грн. Таке зростання рівня заробітної плати сприяє підвищенню задоволеності працівників та зменшенню ймовірності високої плинності кадрів, що, безперечно, матиме позитивний ефект на фінансову діяльність підприємства.

Таким чином, можна стверджувати, що ІП «Агросистем Інвест Україна» провадить ефективну політику управління персоналом, яка проявляється у збільшенні середнього розміру заробітної плати. Підприємство вчасно реагує на зміни в економічному середовищі, підтримуючи конкурентоспроможний рівень оплати праці, що дозволяє зберігати кваліфіковані кадри та забезпечувати стабільну роботу.

При збереженні подібних тенденцій можна стверджувати, що система управління персоналом ІП «Агросистем Інвест Україна» залишатиметься стабільною за інших стабільних умов. Це сприятиме подальшому розвитку підприємства та підвищенню його конкурентоспроможності на ринку.

2.2. Аналіз витрат і собівартості продукції, робіт, послуг підприємства

Раціональне управління витратами та собівартістю продукції, робіт і послуг є ключовим фактором забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах ринкової економіки. Витрати підприємства впливають на його фінансові результати, ліквідність та стійкість, а також визначають рівень прибутковості та ефективності діяльності. Аналіз витрат і собівартості є важливим інструментом прийняття управлінських рішень, оскільки він дозволяє виявляти основні фактори, що впливають на формування витрат, та розробляти заходи з їх оптимізації.

Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) ІП «Агросистем Інвест Україна» складається з виробничої собівартості продукції, яка була реалізована протягом звітного періоду, розподілених загальновиробничих та наднормативних виробничих витрат. У 2021 році собівартість реалізованої продукції склала 348 000 тис. грн. У 2022 році вона зменшилася до 322 000 тис. грн, а в 2023 році – до 198 000 тис. грн. Зниження собівартості в останньому році може свідчити про оптимізацію виробничих витрат або скорочення обсягу виробництва.

Аналіз витрат та собівартості продукції, робіт, послуг ІП «Агросистем
Інвест Україна» протягом 2021–2023 років

Стаття	2021	2022	2023
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	348000	322000	198000
Адміністративні витрати	26000	29000	38000
Витрати на збут	31000	34000	41000
Інші операційні витрати	18000	24000	29000
Витрати (дохід) з податку на прибуток	(48000)	(42000)	(15000)

Адміністративні витрати включають витрати на утримання управлінського персоналу, відрядження, утримання основних засобів, послуги юристів, аудиторів, транспортні витрати, витрати на пошту та канцелярію, винагороди охоронним агенціям, податки та збори. Адміністративні витрати мали тенденцію до зростання, збільшившись з 26 000 тис. грн у 2021 році до 38 000 тис. грн у 2023 році. Це може бути пов'язано з підвищенням витрат на управління та обслуговування підприємства.

Витрати на збут – це витрати підприємства, які не пов'язані з виробництвом, але пов'язані зі збутом продукції. У 2021 році вони склали 31 000 тис. грн, у 2022 році зросли до 34 000 тис. грн, а в 2023 році досягли 41 000 тис. грн. Зростання витрат на збут може свідчити про збільшення витрат на рекламу, маркетинг та транспортні послуги, пов'язані з продажем продукції.

Інші операційні витрати включають вартість робіт і послуг сторонніх підприємств, податки, збори, втрати від курсових різниць, знецінення запасів, списання активів тощо. У 2021 році вони склали 18 000 тис. грн, у 2022 році зросли до 24 000 тис. грн, а у 2023 році досягли 29 000 тис. грн. Це свідчить про зростання додаткових витрат підприємства, що може бути пов'язано з економічною нестабільністю або збільшенням обсягу зовнішніх послуг (табл. 2.8).

Аналіз операційних витрат ПП «Агросистем Інвест Україна» протягом 2021–
2023 років

Назва статті	2021	2022	2023
Матеріальні витрати	2 100	2 400	3 600
Витрати на оплату праці	32 000	36 000	47 000
Відрахування на соціальні заходи	6 400	7 500	9 500
Амортизація	2 300	2 100	2 500
Інші операційні витрати	44 000	56 000	62 000
Разом	86 800	104 000	124 600

Витрати (дохід) з податку на прибуток демонструють значні коливання протягом аналізованого періоду. У 2021 році витрати з податку на прибуток склали (48 000) тис. грн, у 2022 році зменшилися до (42 000) тис. грн, а в 2023 році знизилися до (15 000) тис. грн. Це може свідчити про зменшення податкового навантаження на підприємство через скорочення обсягів прибутку або зміну податкового законодавства.

Матеріальні витрати включають витрати на сировину, матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, паливо, енергію та інші матеріально-технічні ресурси, використані в операційній діяльності. У 2021 році матеріальні витрати становили 2 100 тис. грн, у 2022 році зросли до 2 400 тис. грн, а у 2023 році – до 3 600 тис. грн. Зростання матеріальних витрат свідчить про підвищення обсягів виробництва або збільшення вартості закупівель.

Витрати на оплату праці включають оплату праці працівників підприємства. У 2021 році ці витрати становили 32 000 тис. грн, у 2022 році збільшилися до 36 000 тис. грн, а у 2023 році – до 47 000 тис. грн. Зростання витрат може бути

пов'язане із підвищенням заробітної плати для збереження кваліфікованих кадрів та підвищення мотивації працівників.

Відрахування на соціальні заходи – це витрати на соціальне страхування та інші соціальні виплати. У 2021 році вони становили 6 400 тис. грн, у 2022 році зросли до 7 500 тис. грн, а у 2023 році досягли 9 500 тис. грн. Зростання цих витрат відображає збільшення витрат на оплату праці та відповідні соціальні відрахування.

Амортизація (знос) – систематичний розподіл вартості основних засобів протягом строку їх використання. У 2021 році амортизаційні витрати становили 2 300 тис. грн, у 2022 році зменшилися до 2 100 тис. грн, а у 2023 році зросли до 2 500 тис. грн. Збільшення амортизації в останньому році може бути пов'язане з введенням в експлуатацію нових основних засобів.

Інші операційні витрати включають вартість робіт і послуг сторонніх підприємств, податки, збори, втрати від курсових різниць тощо. У 2021 році ці витрати становили 44 000 тис. грн, у 2022 році зросли до 56 000 тис. грн, а у 2023 році досягли 62 000 тис. грн. Це свідчить про зростання обсягу операційної діяльності або підвищення витрат на зовнішні послуги.

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ПП «Агросистем Інвест Україна» у 2021 році становив 410,000 тис. грн. У 2022 році він зменшився до 370,000 тис. грн, а у 2023 році ще більше знизився до 210,000 тис. грн. Це свідчить про зниження обсягів реалізації продукції, робіт або послуг. У 2022 році дохід зменшився на 40,000 тис. грн, а у 2023 році – ще на 160,000 тис. грн порівняно з попередніми роками (табл. 2.9).

Валовий прибуток – це дохід за вирахуванням собівартості проданих товарів чи послуг. У 2021 році валовий прибуток ПП «Агросистем Інвест Україна» становив 62,000 тис. грн, у 2022 році зменшився до 48,000 тис. грн, а у 2023 році знизився до 12,000 тис. грн. Зниження валового прибутку свідчить про збільшення

собівартості або зниження обсягів продажів, що впливає на загальну фінансову стабільність підприємства.

Таблиця 2.9

Фінансові результати ІП «Агросистем Інвест Україна» протягом
2021–2023 років

Показники	2021	2022	2023
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	410,000	370,000	210,000
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	348,000	322,000	198,000
Валовий прибуток	62,000	48,000	12,000
Інші операційні доходи	18,000	15,000	20,000
Адміністративні витрати	26,000	29,000	38,000
Витрати на збут	31,000	34,000	41,000
Інші операційні витрати	22,000	24,000	30,000
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	1,000	(24,000)	(77,000)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2,000	(22,000)	(75,000)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	(500)	(3,000)	(5,000)
Чистий фінансовий результат: прибуток	1,500	(19,000)	(70,000)

Фінансовий результат від операційної діяльності відображає алгебраїчну суму валового прибутку, іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат. У 2021 році підприємство отримало невеликий прибуток від операційної діяльності в розмірі 1,000 тис. грн, але в 2022 році цей показник знизився до збитку у 24,000 тис. грн, і в 2023 році ситуація погіршилася до збитку у 77,000 тис. грн. Це свідчить про нестабільність у фінансових результатах, ймовірно через збільшення витрат на адміністративні потреби, збут та інші операційні витрати.

Чистий фінансовий результат відображає чистий прибуток підприємства після оподаткування. У 2021 році ІП «Агросистем Інвест Україна» отримало чистий прибуток у розмірі 1,500 тис. грн, але в 2022 році цей показник змінився на збиток у 19,000 тис. грн, а у 2023 році збиток збільшився до 70,000 тис. грн. Це вказує на труднощі, з якими стикається підприємство, включаючи збільшення витрат і зниження обсягів продажів.

Цей аналіз підтверджує, що фінансова ситуація на підприємстві потребує перегляду стратегій управління витратами та збільшення ефективності діяльності для стабілізації фінансових показників у майбутньому.

2.3. Оцінка майнового стану ІП «Агросистем Інвест Україна» при забезпеченні його фінансової стійкості

Майновий стан підприємства є ключовим аспектом його фінансово-економічної діяльності, оскільки він відображає ефективність використання ресурсів та їх фінансування. Цей показник охоплює всі активи, які перебувають у розпорядженні підприємства, включаючи як матеріальні, так і нематеріальні ресурси, а також джерела їх фінансування – пасиви. Активи відображають, наскільки ефективно підприємство використовує свої кошти для досягнення виробничих і фінансових цілей, тоді як пасиви свідчать про структуру зобов'язань, включаючи власний та позиковий капітал.

Основним джерелом інформації для оцінки майнового стану підприємства є його баланс. Баланс підприємства надає детальну інформацію про склад і структуру активів, їх ліквідність, а також про джерела формування капіталу – власного і залученого (табл А.1). Саме на основі балансу можна провести всебічний аналіз майнового стану, виявити тенденції у зміні структури майна, оцінити платоспроможність, фінансову стабільність та інвестиційну привабливість підприємства. Такий аналіз є важливою складовою процесу прийняття

управлінських рішень, оскільки дозволяє своєчасно виявляти слабкі місця в управлінні активами і пасивами, а також розробляти стратегії для покращення фінансового становища підприємства (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Показники майнового стану ПП «Агросистем Інвест Україна»

Назва показника	Джерело інформації	2021	2022	2023
1. Вартість всього майна	Ф.№1, р.1300 або р.1900	315400	292600	278000
2. Вартість власних коштів підприємства	Ф.№1, р.1495	189300	170500	162000
3. Вартість власних оборотних коштів	Ф.№1, р.1195 – р.1695	125400	110700	97000
4. Коефіцієнт зносу	Ф.№1, р.1012 : р.1011	0,54	0,48	0,42
5. Коефіцієнт придатності	Ф.№1, 1 - р.1012 : р.1011	0,46	0,52	0,58

У 2021 році вартість всього майна ПП «Агросистем Інвест Україна» становила 315400 тис. грн. У 2022 році вона зменшилася до 292600 тис. грн, а в 2023 році склала 278000 тис. грн. Це свідчить про тенденцію до зменшення загальної вартості активів підприємства, що може бути негативним показником для забезпечення стабільного розвитку та фінансової стійкості.

Вартість власних коштів підприємства — це сума, яку підприємство використовує для фінансування своєї діяльності за рахунок власного капіталу. У 2021 році вартість власних коштів склала 189300 тис. грн, у 2022 році вона зменшилася до 170500 тис. грн, а в 2023 році знизилася до 162000 тис. грн. Це зниження свідчить про скорочення обсягу власного капіталу, що може бути пов'язано з труднощами у фінансуванні підприємства.

Вартість власних оборотних коштів у 2021 році становила 125400 тис. грн, у 2022 році зменшилася до 110700 тис. грн, а в 2023 році скоротилася до 97000 тис. грн. Це зниження може негативно впливати на поточну ліквідність підприємства.

Коефіцієнт зносу зменшується з кожним роком: у 2021 році він становив 0,54, у 2022 році знизився до 0,48, а в 2023 році досяг 0,42. Це є позитивним показником, оскільки зниження коефіцієнта зносу вказує на підтримку основних засобів у належному стані, і значення нижче 0,5 свідчить про прийнятний рівень зносу активів.

Коефіцієнт придатності збільшується з кожним роком: у 2021 році він становив 0,46, у 2022 році — 0,52, а в 2023 році досяг 0,58. Це також є позитивним показником, оскільки зростання коефіцієнта придатності свідчить про покращення технічного стану активів, і значення більше 0,5 вказує на те, що активи підприємства залишаються придатними для використання.

Фінансова стійкість підприємства – це такий стан фінансових ресурсів, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення (табл. 2.11).

У 2021 році коефіцієнт автономії ІІІ «Агросистем Інвест Україна» становив 0,55, що відповідало теоретично достатньому значенню (більше 0,5). У 2022 році цей показник знизився до 0,50, а у 2023 році зріс до 0,60. Це свідчить про покращення фінансової стійкості підприємства в 2023 році, оскільки значення більше 0,5 вказує на здатність підприємства профінансувати свої активи власними фінансовими ресурсами.

Показник заборгованості кредиторам знизився з 0,15 у 2021 році до 0,10 у 2022 році, і далі досяг 0,005 у 2023 році. Це є позитивною тенденцією для підприємства, оскільки показник має бути якомога меншим, а зниження його значення протягом трьох років свідчить про скорочення заборгованості перед кредиторами.

Показники фінансової стійкості ІП «Агросистем Інвест Україна»

Назва показника	Джерело інформації	Теоретично достатнє значення	2021	2022	2023
Коефіцієнт співвідношення позичених і власних коштів	Ф.№1, (р.1595 + р.1695 + р.1700) : р.1495	Менше 1	0,70	1,15	0,95
Коефіцієнт автономії	Ф.№1, р.1495 : р.1300 (1900)	Більше 0,5	0,55	0,50	0,60
Коефіцієнт маневреності власних коштів	Ф.№1, (р.1195 – р.1695) : р.1495	Якомога більший	0,8	0,88	0,90
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	Ф.№1, (р.1595 + р.1695 + р.1700) : р.1900	Менше 0,5	0,45	0,55	0,40
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Ф.№1, р.1595 : (р.1595 + р.1495)	Зменшення коефіцієнта	0,10	0,08	0,07
Коефіцієнт фінансового левереджу	Ф.№1, р.1595 : р.1495	Менше 0,5	0,18	0,16	0,14
Показник заборгованості кредиторам	Ф.№1, р.1610+р.1615+р.1620+р.1625+р.1630 : р.1300	Якомога менший	0,15	0,10	0,005

Коефіцієнт співвідношення позичених і власних коштів у 2021 році становив 0,70, що свідчить про адекватний рівень використання позикових коштів (менше 1). У 2022 році він зріс до 1,15, перевищивши допустиме значення, що вказує на те, що підприємство використовувало більше позичених коштів, ніж власних. У 2023 році цей коефіцієнт зменшився до 0,95, але все одно залишився близьким до 1, що вказує на значну частку позичених коштів у структурі капіталу.

Коефіцієнт фінансового левереджу протягом 2021–2023 років зменшувався з 0,18 у 2021 році до 0,14 у 2023 році. Це є позитивним значенням, оскільки коефіцієнт має бути меншим за 0,5. Зниження цього показника свідчить про те, що підприємство менш залежне від зовнішніх джерел фінансування, що сприяє зміцненню його фінансової стійкості.

Аналіз фінансової стійкості ПП «Агросистем Інвест Україна» свідчить про певні позитивні зміни у 2023 році, зокрема щодо коефіцієнта автономії та зниження заборгованості перед кредиторами. Проте підприємству слід продовжувати моніторинг показників співвідношення позичених і власних коштів та фінансового левереджу для подальшого зміцнення своєї фінансової стабільності.

Ліквідність підприємства визначається як його здатність швидко реалізовувати активи для отримання коштів, необхідних для оплати зобов'язань, тобто співвідношення ліквідних активів і короткострокових зобов'язань. У більш вузькому сенсі ліквідність – це здатність активів швидко перетворюватися на гроші. Платоспроможність підприємства, у свою чергу, характеризує його здатність своєчасно і в повному обсязі виконувати свої фінансові зобов'язання.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2021 році становив 1,80, у 2022 році знизився до 1,40, а у 2023 році склав 1,20. Цей коефіцієнт показує, яка частка поточних зобов'язань може бути негайно погашена за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів. Зниження цього показника протягом трьох років свідчить про певні труднощі з негайним виконанням фінансових зобов'язань, що може вплинути на ліквідність підприємства (табл. 2.12).

Коефіцієнт покриття балансу, що є ключовим показником платоспроможності підприємства, у 2021 році дорівнював 2,85, що перевищувало теоретично достатнє значення (2-2,5). У 2022 році він знизився до 2,25, а в 2023 році – до 2,05, що є близьким до нижньої межі теоретично допустимого

значення. Це вказує на можливі проблеми з покриттям короткострокових зобов'язань оборотними активами.

Таблиця 2.12

Показники ліквідності і платоспроможності ІП «Агросистем Інвест Україна»

Назва показника	Джерело інформації	Теоретично достатнє значення	2021	2022	2023
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможність)	Ф.№1, (р.1165 + р.1160) : р.1695	Більше 0,2	1,80	1,40	1,20
2. Проміжний коефіцієнт покриття балансу	Ф.№1, (р.1125 +...+ р.1165) : р.1695	Більше 0,7-0,8	2,15	1,70	1,78
3. Коефіцієнт покриття балансу	Ф.№1, р.1195 : р.1695	Більше 2-2,5	2,85	2,25	2,05
4. Частка оборотних коштів у активах	Ф.№1, р.1195 : р.1300	Збільшення	0,94	0,92	0,91
5. Частка запасів у поточних активах	Ф.№1, (р.1100 +...+ р.1110) : р.1195	–	0,06	0,05	0,04
6. Частка власних оборотних коштів у запасах	Ф.№1, (р.1195 – р.1695) : (р.1100 + р.1110)	Більше 0,5	0,42	0,47	0,52

Проміжний коефіцієнт покриття балансу у 2021 році становив 2,15, у 2022 році знизився до 1,70, а у 2023 році зріс до 1,78. Це позитивний показник, оскільки він перевищує теоретичне значення (0,7-0,8). Цей коефіцієнт свідчить про те, що підприємство має достатньо ліквідних активів для покриття своїх

короткострокових зобов'язань, що є позитивним фактором для його фінансової стабільності.

Частка оборотних коштів у активах зменшилася з 0,94 у 2021 році до 0,92 у 2022 році і 0,91 у 2023 році. Це свідчить про стабільний рівень оборотних коштів у загальній структурі активів, що вказує на обережний підхід підприємства до управління своїми активами.

Частка власних оборотних коштів у запасах у 2021 році становила 0,42, у 2022 році підвищилася до 0,47, а у 2023 році досягла 0,52. Збільшення цього показника свідчить про покращення забезпеченості запасів власними оборотними коштами, що є позитивним фактором для підприємства, оскільки досягнуто теоретично достатнього значення (більше 0,5). Аналіз показників ліквідності та платоспроможності ІІІ «Агросистем Інвест Україна» свідчить про певні позитивні зміни, такі як зростання проміжного коефіцієнта покриття балансу та частки власних оборотних коштів у запасах. Водночас зниження абсолютної ліквідності та коефіцієнта покриття балансу потребують більш ретельного управління оборотними активами для забезпечення фінансової стабільності підприємства у довгостроковій перспективі.

Стійкий фінансовий стан підприємства в ринкових умовах значною мірою залежить від його ділової активності (табл. 2.13).

Ділова активність підприємства проявляється через розширення ринків збуту продукції, підтримання ділової репутації (іміджу), вихід на ринок праці та капіталу тощо.

Оборотність дебіторської заборгованості у 2021 році становила 3,85, у 2022 році знизилася до 3,35, а у 2023 році до 2,75. Зниження цього показника свідчить про збільшення строків погашення дебіторської заборгованості, що може негативно впливати на грошові потоки підприємства. Середній строк обороту дебіторської заборгованості збільшується з кожним роком: у 2021 році він становив 93,51 днів, у 2022 році зріс до 107,46 днів, а у 2023 році досяг

131,27 днів. Це свідчить про зниження ефективності роботи з дебіторами та збільшення часу, необхідного для отримання коштів від клієнтів.

Таблиця 2.13

Показники ділової активності ІП «Агросистем Інвест Україна»

Назва показника	Джерело інформації	Теоретично достатнє значення	2021	2022	2023
1. Загальна оборотність капіталу	р.2000 (ф.№2) : р.1300 (ф.№1)	Збільшення	1,10	1,75	0,80
2. Оборотність готової продукції	р.2000 (ф.№2) : р.1103 (ф.№1)	Збільшення	0,20	0,12	0,07
3. Оборотність запасів	р.2000 (ф.№2) : р.1100 (ф.№1)	Збільшення	1,95	1,70	1,45
4. Оборотність дебіторської заборгованості	р.2000 (ф.№2) : (р.1125 + р.1130 + ... + р.1155) (ф.№1)	Збільшення	3,85	3,35	2,75
5. Середній строк обороту дебіторської заборгованості	(р.1125 + р.1130 + ... + р.1155) (ф.№1) : р.2000 (ф.№2) x 360	Зменшення	93,51	107,46	131,27
6. Оборотність кредиторської заборгованості	р.2000 (ф.№2) : р.1615 (ф.№1)	Збільшення	14,80	17,50	11,50
7. Середній строк обороту кредиторської заборгованості	р.1615 (ф.№1) : р.2000 (ф.№2) x 360	Зменшення	24,32	21,00	32,00
8. Фондовіддача необоротних активів	р.2000 (ф.№2) : (р.1011 – р.1012) (ф.№1)	Збільшення	105,4	92,1	84,7
9. Оборотність власного капіталу	р.2000 (ф.№2) : р.1495 (ф.№1)	Збільшення	2,40	2,25	1,85

Оборотність кредиторської заборгованості у 2021 році становила 14,80, у 2022 році зросла до 17,50, але у 2023 році знизилася до 11,50. Збільшення цього показника у 2022 році свідчить про те, що підприємство швидше розраховується зі своїми кредиторами, але зниження у 2023 році вказує на можливі проблеми з оплатою зобов'язань. Середній строк обороту кредиторської заборгованості у 2021 році становив 24,32 днів, у 2022 році зменшився до 21,00 днів, але у 2023 році зріс до 32,00 днів. Це свідчить про збільшення строків погашення кредиторської заборгованості, що може вказувати на проблеми з грошовими потоками. Фондовіддача необоротних активів зменшується з кожним роком: у 2021 році вона становила 105,4, у 2022 році знизилася до 92,1, а у 2023 році до 84,7. Це свідчить про зниження ефективності використання необоротних активів. Оборотність власного капіталу у 2021 році становила 2,40, у 2022 році зменшилася до 2,25, а у 2023 році досягла 1,85. Зниження цього показника вказує на зменшення ефективності використання власного капіталу для генерування доходів.

Інтенсивність і ефективність діяльності підприємства оцінюється не тільки за показником прибутку, а й за показниками рентабельності (табл. 2.14). Рентабельність – відносний показник, що характеризує рівень ефективності підприємства.

Рентабельність продажів показує частку прибутку в загальному доході підприємства. У 2021 році рентабельність продажів складала 31,2 %, в 2022 році збільшилася до 35,7 %, проте у 2023 році знизилася до 28,9 %. Незважаючи на зниження у 2023 році, цей показник залишається позитивним для підприємства, оскільки перевищує теоретично допустиме значення (більше 20 %).

Рентабельність капіталу показує ефективність використання власного капіталу підприємства. У 2021 році рентабельність капіталу становила 29,8 %, у 2022 році вона зросла до 57,3 %, але в 2023 році знизилася до 25,6 %. Хоча

спостерігається зменшення у 2023 році, показник все ще знаходиться вище теоретично допустимого значення (більше 20 %).

Таблиця 2.14

Показники рентабельності ІІІ «Агросистем Інвест Україна»

Назва показника	Джерело інформації	Теоретично достатнє значення	2021	2022	2023
1. Рентабельність продаж	Ф.№2, р.2190 : р.2000 x 100%	Більше 20%	31,2%	35,7%	28,9%
2. Рентабельність операційної діяльності	Ф.№2, р.2190 : (р.2050 + р.2130 + р.2150 + р.2180) x 100%	Більше 20%	40,1%	54,0%	30,5%
3. Рентабельність діяльності до оподаткування	Ф.№2, р.2290 : (р.2050 + р.2130 + р.2150 + р.2180) x 100%	Більше 20%	36,8%	49,2%	27,4%
4. Рентабельність капіталу	(р.2290, ф.№2) : р.1300, ф.№1 x 100%	Більше 20%	29,8%	57,3%	25,6%

Рентабельність операційної діяльності характеризує ефективність використання витрат, пов'язаних з основною діяльністю підприємства. У 2021 році цей показник становив 40,1 %, у 2022 році підвищився до 54,0 %, але у 2023 році знизився до 30,5 %. Незважаючи на це зниження, рентабельність операційної діяльності залишається в межах теоретично допустимого значення (більше 20 %). Рентабельність діяльності до оподаткування у 2021 році становила 36,8 %, у 2022 році підвищилася до 49,2 %, а у 2023 році знизилася до 27,4 %. Хоча в 2023 році спостерігалось зниження цього показника, він залишається в межах допустимого значення, що свідчить про здатність підприємства отримувати прибуток до сплати податків.

Показники рентабельності ІІІ «Агросистем Інвест Україна» за 2021–2023 роки свідчать про певну нестабільність у діяльності підприємства, але

загалом залишаються в межах допустимих значень. Підприємству слід звернути увагу на фактори, що призвели до зниження рентабельності в 2023 році, і вжити заходів для їх мінімізації. Загалом, рентабельність ПІ «Агросистем Інвест Україна» залишається позитивною, що свідчить про ефективність управлінських рішень та здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

У сучасних умовах економічного середовища ПІ «Агросистем Інвест Україна» стикається з численними викликами та можливостями, обумовленими змінами на аграрному ринку та зростаючими вимогами до якості продукції. Незважаючи на складні обставини, включаючи нестабільність цін на сільськогосподарські культури, зміну клімату та потребу в інноваціях для покращення продуктивності, підприємство «Агросистем Інвест Україна» має значний потенціал для адаптації до нових умов і досягнення стійкого зростання.

Підприємство прагне стати одним із лідерів у галузі агровиробництва в Україні, пропонуючи інноваційні підходи до вирощування, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції. Для цього воно планує розширити виробничі потужності, диверсифікувати асортимент продукції та посилити свою присутність на внутрішньому та зовнішньому ринках. Основні стратегічні цілі підприємства на найближчі роки включають:

Розширення ринків збуту та оптимізація виробничих процесів. Підприємство планує активно розширювати свою присутність на внутрішньому та міжнародному ринках, використовуючи інноваційні підходи до вирощування та переробки продукції. Це дозволить підвищити обсяги продажів та доходи, а також знизити виробничі витрати завдяки використанню сучасних технологій.

Інновації у виробництві та переробці продукції. ПІ «Агросистем Інвест Україна» планує впровадження нових агротехнологій, що включають використання сучасних засобів механізації, біотехнологій та автоматизованих систем контролю якості. Це дозволить підвищити ефективність використання ресурсів, збільшити врожайність та забезпечити стабільну якість продукції.

Розвиток екологічно відповідального агровиробництва. Підприємство зосереджується на впровадженні стійких агротехнологій, що включають зменшення використання хімічних засобів захисту рослин, перехід на органічні добрива та зниження викидів парникових газів. Це відповідає зростаючим вимогам ринку та клієнтів щодо екологічної відповідальності та допомагає забезпечити конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

Підтримка інновацій та підвищення акціонерної вартості. Для досягнення стійкого зростання та підвищення акціонерної вартості, підприємство продовжить інвестувати у нові технології та розробки, а також залучати нових інвесторів [11]. Прогнозується зростання доходів від впровадження нових рішень та послуг, що відповідають потребам ринку та змінюються у відповідь на нові економічні умови.

Забезпечення фінансової стабільності та зростання капіталу. ІІ «Агросистем Інвест Україна» планує посилити свою фінансову стійкість шляхом ефективного управління активами та оптимізації витрат. Це дозволить залучати додатковий капітал для подальшого розвитку та реалізації стратегічних цілей, а також мінімізувати фінансові ризики в умовах нестабільного ринку.

Підвищення рівня обслуговування клієнтів та підтримка високих показників задоволеності. Підприємство зосередиться на покращенні обслуговування клієнтів, включаючи швидкість обробки замовлень, персоналізовані рішення та прозорість процесів. Це сприятиме підвищенню лояльності клієнтів, створенню довгострокових партнерських відносин і забезпеченню стабільного попиту на продукцію.

Залучення та розвиток талановитої команди. Підприємство планує продовжувати залучення кваліфікованих фахівців, розвиваючи їхні професійні навички та забезпечуючи можливості для кар'єрного зростання [23]. Це сприятиме підвищенню ефективності роботи та інноваційності підприємства, що є критичним для збереження конкурентних переваг у сучасних умовах ринку.

ІІ «Агросистем Інвест Україна» за 2021–2023 роки показує, що стратегія підприємства залишається стабільною та послідовною, спрямованою на зміцнення своїх позицій на ринку та підвищення конкурентоспроможності. Протягом останніх трьох років підприємство орієнтувалося на декілька ключових напрямків, включаючи фінанси, ринок та покупців, бізнес-процеси, навчання та розвиток.

Фінансова стратегія ІІ «Агросистем Інвест Україна» в 2021–2023 роках була спрямована на забезпечення стабільності фінансових показників та нарощування обсягів реалізації продукції та послуг. Підприємство прагнуло досягти стабільного зростання через оптимізацію внутрішніх процесів та залучення нових клієнтів. Результати фінансової діяльності показують, що підприємство активно працювало над підвищенням своєї рентабельності та зниженням витрат, що сприяє покращенню фінансових результатів.

Стратегія нарощування обсягів реалізації була однією з головних цілей підприємства. Протягом аналізованого періоду ІІ «Агросистем Інвест Україна» активно займалося розширенням своєї бази постачальників та покупців, а також прагнуло формувати репутацію одного з найкращих постачальників послуг на українському ринку [52]. Підприємство зосереджувалося на наданні якісних послуг своїм клієнтам, включаючи агротрейдерів та агровиробників, а також здійснювало експортні поставки сільськогосподарської продукції безпосередньо на термінали. Серед основних клієнтів підприємства протягом цих років були ТОВ «А.Т.К.», ТОВ «АК Відродження», ТОВ «Зернятко-Південь», ТОВ «РОП» та інші.

ІІ «Агросистем Інвест Україна» приділяє значну увагу оптимізації та вдосконаленню бізнес-процесів. Підприємство використовує сучасну сільськогосподарську техніку, зокрема Case IH, Kinze, Great Plains, Gascon, Wishek, Amazone, для надання послуг з обробки землі, оренди сільськогосподарської техніки з екіпажем, а також для реалізації сільськогосподарської продукції на експорт. Підприємство прагне максимально

ефективно використовувати свої ресурси для надання якісних послуг агровиробникам та агротрейдерам, що сприяє зміцненню його позицій на ринку.

Реалізація кадрового потенціалу є важливим елементом стратегії розвитку ІП «Агросистем Інвест Україна». Підприємство активно працює над забезпеченням себе персоналом необхідної компетенції. Воно впроваджує програми навчання персоналу, що спрямовані на підвищення кваліфікації співробітників, і гарантує дотримання соціального пакету, що відповідає державним вимогам. Це дозволяє зберігати високий рівень мотивації серед співробітників, забезпечуючи тим самим стабільність та якість наданих послуг [39].

Аналіз стратегічного розвитку підприємства за 2021–2023 роки показує, що стратегічні пріоритети залишаються незмінними. Усі три роки підприємство концентрувалося на нарощуванні обсягів реалізації, розвитку ринку, підтримці бізнес-процесів та реалізації кадрового потенціалу. Водночас, кожного року ІП «Агросистем Інвест Україна» прагнуло до підвищення якості своїх послуг, розширення ринків збуту та впровадження сучасних агротехнологій.

Таким чином, стратегія розвитку ІП «Агросистем Інвест Україна» залишається спрямованою на досягнення сталого розвитку, зростання обсягів реалізації продукції, підвищення якості надання послуг та зміцнення своїх позицій на внутрішньому та зовнішньому ринках. Підприємство продовжує активно впроваджувати інноваційні рішення, що дозволяють забезпечувати високу якість продукції та послуг, задовольняти потреби клієнтів та досягати фінансових цілей.

З початком війни в Україні ІП «Агросистем Інвест Україна» зіткнулося з новими викликами, які значно вплинули на діяльність підприємства та його стратегічні цілі. В умовах військових дій підприємство продовжує свою роботу, забезпечуючи підтримку своїм співробітникам, клієнтам і партнерам, адаптуючи бізнес-процеси до нових реалій та розробляючи нові підходи для забезпечення стійкості та розвитку в умовах кризи [36].

У 2023 році кількість співробітників ІП «Агросистем Інвест Україна» зросла до 190 осіб, що на 14 осіб більше, ніж у 2022 році, і на 44 більше, ніж у 2021 році. Зростання чисельності персоналу свідчить про прагнення підприємства розширити свої операційні можливості навіть у складних умовах війни. Підприємство приділяє особливу увагу забезпеченню безпеки своїх співробітників, надаючи підтримку тим, хто проживає в зонах активних бойових дій або змушений був покинути свої домівки. Було організовано евакуацію працівників та їхніх сімей, забезпечено їх тимчасовим житлом, харчуванням та працевлаштуванням у безпечніших регіонах країни.

Для підтримки морального стану співробітників було розроблено програми психологічної допомоги та підтримки, а також введено додаткові заходи соціального захисту, включаючи страхування життя та здоров'я, надання додаткових відпусток для тих, хто постраждав від війни. Підприємство також посилило заходи безпеки на всіх своїх об'єктах, включаючи сільськогосподарські угіддя та складські приміщення.

В умовах нестабільності ІП «Агросистем Інвест Україна» активно працює над забезпеченням безперебійного функціонування свого бізнесу. Підприємство переглянуло свої ланцюги постачання та знайшло нових постачальників обладнання і матеріалів, щоб мінімізувати залежність від ризикованих регіонів і зменшити затримки у постачанні. Підприємство також впроваджує нові технологічні рішення для підвищення ефективності виробництва і зниження витрат, включаючи автоматизацію процесів та впровадження цифрових платформ для управління операційною діяльністю.

Підприємство також звертає увагу на вдосконалення логістичних процесів для забезпечення своєчасної доставки продукції клієнтам, навіть в умовах обмеженого доступу до транспортних маршрутів. Для цього розширено співпрацю з міжнародними партнерами та логістичними операторами, а також використано

нові маршрути доставки для забезпечення стабільного експорту та імпорту товарів [62].

ПІ «Агросистем Інвест Україна» бере активну участь у гуманітарних ініціативах для підтримки постраждалих від війни регіонів. Підприємство надає матеріально-технічну допомогу, включаючи продукти харчування та сільськогосподарську техніку, для забезпечення життєдіяльності сільських громад. Разом з українськими та міжнародними організаціями підприємство підтримує логістичні операції з доставки гуманітарної допомоги до постраждалих регіонів через свої логістичні мережі.

Висновки до другого розділу

Загальний аналіз діяльності ПІ «Агросистем Інвест Україна» за 2021–2023 роки вказує на певну стабільність у виконанні основних стратегічних завдань, проте підприємство стикається з викликами, які потребують додаткової уваги та оптимізації.

Протягом 2021–2023 років ПІ «Агросистем Інвест Україна» спостерігалось поступове зменшення ефективності використання активів. Зменшення показника фондівіддачі вказує на зниження продуктивності використання основних засобів, що може негативно впливати на загальну рентабельність підприємства. Водночас, показник фондоозброєності зростає, що свідчить про прагнення підприємства покращити технічну базу та підвищити продуктивність праці. Проте для досягнення більшої стабільності фінансових результатів необхідно спрямувати зусилля на підвищення рентабельності та ефективності використання активів.

Підприємству слід звернути увагу на оптимізацію витрат, зокрема на адміністративні та операційні витрати, які продовжували зростати протягом аналізованого періоду. Хоча зростання витрат може бути обумовлене інфляційними процесами та підвищенням рівня цін на ресурси, необхідно

здійснювати постійний контроль за витратами, а також знаходити можливості для їх оптимізації. Це дозволить підвищити рентабельність і зберегти фінансову стійкість підприємства.

ІІ «Агросистем Інвест Україна» за 2021–2023 роки свідчить про деякі коливання в досягнутих показниках. У 2021 році підприємство мало стабільний прибуток, проте у 2022 і 2023 роках спостерігалось зменшення фінансових результатів, що могло бути наслідком зменшення обсягів реалізації продукції та послуг, а також зростання витрат. Для забезпечення стабільного фінансового стану в майбутньому підприємству необхідно впроваджувати заходи для підвищення ефективності управління витратами та покращення рентабельності своєї діяльності.

Майновий стан підприємства протягом 2021–2023 років демонструє зміни в структурі активів. Збільшення кількості співробітників свідчить про активний розвиток і розширення діяльності підприємства, проте водночас необхідно зосередитися на підтримці стійкого фінансового стану. Підприємство має приділяти увагу збереженню активів та інвестуванню в їхнє оновлення, щоб уникнути негативного впливу зносу основних засобів на загальні фінансові показники.

ІІ «Агросистем Інвест Україна» за 2021–2023 роки показує, що підприємство стикається з певними труднощами в цій сфері. Зниження коефіцієнта абсолютної ліквідності свідчить про проблеми з погашенням короткострокових зобов'язань, проте інші показники ліквідності, такі як проміжний коефіцієнт покриття балансу та частка власних оборотних коштів у запасах, демонструють певну стабільність. Підприємству варто звернути увагу на підвищення ліквідності, що може включати більш ефективне управління оборотними активами та зниження дебіторської заборгованості.

Аналіз показників рентабельності підприємства за 2021–2023 роки показує позитивні результати, хоча у 2023 році спостерігалось деяке зниження.

Рентабельність продажів, капіталу, операційної діяльності та діяльності до оподаткування залишається на прийнятному рівні, що свідчить про ефективність роботи підприємства в умовах складного економічного середовища. Проте підприємству необхідно вживати заходів для покращення рентабельності, особливо в умовах зростання витрат та зменшення обсягів реалізації.

ІІІ «Агросистем Інвест Україна» активно впроваджує стратегії розвитку, що орієнтовані на сталий розвиток, підвищення ефективності бізнес-процесів та забезпечення стабільності в умовах економічної нестабільності. Підприємство повинно продовжувати інвестувати в інновації, підвищувати якість послуг, підтримувати інклюзивне робоче середовище та впроваджувати екологічно чисті технології. Це сприятиме досягненню стратегічних цілей та забезпеченню успішного функціонування підприємства у довгостроковій перспективі.

РОЗДІЛ 3

ЗАХОДИ ЩОДО ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ІІІ «АГРОСИСТЕМ ІНВЕСТ УКРАЇНА» В ДИНАМІЧНОМУ РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

3.1. Використання фінансових інструментів для зміцнення фінансової стійкості ІІІ «Агросистем Інвест Україна»

Довгострокова ефективність транспортної компанії визначається правильним вибором стратегічних орієнтирів, які дозволяють ефективно використовувати наявні в компанії технічні, людські, фінансові та інші ресурси. Створення ефективного менеджменту є запорукою забезпечення здатності компанії адаптуватися до швидких змін зовнішнього середовища. Збільшення швидкості змін зовнішнього середовища, поява нових вимог споживачів, зростання конкуренції та розвиток інформаційних мереж стали поштовхом для посилення ролі стратегічного менеджменту. Сучасні транспортні компанії знають, що їхній успіх залежить від розробки стратегії, яка забезпечує стабільну, тривалу роботу та розвиток.

Фінансова стратегія транспортного підприємства розробляється з урахуванням внутрішніх і зовнішніх факторів, що дозволяє збалансувати фінансові показники підприємства з вимогами ринку. Вона передбачає визначення довгострокових цілей фінансової діяльності та вибір шляхів їх досягнення з урахуванням поточних і майбутніх викликів [41]. Умови на ринку перевезень постійно змінюються: зростають витрати на паливо, зростають витрати на технічне обслуговування, змінюються нормативні вимоги. Це змушує підприємства адаптувати свої стратегії для забезпечення фінансової стабільності та конкурентоспроможності.

Транспортні компанії, які хочуть досягти довгострокової фінансової стабільності, повинні розробити стратегію, яка враховує як внутрішні можливості, так і зовнішні фактори. Важливою частиною цієї стратегії є ефективне управління витратами, яке включає зниження операційних витрат, таких як витрати на ремонт і обслуговування обладнання та паливо. Компанії повинні оптимізувати свої інвестиції і, зокрема, інвестувати в оновлення транспортного парку та впровадження нових технологій, що підвищують ефективність роботи.

Основними етапами розробки фінансової стратегії є визначення загальних фінансових цілей підприємства, формулювання політики, визначення напрямів фінансової діяльності та оцінка фінансових показників, які допомагають контролювати виконання стратегії [10; 21]. Оцінка таких показників, як прибутковість, ліквідність і капіталізація, дозволяє компанії зрозуміти, наскільки ефективно реалізується стратегія і які корективи можуть знадобитися для досягнення її цілей.

Одним із найефективніших інструментів реалізації фінансової стратегії є система збалансованих показників (BSC). Ця система дозволяє підприємству поєднувати фінансові та нефінансові показники для досягнення стратегічних цілей. BSC допомагає пов'язати стратегічні цілі з операційними процесами та забезпечує більш повне розуміння впливу окремих управлінських рішень на загальну фінансову стабільність підприємства.

Система збалансованої системи показників охоплює різні аспекти діяльності компанії, такі як: В. Фінансові показники, показники задоволеності клієнтів, ефективність внутрішнього процесу та здатність до навчання та розвитку. Це дозволяє компанії оцінювати як поточну діяльність, так і перспективи розвитку в майбутньому. Кількість КРІ має бути обмежена, щоб компанія могла зосередитися на найважливіших аспектах свого бізнесу, не витрачаючи ресурси. Стратегічне фінансове управління стає ключовим фактором довгострокової стабільності транспортної компанії. Ефективне управління витратами, інвестиціями та

ризиками дозволяє компанії забезпечити конкурентоспроможність на ринку, а впровадження таких систем, як збалансована система показників, сприяє досягненню стратегічних цілей.

Фінансова стабільність є важливим елементом успішної діяльності будь-якого бізнесу і особливо важлива для ПП «Агросистем Інвест Україна». У ринковому середовищі, що постійно змінюється, транспортна компанія повинна мати стратегії для забезпечення довгострокової стійкості та конкурентоспроможності. Використання різноманітних фінансових інструментів (рис. 3.1) дозволяє підприємству контролювати витрати, мінімізувати ризики та забезпечувати стабільний розвиток навіть у кризових ситуаціях, обирати джерела фінансування оборотних активів (табл. В.1).

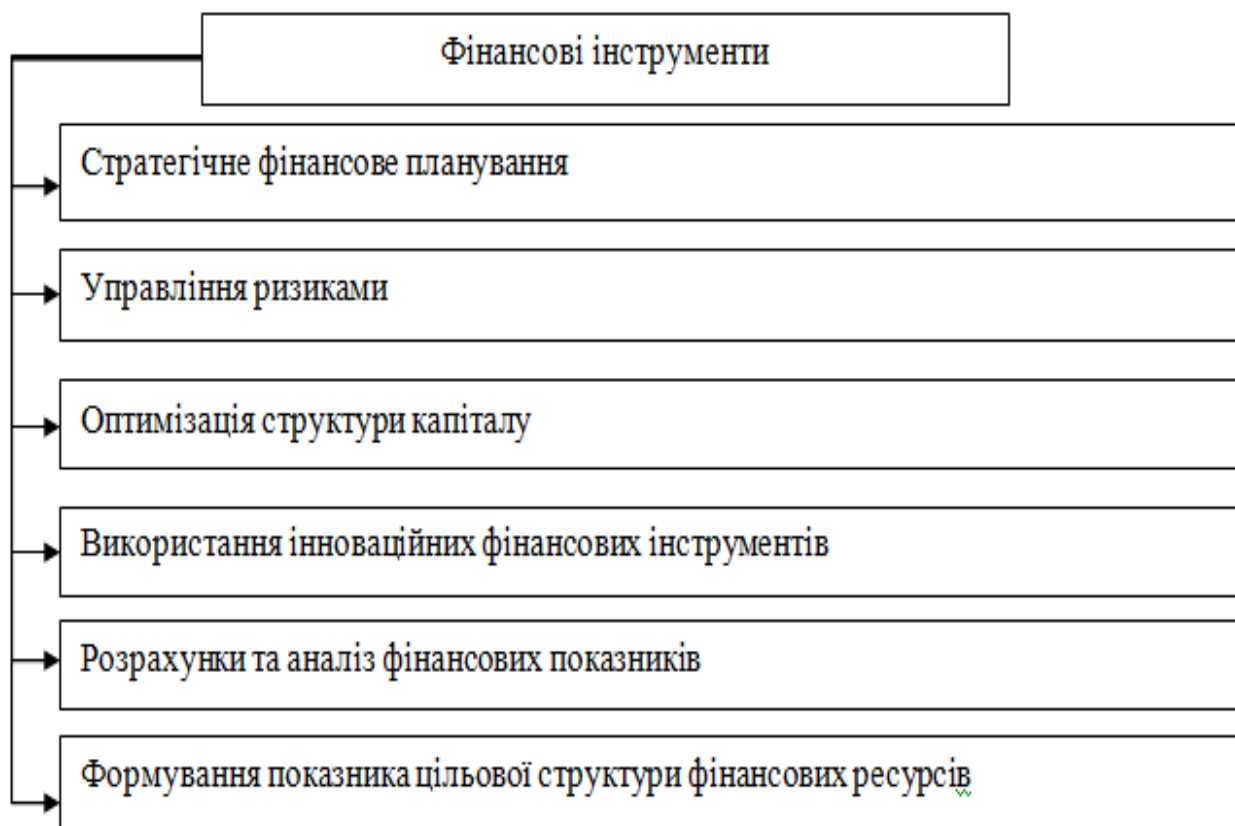

Рис. 3.1. Фінансові інструменти зміцнення фінансової стійкості транспортного підприємства

Ефективне управління фінансовими потоками починається з розробки чіткої фінансової стратегії, яка враховує як поточні витрати, так і майбутні інвестиційні можливості. У випадку ПП «Агросистем Інвест Україна» стратегічне планування дозволяє підвищити ефективність операційної діяльності (рис. 3.2) за рахунок оптимізації витрат на обслуговування, паливо та інші важливі ресурси. Оскільки витрати на паливо є одними з найбільших витрат транспортної компанії, ефективне планування може значно зменшити фінансовий тиск на компанію.

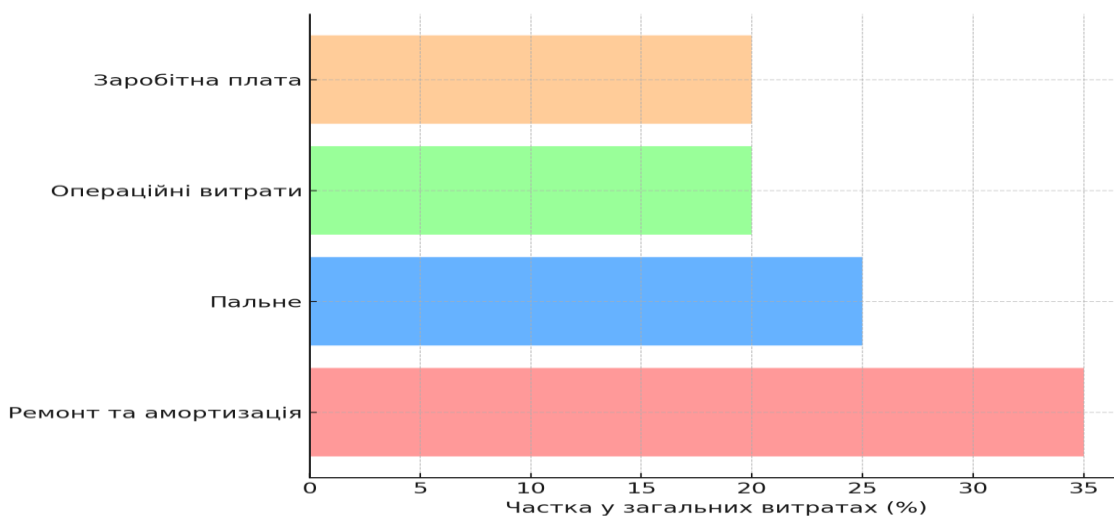

Рис. 3.2. Оптимізація витрат підвищення ефективності операційної діяльності ПП «Агросистем Інвест Україна»

Основою стратегічного планування є бюджетування, яке дозволяє компанії прогнозувати майбутні витрати і доходи та визначати найкращі шляхи оптимізації витрат. Наприклад, запровадження квартальних бюджетів обслуговування дозволяє краще планувати витрати на ремонт обладнання, зменшуючи ризик неочікуваних витрат у разі поломки [40].

ПП «Агросистем Інвест Україна» має запровадити механізми управління ризиками, оскільки транспортна галузь стикається з різними загрозами, такими як: В. Коливання цін на паливо, зростання вартості компонентів та ризик простою

через технічні збої. У цих умовах компанія повинна використовувати інструменти страхування, які допомагають знизити ризик нещасних випадків або відмови обладнання. Страхування автопарку обмежує фінансові втрати у разі непередбачених подій (рис. 3.3).

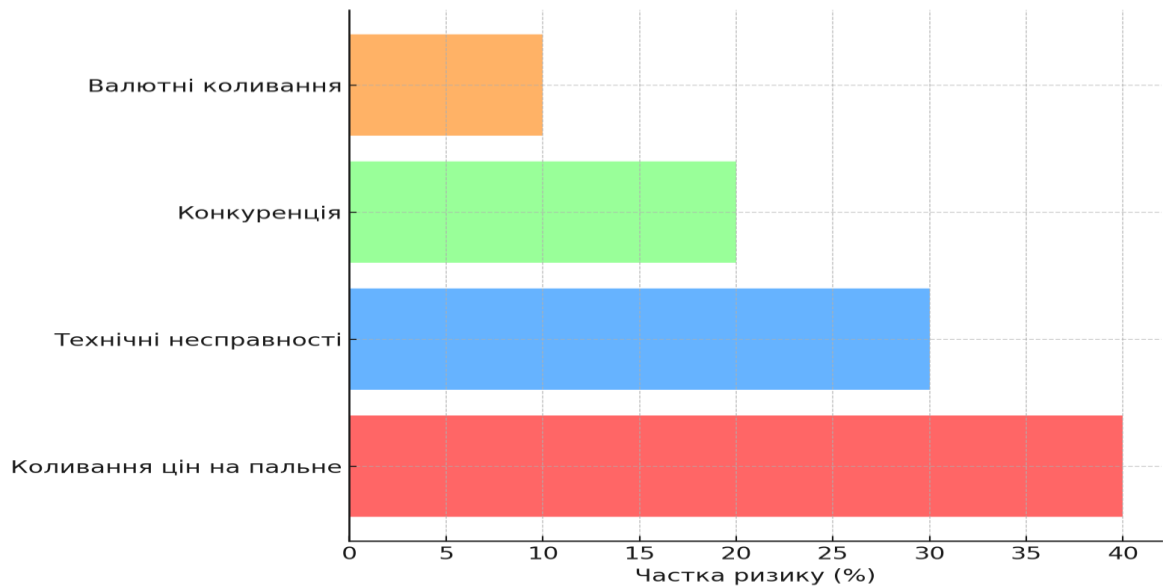

Рис. 3.3. Впровадження механізмів управління ризиків ІП «Агросистем Інвест Україна»

Компанія також має запровадити механізми захисту від валютних ризиків, оскільки імпортні комплектуючі та паливо можуть бути схильні до коливань курсу. Використання таких інструментів знижує залежність від нестабільності зовнішніх факторів і забезпечує довгострокову прогнозованість витрат.

Фінансова стійкість компанії значною мірою залежить від її здатності ефективно використовувати як власний, так і позиковий капітал (рис. 3.4). Для «Агросистем Інвест Україна» важливо знайти баланс між використанням власних коштів для покриття операційних витрат і позикового капіталу для інвестицій у модернізацію обладнання. Надмірна залежність від позикових коштів може призвести до фінансового стресу у вигляді високих процентних ставок за кредитами, що впливає на фінансову стабільність.

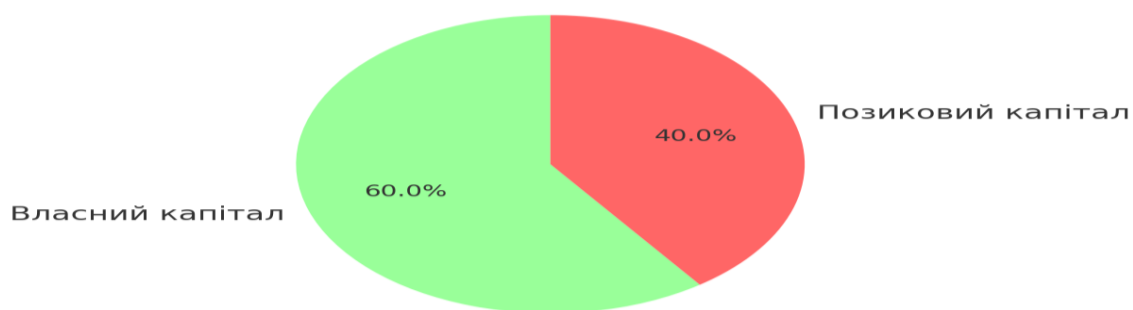

Рис. 3.4. Зменшення залежності від позикових коштів
ПП «Агросистем Інвест Україна»

У той же час, належне використання кредиту може забезпечити підприємство необхідними коштами для розширення або модернізації свого автопарку. Використовуючи власний капітал для повсякденних операцій, ви зберігаєте фінансову гнучкість, а позичені кошти можна спрямувати на довгострокові інвестиції, які сприяють підвищенню прибутковості.

Для зміцнення фінансової стабільності ПП «Агросистем Інвест Україна» може використовувати такі інноваційні фінансові інструменти, як лізинг або факторинг (рис. 3.5).

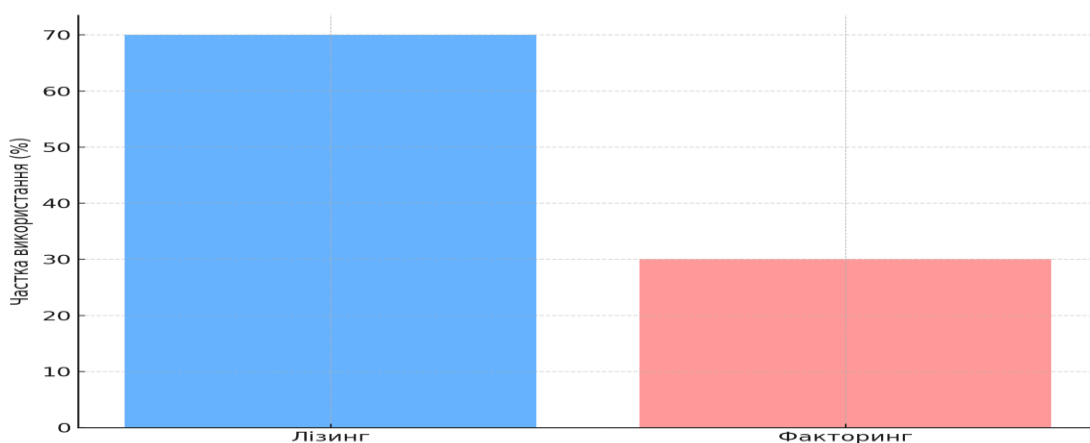

Рис. 3.5. Фінансові інструменти зміцнення фінансової стійкості ПП
«Агросистем Інвест Україна»

Завдяки лізингу компанія може модернізувати свій автопарк без великих початкових витрат і таким чином розподілити фінансовий тягар на більш тривалий

період. Факторинг може бути ефективним інструментом управління грошовими потоками, оскільки дозволяє отримувати кошти за продані послуги раніше встановленого в договорах з клієнтами терміну оплати.

Збалансовану систему показників також можна ефективно використовувати для досягнення стратегічних фінансових цілей. Це дозволяє компанії інтегрувати фінансові та нефінансові показники, забезпечуючи більш комплексний підхід до управління бізнесом. Це сприяє більшій прозорості фінансових процесів і дозволяє краще контролювати досягнення фінансових цілей [3]. Стратегічне планування дозволяє не тільки передбачити майбутні витрати, але й більш ефективно використовувати ресурси, уникнути непотрібних витрат і покращити грошовий потік. Для транспортної компанії, яка покладається на значні ресурси, такі як пальне, запасні частини та ремонт, стратегічне фінансове планування не тільки допомагає раціоналізувати витрати, але й гарантує, що компанія не зіткнеться з проблемами грошових потоків (рис. 3.6).

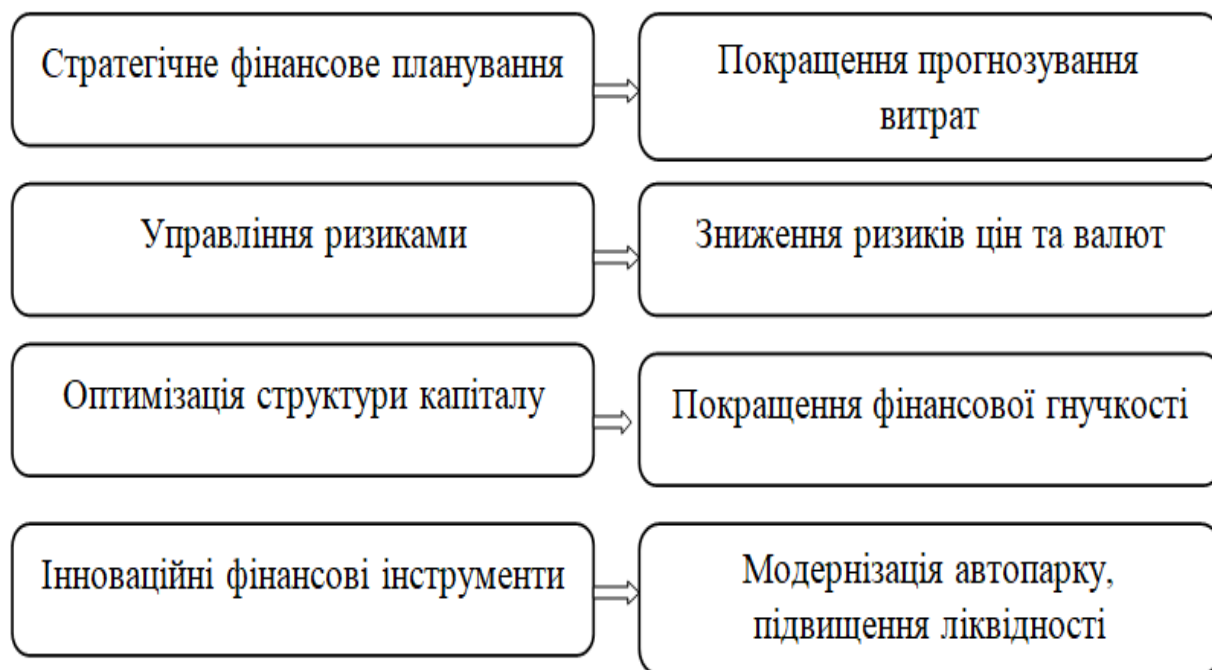

Рис. 3.6. Фінансові інструменти та їхній вплив на фінансову стійкість ІП «Агросистем Інвест Україна»

Планування витрат на кілька місяців наперед може уникнути обмеження ресурсів і забезпечити безперервність бізнесу, особливо в умовах економічної нестабільності або зростання цін на ринку. Крім того, ефективне фінансове планування дозволяє компанії своєчасно інвестувати в розвиток технологій і модернізацію транспортних засобів.

Одним із ключових аспектів стратегічного фінансового планування є використання бюджетування як інструменту управління фінансовими потоками. Бюджетування дозволяє контролювати відхилення фактичних витрат від запланованих та своєчасно коригувати діяльність Вашого підприємства. У цьому відношенні використання аналізу грошових потоків допомагає визначити моменти, коли компанія потребує додаткового фінансування або, навпаки, є можливість інвестувати в розширення чи модернізацію [61].

Транспортна компанія, як і будь-яка інша, піддається багатьом ризикам, як зовнішнім, так і внутрішнім. Одним із найбільших зовнішніх ризиків для ПП «Агросистем Інвест Україна» є коливання цін на пальне, що може суттєво вплинути на транспортні витрати та, як наслідок, на прибутковість компанії. Щоб зменшити цей ризик, можна використовувати хеджування цін на пальне. Це фінансовий інструмент, який дозволяє компанії встановлювати ціну на пальне на певний період часу, таким чином мінімізуючи ризик раптових коливань на ринку нафти. Страхування залишається одним із найефективніших інструментів управління ризиками. Страхування автопарку є обов'язковим елементом діяльності транспортної компанії. Це не тільки знижує ризики, пов'язані з аваріями та поломками, але й дозволяє компанії уникнути значних фінансових втрат, коли ефективна структура капіталу має вирішальне значення для фінансової стабільності компанії. Як уже зазначалося, баланс між власним і борговим капіталом дозволяє підприємству підтримувати ліквідність, але водночас дає йому можливість розширюватися та модернізуватись у разі непередбачених обставин.

Крім того, варто звернути увагу на ризик валютних коливань, особливо при купівлі запчастин чи іншої техніки за кордоном. Використання інструментів хеджування валютного ризику дозволяє мінімізувати негативний вплив на фінансові показники компанії у разі нестабільності курсу місцевої валюти.

Доцільно постійно контролювати співвідношення власного та позикового капіталу. Висока частка боргового капіталу може збільшити ризик для компанії, особливо якщо прибутки нестабільні [48]. Компанія також повинна враховувати процентні ставки за позиченими коштами та переконатися, що збереження цих процентних ставок не створює надмірного тиску на операційні витрати.

Перспективним варіантом оптимізації структури капіталу є отримання кредитних ліній на пільгових умовах або державних програм підтримки розвитку транспортної галузі. Це знижує вартість запозичень і забезпечує доступ до доступних джерел фінансування.

Такі інноваційні інструменти, як лізинг і факторинг, є ефективними механізмами корпоративного фінансування, які дозволяють істотно знизити фінансове навантаження на поточні грошові потоки. Завдяки лізингу компанія може не тільки модернізувати свій автопарк, але й зменшити витрати на придбання нової техніки. З іншого боку, факторинг дозволяє компанії отримати доступ до коштів, не чекаючи оплати за вже надані послуги.

3.2. Моделювання та рекомендації щодо подальшої роботи ІІІ «Агросистем Інвест Україна»

Успішне функціонування будь-якого транспортного підприємства безпосередньо залежить від правильної фінансової стратегії, що включає ефективне використання наявних інструментів для підтримки та покращення фінансової стійкості. Це стосується не тільки операційних витрат, але і довгострокових інвестицій та захисту від ризиків.

Фінансове планування полягає в тому, щоб підприємство змогло точно прогнозувати доходи та витрати, розробляти стратегії для оптимізації витрат і забезпечити стабільність грошових потоків. Для підприємств у транспортній галузі важливо враховувати як внутрішні чинники (витрати на технічне обслуговування, зарплати), так і зовнішні (зростання цін на паливо, валютні коливання). Фінансове планування включає складання детального бюджету, що дозволяє підприємству не лише контролювати витрати, але й передбачати майбутні інвестиції в модернізацію техніки та розширення автопарку. Це важливо для забезпечення конкурентоспроможності та адаптації до ринкових змін.

Формула для розрахунку бюджету (3.1):

$$B_v = C_r + C_m + C_o + C_z \quad B_v = C_r + C_m + C_o + C_z, \quad (3.1)$$

де B_v – загальний бюджет витрат; C_r – витрати на ремонт і амортизацію техніки; C_m – витрати на матеріали та паливо; C_o – операційні витрати; C_z – заробітна плата.

Таке планування дозволяє зменшити ризик дефіциту коштів, забезпечити своєчасне виконання фінансових зобов'язань і адаптуватися до непередбачених обставин. Це знижує навантаження на операційні бюджети та створює умови для довгострокового розвитку підприємства.

Створення резервного фонду дозволяє підприємству захистити себе від економічних викликів, таких як несподіване зростання цін на паливо або поломки техніки. Це допомагає забезпечити безперервність роботи та уникнути фінансових труднощів у кризові періоди.

Формула для створення резервного фонду:

$$F_r = R_{\text{амортиз}} + R_{\text{сезон}}, \quad (3.2)$$

де Fr – загальний резервний фонд; Рамортиз – резерв на амортизацію техніки; Rсезон.

Створення резервного фонду дозволяє підприємству мати фінансовий буфер на випадок непередбачених обставин. Це знижує ризик втрати ліквідності в умовах кризи або зниження доходів, забезпечуючи стійкість фінансової діяльності підприємства. Для забезпечення фінансової стійкості важливо підтримувати баланс між власним і позиковим капіталом. Надмірна залежність від кредитів збільшує фінансові ризики, тому підприємство повинно шукати можливості залучення власного капіталу для фінансування операційної діяльності та інвестицій.

Формула для розрахунку фінансової автономії:

$$\text{Кавтономії} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Загальний капітал}} \cdot \text{Кавтономії} \quad (3.2)$$

Ця формула допомагає оцінити рівень фінансової незалежності підприємства. Високий коефіцієнт автономії вказує на меншу залежність від зовнішніх джерел фінансування, що сприяє стабільності діяльності у випадку фінансових потрясінь. Оптимальна структура капіталу дозволяє підприємству знизити витрати на обслуговування боргу та зменшити фінансовий ризик. Це робить фінансову діяльність підприємства більш гнучкою та стійкою до зовнішніх економічних потрясінь (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Структура капіталу ІП «Агросистем Інвест Україна»

Показник	2021 (тис. грн)	2022 (тис. грн)	2023 (тис. грн)
Власний капітал	5,000	6,000	6,500
Позиковий капітал	3,500	4,000	4,200
Загальний капітал	8,500	10,000	10,700

Страховання та управління ризиками

Одним з найважливіших інструментів управління фінансовими ризиками є страхування. Для транспортного підприємства це включає страхування техніки, майна та відповідальності перед третіми особами.

Формула економії через страхування:

$$E_s = R_{\text{безстрахування}} - R_{\text{істрахуванням}}, \quad (3.2)$$

де E_s – економія від страхування; $R_{\text{безстрахування}}$ – втрати без страхування; $R_{\text{істрахуванням}}$ – витрати на страхування.

Використання страхування допомагає знизити фінансовий тиск на підприємство у випадку аварій чи інших несподіваних подій. Це також зменшує навантаження на резервні фонди, оскільки частина ризиків перекладається на страхову компанію. На основі зібраних даних за 2021–2023 роки можна побудувати графіки, що відображають зміни у фінансовій структурі та динаміці витрат. На рис. 3.7 графік демонструє, як збільшення витрат на технічне обслуговування може негативно вплинути на рентабельність підприємства, що підкреслює важливість страхування та створення резервів для технічних оновлень.

Рис. 3.7. Динаміка витрат на ремонт та амортизацію техніки (2021-2023)

Основною причиною витрат є зношування техніки та необхідність постійного технічного обслуговування транспортних засобів, а також зростання цін на ремонтні матеріали. І як наслідок виникають витрати на ремонт і амортизацію техніки поступово збільшуються, що потребує додаткових фінансових ресурсів та ефективнішого планування [51]. Це зростання вимагає від підприємства впровадження інноваційних технологій для контролю за витратами та оптимізації ресурсів.

Резервний фонд є важливим інструментом для підтримки стабільної роботи підприємства у випадку непередбачених подій. Створення резерву дозволяє покривати витрати на амортизацію техніки та згладжувати сезонні коливання доходів. Формула для створення резервного фонду:

$$Fr = R_{\text{амортиз}} + R_{\text{сезон}} \quad (3.3)$$

де Fr – загальний резервний фонд; $R_{\text{амортиз}}$ – резерв на амортизацію техніки; $R_{\text{сезон}}$ – резерв на сезонні коливання доходів.

На рис. 3.8 діаграма ілюструє співвідношення між резервом на амортизацію техніки (60%) та резервом на сезонні коливання доходів (40%). Цей баланс забезпечує підприємству фінансовий захист у кризових ситуаціях.

Підприємству необхідно створювати резерви для забезпечення безперервної роботи у випадку сезонних коливань доходів або поломок техніки. Структура резервного фонду складається на 60% з резерву для амортизації техніки та на 40% з резерву для покриття сезонних коливань. Це дозволяє забезпечити стабільність підприємства під час кризових ситуацій, коли зростають витрати на ремонт або знижуються доходи в періоди низького попиту. Для досягнення фінансової стійкості підприємству необхідно підтримувати оптимальний баланс між власним і позиковим капіталом. Це забезпечує незалежність від зовнішніх шоків і дає можливість швидше реагувати на зміни ринкових умов.

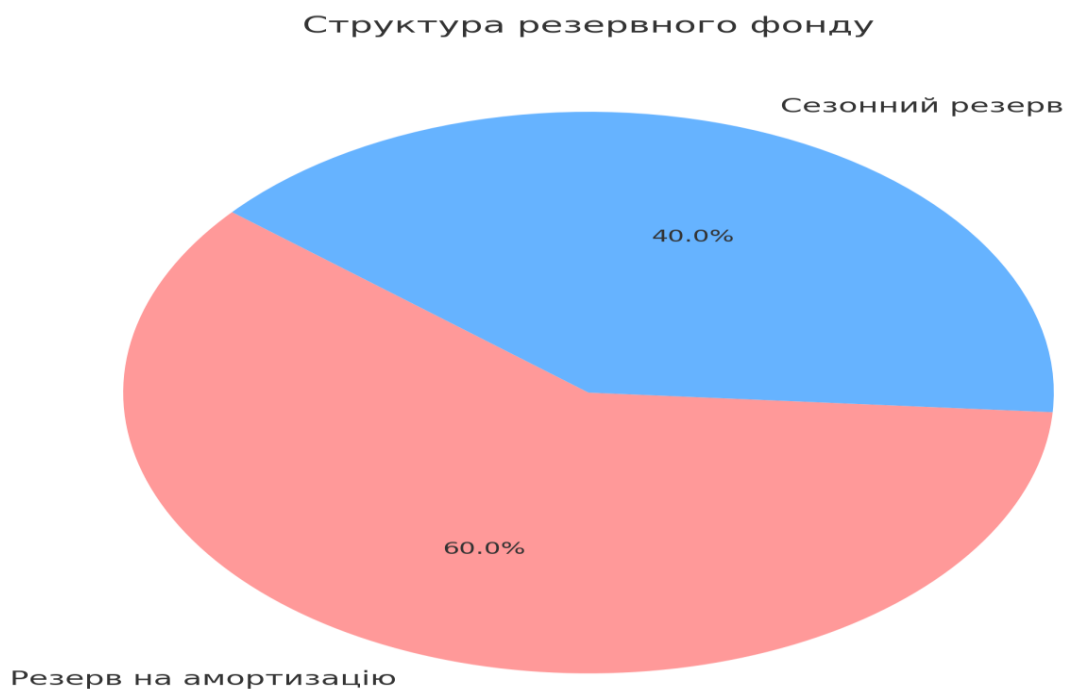

Рис. 3.8. Структура резервного фонду ІП «Агросистем Інвест Україна»

Цей коефіцієнт дозволяє оцінити рівень фінансової незалежності підприємства (рис. 3.9).

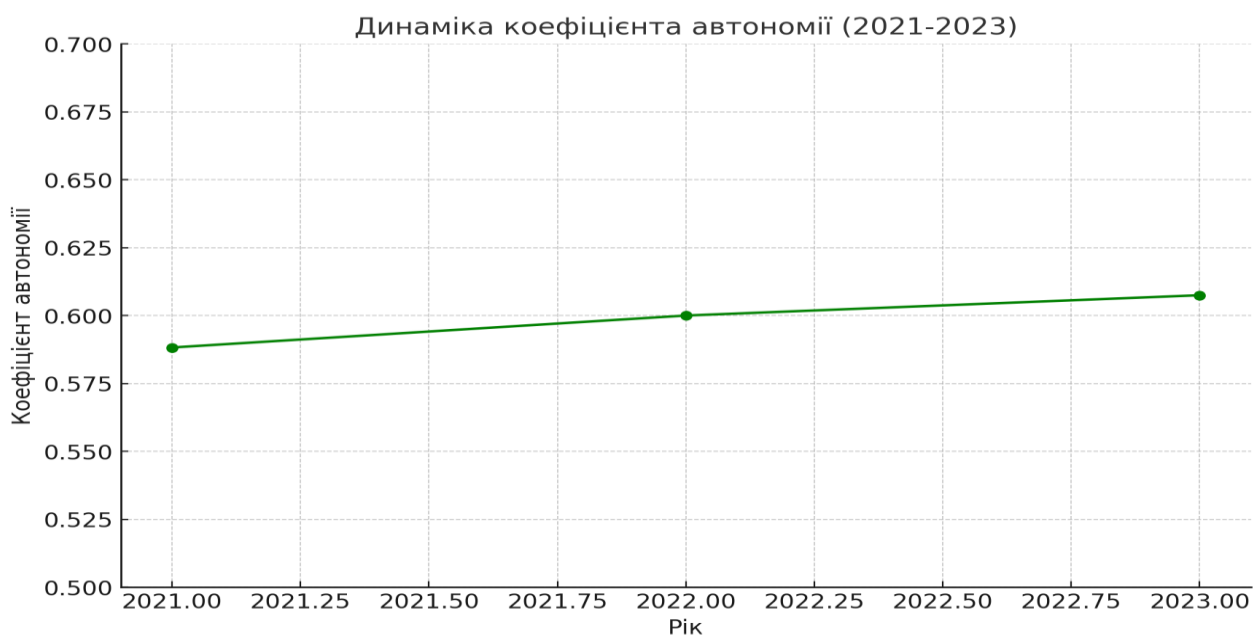

Рис. 3.9. Динаміка коефіцієнта автономії

Рис. 3.9 демонструє зміну коефіцієнта автономії за 2021–2023 роки. Зростання показника свідчить про зменшення залежності підприємства від зовнішнього фінансування, що підвищує його стійкість до економічних викликів. Підприємство поступово збільшує частку власного капіталу в загальній структурі фінансів, знижуючи залежність від позикових коштів. Підвищення коефіцієнта автономії свідчить про зміцнення фінансової стійкості підприємства, що знижує ризики у випадку зовнішніх фінансових потрясінь. Це також забезпечує більшу гнучкість у прийнятті стратегічних рішень та полегшує залучення додаткового капіталу у разі потреби.

В процесі впровадження інноваційних технологій та фінансового планування в ІП «Агросистем Інвест Україна» відбулися зміни, що впливають на ключові аспекти фінансової діяльності. Для повнішого розуміння наслідків цих змін на прибутковість підприємства, пропонується розглянути їх у форматі матриці причинно-наслідкових зв'язків. Ця матриця (табл. 3.2) відображає вплив окремих факторів (витрати на ремонт, структура резервів, коефіцієнт автономії) на чистий прибуток підприємства. Ми оцінюємо не лише витрати та ризики, а й потенційні можливості для збільшення прибутку завдяки оптимізації операційної діяльності.

Аналіз показує, що впроваджені зміни безпосередньо впливають на прибутковість ІП «Агросистем Інвест Україна». З одного боку, зростання витрат на ремонт і амортизацію техніки створює додатковий тиск на фінансові ресурси підприємства. Однак, завдяки резервному фонду та оптимізації капітальної структури, підприємство здатне зменшити негативні наслідки цих витрат. Формування резервів на амортизацію техніки та сезонні коливання доходів дозволяє підприємству підтримувати стабільність фінансових потоків навіть у випадках, коли непередбачувані обставини впливають на операційну діяльність. Це мінімізує ризик втрат прибутку та забезпечує безперервність бізнес-процесів.

Вплив окремих факторів на чистий прибуток підприємства

Фактор	Причина	Наслідок для прибутковості
Витрати на ремонт і амортизацію техніки	Зношення техніки та зростання цін на ремонтні матеріали підвищують витрати на обслуговування автопарку.	Зростання витрат може знижувати чистий прибуток, якщо не впровадити інноваційні технології для оптимізації витрат. Без контролю витрат це може мати негативний вплив на прибутковість.
Структура резервного фонду	Формування резервів для амортизації техніки та компенсації сезонних коливань доходів забезпечує фінансову стабільність під час кризових періодів.	Зниження ризику втрат прибутку через непередбачені витрати. Резервний фонд дозволяє уникнути різких фінансових ударів і сприяє стабілізації фінансових показників, зокрема чистого прибутку.
Коефіцієнт автономії	Поступове зростання частки власного капіталу зменшує залежність від позикових коштів та процентних витрат.	Зменшення витрат на обслуговування боргу сприяє підвищенню чистого прибутку, підвищення коефіцієнта автономії зміцнює фінансову стійкість і прибутковість підприємства.

Крім того, підвищення коефіцієнта автономії дозволяє знизити залежність від зовнішніх фінансових джерел, що зменшує витрати на обслуговування боргу. Це сприяє зростанню чистого прибутку, оскільки більше фінансових ресурсів залишається в розпорядженні підприємства.

Таким чином, зміни, спрямовані на оптимізацію операційних витрат, формування резервних фондів і підвищення частки власного капіталу, в кінцевому результаті позитивно впливають на прибутковість ІП «Агросистем Інвест Україна». У подальших рекомендаціях буде детально розглянуто, як ці стратегії

можуть бути покращені та використані для подальшого підвищення фінансової дисципліни і стійкості підприємства.

Інтенсивність і ефективність діяльності підприємства зазвичай оцінюються не лише за абсолютними показниками прибутку, але й за відносними показниками, які допомагають визначити, наскільки ефективно використовуються ресурси підприємства для отримання прибутку. Одним із ключових індикаторів ефективності є рентабельність, яка дозволяє оцінити не тільки загальну прибутковість, але й наскільки результативно використовуються капітал, операційні ресурси та інші активи підприємства. Показники рентабельності є критично важливими для підприємств у транспортній галузі, особливо в умовах сучасної економічної нестабільності, коли на прибутковість впливають безліч зовнішніх чинників, таких як інфляція, коливання цін на паливо, зміни у вартості обслуговування техніки та регуляторні обмеження [37].

Оскільки рентабельність відображає співвідношення між витратами і прибутком, вона є ключовим показником, на який мають орієнтуватися управлінські рішення підприємства.

Зростання рентабельності свідчить про те, що підприємство отримує більший прибуток з кожної гривні вкладених ресурсів, що свідчить про ефективність використання фінансових та матеріальних активів. Зниження рентабельності, навпаки, сигналізує про необхідність перегляду витратної політики, оптимізації процесів або підвищення доходів.

Показники рентабельності дозволяють підприємству оцінити ефективність своєї діяльності у довгостроковій перспективі, а також приймати стратегічні рішення, спрямовані на оптимізацію фінансових результатів. Далі проаналізуємо рентабельність ІП «Агросистем Інвест Україна» за 2021–2023 роки.

Динаміка зміни показників рентабельності:

$$\Delta \text{Рентабельність продажу } 2022 = 35,7\% - 31,2\% = 4,5\%;$$

$$\Delta \text{Рентабельність продажу } 2023 = 28,9\% - 35,7\% = -6,8\%.$$

Ціни на паливо є одним із ключових факторів, які впливають на витрати підприємств, особливо тих, що залежать від транспорту чи логістики, як у випадку ІП «Агросистем Інвест Україна». Враховуючи, що витрати на паливо складають значну частину операційних витрат (25 %), навіть невелике зростання цін на паливо може суттєво вплинути на загальні витрати підприємства, а отже, й на його фінансові результати. За показниками бюджету України вказано, що ціна на паливо зростає на 10 %. Це означає, що витрати на паливо також збільшаться на 10 %, що, своєю чергою, підвищить загальні витрати підприємства на 2,5 % (якщо паливо становить 25 % усіх витрат). Через це чистий прибуток зменшується, оскільки доходи залишаються сталими або не зростають так швидко, як витрати. Частка витрат на паливо у загальних витратах: 25 %.

Поточна рентабельність продажу: 28,9 %.

Зростання ціни на паливо: +10 %.

Якщо паливо становить 25 % витрат, то збільшення ціни на 10 % підвищує загальні витрати:

$$\Delta \text{витрати} = 25 \% \times 10 \% = 2,5 \%$$

Рентабельність продажу знизиться, оскільки прибуток зменшиться на цю величину. Нова рентабельність:

$$\text{Рентабельність продажу нова} = 28,9 \% - 2,5 \% = 26,4 \%$$

Рентабельність продажу, яка показує, скільки прибутку підприємство отримує з кожної гривні виручки, відповідно зменшується. Наприклад, якщо початкова рентабельність продажу становить 28,9 %, після зростання витрат на паливо вона знижується до 26,4 %. Це свідчить про те, що підприємство отримує менше прибутку при тих самих обсягах продажу.

Коливання валютного курсу є одним із найбільш значущих факторів, які впливають на фінансову стабільність та рентабельність підприємств, особливо тих, які залежать від імпорту матеріалів, обладнання чи послуг. Для ІП «Агросистем Інвест Україна» валютні ризики можуть мати як прямий, так і

непрямий вплив, залежно від структури витрат і доходів. Оскільки підприємство закуповує імпортовані товари чи послуги (техніку, запасні частини або пальне), їх вартість залежить від обмінного курсу. На разі економіка України в очікуванні девальвації національної валюти (У бюджеті на 2025 рік 46 грн) вартість імпорту для підприємства зростає. Це безпосередньо збільшує витрати, оскільки потрібно більше коштів у національній валюті для покриття тих самих закупівель.

Частка валютозалежних витрат (імпортні матеріали) у загальних витратах: 30 %.

Поточний курс: 40 грн/дол. Очікуване підвищення курсу: +15 % (до 46 грн/дол.). Зростання валютозалежних витрат:

$$\Delta \text{Витрати} = 30 \% \times 15 \% = 4,5 \%$$

Нова рентабельність:

$$\text{Рентабельність продажу нова} = 28,9 \% - 4,5 \% = 24,4 \%$$

$$\Delta \text{Рентабельність продажу нова} = 28,9 \% - 4,5 \% - 2,5 \% = 21,9 \%$$

Зведений аналіз чутливості показано в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Зведений аналіз чутливості

Змінна	Зростання	Вплив на рентабельність продажу	Нова рентабельність
Ціни на паливо	+10%	-2.5%	26.4%
Курс валюти	+15%	-4.5%	24.4%
Загальна	25 %	-7 %	21.9%

Впровадження превентивних заходів дозволить зменшити негативний вплив цих факторів та забезпечити стабільність фінансових показників. ІП «Агросистем Інвест Україна» слід враховувати, що зростання цін на паливо та коливання

валютного курсу можуть суттєво знижувати рентабельність, створюючи значні фінансові ризики. Для зменшення їх впливу рекомендується використовувати хеджування валютних ризиків, зокрема укладати форвардні контракти, які дозволяють зафіксувати курс валюти на певний період [53]. Водночас важливо оптимізувати використання пального шляхом впровадження енергоефективних технологій, що допоможуть знизити залежність від коливань цін на енергоресурси. Також доцільно диверсифікувати постачальників, зокрема знаходити місцевих партнерів, щоб зменшити залежність від імпорту. Реалізація цих заходів сприятиме стабілізації фінансових показників і підтримці конкурентоспроможності підприємства.

Одним із важливих кроків для зменшення впливу коливання валютного курсу є зниження частки валютозалежних витрат. Якщо підприємство зможе знайти локальних постачальників для деяких товарів чи послуг, частка імпортованих матеріалів у загальних витратах може скоротитися. Наприклад, зменшення валютозалежних витрат на 5 % (з 30 % до 25 %) дозволить знизити вплив зростання валютного курсу. При очікуваному збільшенні курсу валюти на 15 %, витрати підприємства зростуть лише на:

$$\Delta \text{витрати} = 25 \% \times 15 \% = 3,75 \%$$

Це означає, що рентабельність продажу зменшиться до:

$$\text{Рентабельність нова} = 28,9\% - 3,75 \% = 25,15 \%$$

Зниження залежності від імпорту дозволить підприємству бути більш стійким до змін у валютному курсі, зменшуючи ризики, пов'язані з девальвацією національної валюти. Для захисту від різких коливань валютного курсу підприємству варто використовувати інструменти хеджування, такі як форвардні контракти. Якщо підприємство укладе контракт за курсом 43 грн/дол., це дозволить обмежити реальне зростання курсу до:

$$\Delta \text{курс} = 43 - 4040 \times 100\% = 7,5\%$$

При валютозалежних витратах у 30% зростання витрат скоротиться до:

$$\Delta \text{витрати} = 30\% \times 7,5\% = 2,25\%.$$

Рентабельність продажу в такому разі залишиться на більш прийнятному рівні:

$$\text{Рентабельність нова} = 28,9\% - 2,25\% = 26,65\%.$$

Цей підхід забезпечує фінансову передбачуваність і знижує ризики втрати прибутковості, особливо за умов значної волатильності валютного ринку.

Враховуючи, що витрати на паливо складають 25% від загальних витрат підприємства, впровадження енергоефективних технологій або модернізація транспортного парку може суттєво знизити цю статтю витрат. Наприклад, якщо підприємство скоротить споживання пального на 10%, витрати на паливо зменшаться на:

$$\Delta \text{витрати} = 25\% \times 10\% = 2,5\%.$$

При цьому вплив на рентабельність продажу буде:

$$\text{Рентабельність нова} = 28,9\% - 2,25\% = 26,65\%.$$

Така дія допомагає не лише знизити залежність від зростання цін на паливо, а й сприяє підвищенню конкурентоспроможності завдяки скороченню собівартості продукції або послуг.

Таблиця 3.4

Зведена таблиця ефективності рекомендацій

Рекомендація	Зменшення витрат (%)	Нова рентабельність (%)
Диверсифікація постачальників	3.75	25.15
Хеджування валютних ризиків	2.25	26.65
Оптимізація витрат на паливо	2.25	26.65

Диверсифікація постачальників дозволяє значно знизити вплив валютного курсу на діяльність підприємства, роблячи його менш залежним від коливань національної валюти. Це сприяє стабільності витрат і зменшує ризик фінансових втрат, пов'язаних із девальвацією. Це, своєю чергою, дозволяє підприємству зберігати конкурентоспроможність навіть за умов зростання цін на енергоресурси, що є критично важливим у сучасних економічних реаліях.

Аналіз ліквідності ІП «Агросистем Інвест Україна» показує певні тенденції, які вказують на зміни у здатності підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання.

У 2021–2023 роках підприємство зберігало позитивну динаміку щодо ліквідності, проте спостерігається зниження деяких показників, що може свідчити про виклики, пов'язані з економічною ситуацією в Україні. Зокрема, зниження коефіцієнта абсолютної ліквідності з 1,80 у 2021 році до 1,20 у 2023 році свідчить про зменшення можливостей підприємства швидко перетворювати активи на гроші. Це може бути пов'язане із збільшенням витрат на обслуговування техніки, зростанням цін на імпортні матеріали або скороченням замовлень через загальне зниження економічної активності в країні. Проміжний коефіцієнт покриття балансу також знизився з 2,15 у 2021 році до 1,78 у 2023 році, що може свідчити про зменшення здатності підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання ліквідними активами. Незважаючи на це, показник залишається в межах допустимих значень (більше 0,7-0,8), що свідчить про стабільність підприємства, хоча й потребує пильнішого контролю.

Коефіцієнт покриття балансу знизився до 2,05 у 2023 році, що є ознакою певних труднощів, пов'язаних з виконанням короткострокових зобов'язань. Важливо, щоб підприємство звернуло увагу на ці зміни, оскільки зниження показників ліквідності може призвести до ускладнень у доступі до фінансування або втрати довіри з боку постачальників.

3.3. Економічно-організаційні аспекти зміцнення фінансової стійкості підприємства ІП «Агросистем Інвест Україна»

Транспортні підприємства, такі як ІП «Агросистем Інвест Україна», функціонують в умовах постійно зростаючої конкуренції та непередбачуваних змін на ринку. У таких умовах, навіть найстабільніше підприємство може зіткнутися зі значними труднощами через вплив зовнішніх факторів, як-от коливання цін на паливо, валютні ризики, зміни у регуляторних нормах тощо. Водночас, внутрішні чинники, зокрема фінансова дисципліна та ефективність управління грошовими потоками, також відіграють вирішальну роль у забезпеченні фінансової стійкості.

З огляду на це, ключовим аспектом підвищення фінансової стійкості підприємства стає не лише управління внутрішніми ресурсами, але й здатність ефективно керувати ризиками та адаптуватися до змін зовнішнього середовища. Впровадження механізмів управління ризиками, а також вдосконалення фінансової дисципліни дозволять підприємству зберегти свою стійкість та конкурентоспроможність навіть в умовах несприятливої ринкової кон'юнктури.

Для ІП «Агросистем Інвест Україна» важливо інтегрувати сучасні методи управління ризиками та фінансового контролю, оскільки вони забезпечують можливість не лише прогнозувати потенційні загрози, але й вчасно реагувати на них. Це може включати заходи щодо зниження фінансових витрат, контроль за ліквідністю, а також покращення операційної ефективності. Розглянемо кілька можливих шляхів підвищення фінансової стійкості підприємства через удосконалення управління ризиками та посилення фінансової дисципліни.

Управління ризиками та підвищення фінансової дисципліни є ключовими елементами забезпечення фінансової стійкості підприємства, особливо для таких транспортних компаній, як ІП «Агросистем Інвест Україна».

При впровадженні системи комплексного управління ризиками (ERM) як передумови фінансової стійкості необхідно реалізувати такі змістовні етапи як: для оптимізації структури капіталу та залучення додаткового фінансування; підвищення фінансової дисципліни через вдосконалення системи бюджетування; впровадження інноваційних технологій для підвищення ефективності операційної діяльності (рис. 3.10).

Враховуючи результати попередніх досліджень, запропоновані заходи можна їх заправджувати як комплаксно, тобто все разом, так і окремо, спираючись на результати діагностики підприємства.

Також можлива розробка основних та функціональних стратегій підвищення фінансової стійкості, кожна з яких має свої особливості та переваги для підприємства. Запровадження системи детального бюджетування дозволяє підприємству не тільки краще контролювати витрати, але й планувати доходи та інвестиції. Бюджетування на основі об'єктивних показників діяльності допоможе ефективніше управляти фінансовими потоками та уникати зайвих витрат [2].

Для оптимізації структури капіталу та залучення додаткового фінансування доцільно здійснювати регулярний аналіз структури капіталу для пошуку можливостей залучення дешевших ресурсів; використовувати державні або міжнародні програми для отримання фінансування під низькі відсоткові ставки; забезпечити грамотне управління кредитними ресурсами з фокусом на зниження процентних ризиків.

Оскільки основа фінансової стійкості підприємства – фінансова дисципліна, необхідно розробити та впровадити деталізовані бюджети для кожного департаменту та періодично їх оновлювати з урахуванням нових даних; застосовувати інструменти аналізу відхилень фактичних показників від бюджетних для своєчасної корекції витрат; проводити щоквартальні засідання для оцінки досягнутих результатів та впровадження змін у фінансовий план.

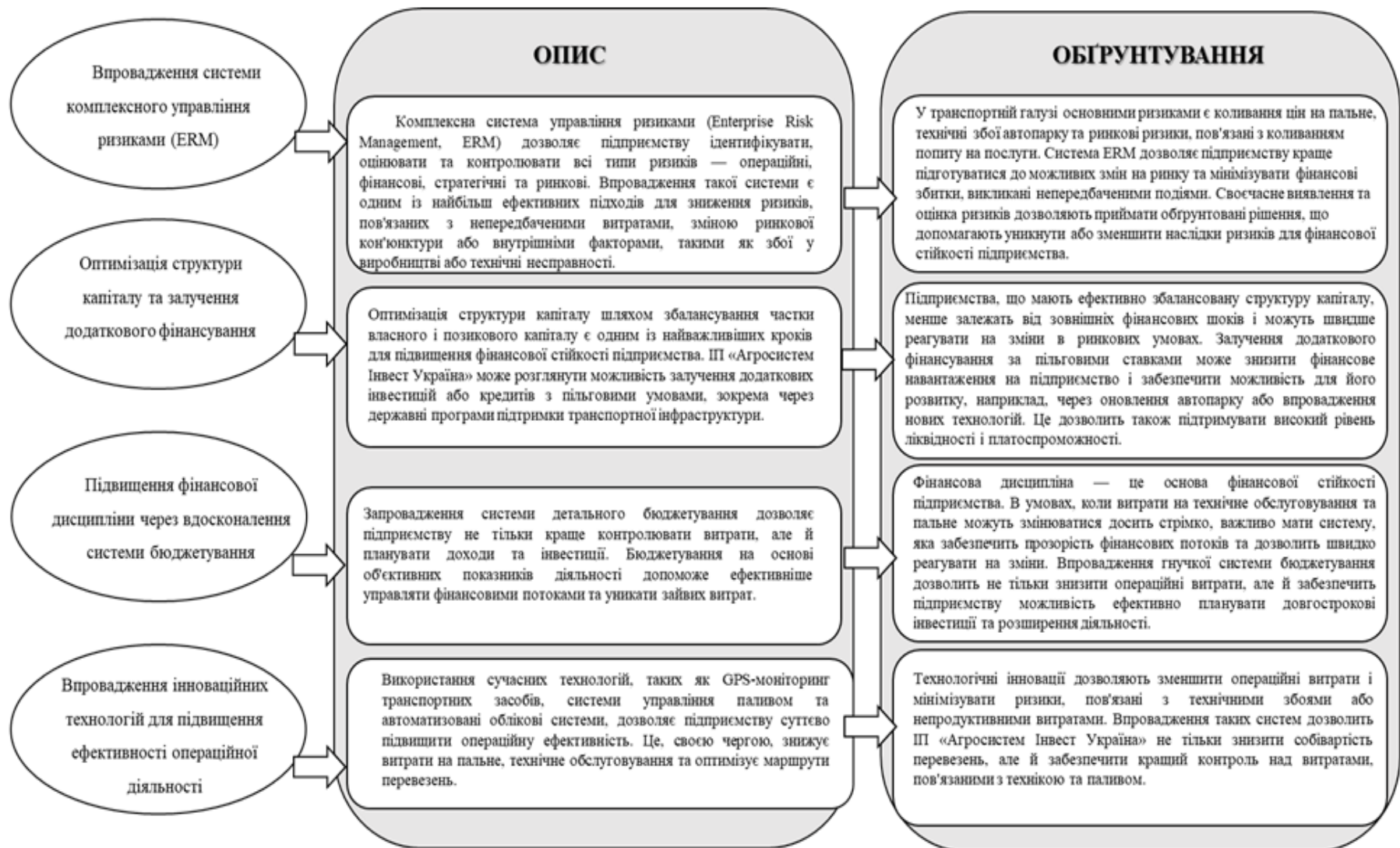

Рис. 3.10. Основні стратегії підвищення фінансової стійкості ІП «Агросистем Інвест Україна»

Разом з тим, невідомою складовою впровадження інноваційних технологій для підвищення ефективності операційної діяльності встановлення системи GPS-моніторингу для відстеження маршрутів і забезпечення більш ефективного використання пального; впровадження системи автоматичного обліку витрат пального та технічного обслуговування для зменшення помилок і крадіжок; використання програми аналізу даних для оптимізації операційних процесів та планування витрат на технічне обслуговування.

Запропоновані варіанти підвищення фінансової стійкості ІП «Агросистем Інвест Україна» базуються на всебічному підході до управління ризиками, підвищенні фінансової дисципліни та використанні сучасних технологій для оптимізації операційної діяльності. Впровадження цих рішень дозволить підприємству не лише покращити свою фінансову стійкість, але й підвищити конкурентоспроможність на ринку, мінімізуючи ризики та знижуючи витрати [7; 20].

Фінансова стійкість ІП «Агросистем Інвест Україна» базується на кількох ключових складових, кожна з яких має свої специфічні аспекти та вимоги до управління, а саме: капіталізація, ліквідність, рентабельність та управління борговими зобов'язаннями. Так, щодо капіталізації, то транспортні підприємства часто вимагають значних інвестицій для підтримки основних засобів (транспортні засоби, обладнання, інфраструктура). Високий рівень капіталізації є важливим для забезпечення стабільного функціонування, а також для розвитку і модернізації [9]. Для підприємств транспорту, наприклад, оновлення рухомого складу може вимагати багатомільйонних інвестицій, що значно впливає на їх капіталізацію.

Оскільки ліквідність означає здатність підприємства швидко перетворювати активи на грошові кошти для покриття поточних зобов'язань, то це обумовлює високі щоденні витрати на пальне, технічне обслуговування, зарплати водіїв тощо, вимагають постійного контролю над ліквідністю. Для її моніторингу слід виділити такі фінансові показники: співвідношення оборотного капіталу до

короткострокових зобов'язань та інші показники ліквідності можуть бути відображені у вигляді таблиці (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Показники ліквідності транспортного підприємства

Показник	Формула	Рекомендоване значення
Коефіцієнт ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	>1,5
Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи - Запаси) / Поточні зобов'язання	>1,0

Підтримання рентабельності є важливим для забезпечення фінансової стійкості підприємства, оскільки доходи повинні перекривати не лише операційні витрати, але й забезпечувати прибутковість.

Детальний аналіз в данному контексті потребує структура витрат на транспортні засоби, включаючи паливо, ремонт, амортизацію, дозволяє визначити ключові напрямки для зниження витрат. Оптимальне управління боргами слало невід'ємною частиною фінансової стійкості. Підприємство повинно збалансувати власні та позикові ресурси для уникнення перевантаження боргами. Так, залучення кредитів для купівлі нового рухомого складу повинно бути збалансованим з фінансовими можливостями підприємства щодо обслуговування боргу. Одним із важливих інструментів для оцінки фінансової стійкості підприємства є матриця SWOT-аналізу, яка допомагає ідентифікувати сильні та слабкі сторони підприємства, можливості і загрози (табл. 3.6).

Для забезпечення ефективного використання складових фінансової стійкості транспортного підприємства необхідно реалізовувати ряд кроків, серед яких:

– оптимізація витрат та підвищення продуктивності, що можливо через використання аналізу ABC для оцінки найбільш значних витратних статей

дозволить краще розуміти, на які складові варто спрямовувати зусилля для їх оптимізації. Це також може включати впровадження енергоефективних технологій або реструктуризацію робочих процесів;

Таблиця 3.6

SWOT-аналіз фінансової стійкості ІП «Агросистем Інвест Україна»

	Сильні сторони	Слабкі сторони
Внутрішні фактори	Високий рівень капіталізації	Недостатній рівень ліквідності
	Досвідчений персонал	Високий рівень залежності від зовнішніх інвестицій
	Наявність сучасного транспортного парку	
	Можливості	Загрози
Зовнішні фактори	Розширення географії діяльності	Коливання цін на паливо
	Державні програми підтримки транспортної галузі	Зміни в законодавстві

– інвестиції в технології та інновації – на підставі впровадження інвестицій в інноваційні технології, такі як системи управління транспортом (TMS) або GPS-моніторинг, які можуть значно підвищити ефективність операцій та знизити витрати на експлуатацію;

– фінансовий контроль та аудит – для оцінки ефективності використання ресурсів дозволяє виявляти проблемні місця та оперативно їх вирішувати;

– диверсифікація доходів здійснюється через розширення спектра наданих послуг, зокрема через освоєння нових ринків або пропонування додаткових послуг, допоможе знизити ризики, пов'язані з коливанням попиту на конкретні послуги;

– фінансове планування та прогнозування включає прогнозування майбутніх доходів, витрат та інвестиційних потреб, що дозволяє підприємству краще підготуватися до можливих змін ринку, а також розробка довгострокової стратегії фінансового розвитку підприємства стає важливою передумовою для збереження фінансової стійкості [38; 50].

Матричні методи дозволили візуалізувати складні фінансові та операційні дані, що робить їх зручними для прийняття управлінських рішень. Наприклад, матриця фінансових показників може бути використана для оцінки ефективності використання ресурсів та визначення напрямків для подальшого покращення (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Матриця оцінки фінансової стійкості транспортного підприємства

Показник	Коефіцієнт ваги	Оцінка (0-10)	Загальна оцінка
Ліквідність	0.3	7	2.1
Рентабельність	0.25	6	1.5
Забезпеченість капіталом	0.2	8	1.6
Управління боргами	0.15	5	0.75
Інноваційні інвестиції	0.1	9	0.9
Підсумковий результат			6.85

Цей підхід також вимагає активного використання аналітичних інструментів, таких як SWOT-аналіз та матриці оцінки фінансової стійкості, які сприяють ухваленню обґрунтованих управлінських рішень.

Для підтримки рентабельності в умовах економічної нестабільності підприємству слід застосовувати такі стратегічні заходи (рис. 3.11):

1. Оптимізація витрат: підприємству необхідно ретельно аналізувати витрати на всіх етапах операційної діяльності. Це включає впровадження інноваційних технологій для зменшення витрат на технічне обслуговування, автоматизацію процесів для зниження ручної праці та використання сучасних аналітичних інструментів для прогнозування потреб у матеріалах та послугах.

2. Формування резервів: створення стабільного резервного фонду для покриття непередбачених витрат, пов'язаних із коливаннями на ринку пального або технічними збоями, допоможе уникнути фінансових потрясінь. Резерви повинні покривати як короткострокові, так і довгострокові ризики, щоб забезпечити безперервність операційної діяльності.

3. Покращення управління капіталом: зниження залежності від позикових коштів та підвищення частки власного капіталу є важливими кроками для підвищення фінансової стійкості. Підприємство повинно активно працювати над пошуком дешевших фінансових ресурсів або пільгових кредитів, що дозволить знизити витрати на обслуговування боргу.

4. Адаптація до ринкових умов: використання систем аналітики та прогнозування дозволить підприємству краще реагувати на зміни в економіці, зокрема на зміни цін на паливо чи матеріали. Адаптація до ринкових умов також може включати перегляд тарифів на послуги, які надає підприємство, з урахуванням змін у собівартості.

5. Диверсифікація діяльності: розширення асортименту послуг, які надає підприємство, або вихід на нові ринки можуть забезпечити додаткові джерела доходу. Це знизить залежність від одного сегменту ринку та допоможе зберегти прибутковість у випадку кризових явищ на основних ринках.

6. Контроль за ліквідністю: важливим є підтримка високого рівня ліквідності, що дозволить підприємству вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Це включає ефективне управління грошовими потоками та планування виплат на основі наявних ресурсів.

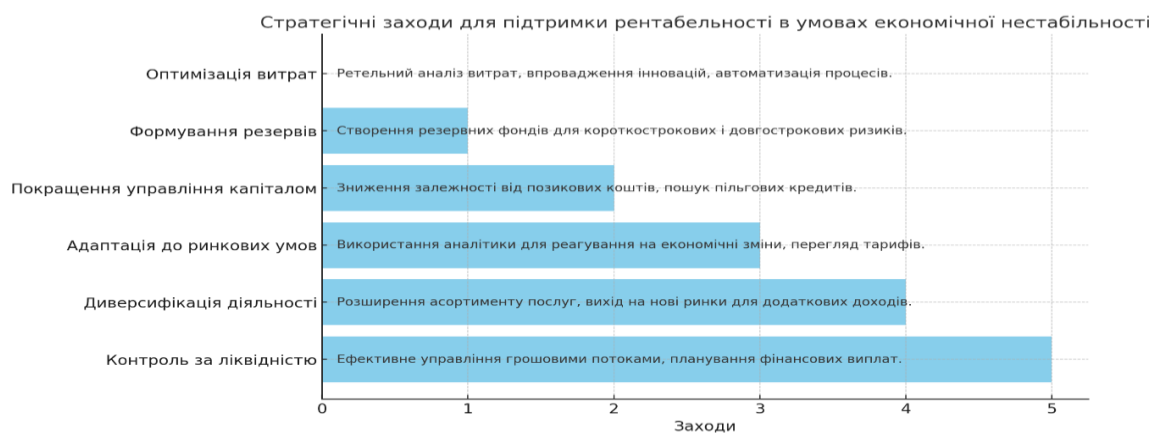

Рис. 3.11. Стратегічні заходи підвищення рентабельності в умовах економічної нестабільності ІП «Агросистем Інвест Україна»

Для того, щоб зберегти ліквідність та платоспроможність на належному рівні, підприємству слід застосовувати комплексні заходи, що враховують поточні економічні реалії функціонування: оптимізація оборотних коштів, диверсифікація фінансових джерел, посилення контролю за ліквідністю, управління запасами, рефінансування боргових зобов'язань, резерви для непередбачених витрат (рис. 3.12).

Рис. 3.12. Стратегічні заходи для підтримки ліквідності та платоспроможності ІП «Агросистем Інвест Україна»

Так, підприємству для підтримання фінансової стійкості необхідно оптимізувати управління оборотними коштами, зокрема шляхом зменшення часу обороту запасів і прискорення збору дебіторської заборгованості. Це дозволить вивільнити додаткові ресурси для виконання короткострокових зобов'язань без необхідності залучення позикових коштів. Також важливо зберігати гнучкість у доступі до різних джерел фінансування. Залучення кредитних ресурсів із державних або міжнародних програм під низькі відсоткові ставки дозволить зменшити залежність від дорогих комерційних кредитів.

Таким чином, для підтримання власної фінансової стійкості підприємству необхідно регулярно аналізувати свій фінансовий стан і рівень ліквідності, зокрема за допомогою інструментів фінансового аналізу та прогнозування. Це дозволить своєчасно реагувати на зміни ринкових умов і коригувати фінансову політику залежно від ситуації; зменшення частки запасів у поточних активах є позитивною тенденцією, яка свідчить про ефективне управління матеріальними ресурсами; також доцільно підтримувати цей курс і надалі мінімізувати обсяги запасів, що дозволить збільшити частку ліквідних активів у загальній структурі оборотних коштів; якщо підприємство стикається з високими процентними витратами, необхідно розглянути можливість рефінансування боргів під нижчі відсоткові ставки. Це дозволить знизити фінансове навантаження і покращити загальний рівень ліквідності; створювати резерви для покриття непередбачених витрат або ризиків.

Висновки до третього розділу

У третьому розділі розглянуто основні шляхи зміцнення фінансової стійкості ІІІ «Агросистем Інвест Україна», що є важливим аспектом забезпечення його ефективного функціонування в умовах динамічного ринкового середовища. Дослідження підтвердили, що довгострокова стабільність підприємства залежить

від здатності ефективно управляти фінансовими потоками, оптимізувати структуру витрат, розробляти та впроваджувати сучасні фінансові стратегії, які враховують як внутрішні можливості, так і зовнішні виклики.

Важливою складовою забезпечення фінансової стійкості є стратегічне управління, яке дозволяє підприємству адаптуватися до змін на ринку. Це включає розробку комплексного підходу до управління фінансовими ресурсами, що сприяє підвищенню операційної ефективності, оптимізації витрат та забезпеченню стабільного грошового потоку. Використання сучасних фінансових інструментів, таких як лізинг, факторинг, хеджування, дозволяє підприємству знижувати ризики та забезпечувати стабільність навіть у нестабільних ринкових умовах.

Одним із ключових аспектів зміцнення фінансової стійкості є управління ризиками. У транспортній галузі підприємства стикаються з різноманітними викликами, зокрема коливанням цін на паливо, змінами валютних курсів, технічними несправностями та сезонними коливаннями попиту. Застосування страхових інструментів, створення резервних фондів та впровадження механізмів хеджування дозволяють підприємству мінімізувати вплив цих ризиків на фінансовий стан та забезпечити безперервність діяльності.

Також важливою є оптимізація структури капіталу. Збалансований підхід до використання власних і позикових ресурсів дозволяє зменшити фінансове навантаження, забезпечуючи водночас можливості для інвестицій у модернізацію автопарку та впровадження нових технологій. Це сприяє підвищенню продуктивності та зниженню операційних витрат, що, у свою чергу, позитивно впливає на конкурентоспроможність підприємства.

Ефективне фінансове планування, зокрема запровадження систем бюджетування, забезпечує підприємству можливість точного прогнозування доходів і витрат, що сприяє кращому управлінню фінансовими потоками. Бюджетування дозволяє своєчасно виявляти відхилення від планових показників

та оперативно впроваджувати корективи для збереження стабільності фінансового стану.

Регулярний аналіз ключових фінансових показників, таких як ліквідність, рентабельність та платоспроможність, є необхідною умовою для своєчасного реагування на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Моніторинг цих показників дає змогу не лише оцінювати поточну ефективність діяльності, але й розробляти стратегії для її подальшого покращення.

Таким чином, комплексний підхід до управління фінансами, який включає ефективне використання фінансових інструментів, стратегічне планування, управління ризиками та оптимізацію структури капіталу, забезпечує ІП «Агросистем Інвест Україна» фінансову стійкість. Це дозволяє підприємству стабільно розвиватися, зберігати конкурентні переваги та успішно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна зробити висновок, що фінансова стійкість є ключовою умовою стабільного функціонування та довгострокового розвитку транспортного підприємства. В умовах динамічних змін зовнішнього середовища, що супроводжуються економічною нестабільністю, зростанням конкуренції, коливаннями валютних курсів та іншими ризиками, підприємства потребують ефективних фінансових стратегій. Фінансова стійкість дозволяє не лише зберегти конкурентоспроможність, але й забезпечити адаптацію до нових викликів, мінімізуючи негативний вплив зовнішніх факторів.

Еволюція концепції фінансової стійкості свідчить про її поступове розширення від вузької концепції, зосередженої лише на ліквідності та платоспроможності, до комплексного підходу, який враховує довгострокову стабільність, прибутковість, інвестиційну привабливість та здатність підприємства ефективно функціонувати в економічних умовах. Розвиток концепції фінансової стійкості відображає зміну підходів до управління бізнесом, спрямованих на забезпечення стабільного функціонування навіть у періоди значних ринкових коливань та наявності криз.

Питання забезпечення фінансової стабільності є особливо актуальним у контексті військових дій в Україні в сучасних умовах. Військові конфлікти створюють безпрецедентні виклики для транспортних компаній, включаючи порушення ланцюгів поставок, зниження попиту, збільшення операційних витрат і зростання фінансових ризиків. За таких умов забезпечення фінансової стабільності є важливим з точки зору виживання та майбутнього розвитку бізнесу, а також його здатності брати участь у відновленні національної економіки після завершення конфлікту.

У результаті дослідження встановлено, що фінансова стійкість формується під впливом ряду факторів. Зокрема, ключову роль відіграють ефективне управління ресурсами, оптимізація витрат, диверсифікація доходів та інвестиції в сучасні технології. Ці фактори не тільки забезпечують стабільність фінансового становища підприємства, а й сприяють підвищенню його конкурентоспроможності. Висока фінансова стабільність дозволяє підприємствам краще адаптуватися до змін ринкового середовища, швидше реагувати на нові виклики та можливості, залучати додаткові інвестиції

Проведене дослідження показало, що для забезпечення фінансової стійкості необхідно застосовувати комплексний підхід, який включає аналіз фінансових показників, управління ризиками, оптимізацію структури капіталу, ефективне бюджетування та впровадження сучасних фінансових інструментів. Систематичний аналіз фінансових показників, таких як ліквідність, рентабельність, платоспроможність, дозволяє оцінювати поточний стан підприємства, своєчасно виявляти слабкі місця та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Особливу увагу слід приділяти управлінню ризиками, яке є невід'ємною частиною забезпечення фінансової стійкості. Транспортні підприємства стикаються з різноманітними ризиками, включаючи коливання цін на паливо, технічні несправності, затримки платежів та зовнішні економічні шоки. Використання страхових інструментів, створення резервних фондів та застосування механізмів хеджування дозволяє мінімізувати ці ризики. Водночас впровадження інноваційних технологій сприяє підвищенню операційної ефективності, знижуючи витрати на технічне обслуговування та оптимізуючи логістичні процеси.

Дослідження діяльності ІП «Агросистем Інвест Україна» дозволило виявити його поточний фінансовий стан, сильні та слабкі сторони. Аналіз показав, що підприємство має значний потенціал для покращення фінансової стійкості за

рахунок впровадження стратегічного планування, більш ефективного використання капіталу та оптимізації витрат. Крім того, рекомендовано зосередитись на диверсифікації доходів, що дозволить зменшити залежність від окремих ринків і забезпечити стабільність у випадку кризових явищ.

Протягом 2021-2023 років ПП «Агросистем Інвест Україна» спостерігало поступове зниження ефективності використання активів. Зниження норми фондівіддачі свідчить про зниження ефективності використання основних фондів, що може негативно вплинути на загальну прибутковість підприємства. При цьому показник основних засобів зростає, що свідчить про прагнення підприємства вдосконалювати технічну базу та підвищувати продуктивність праці. Проте для досягнення більшої стабільності фінансових результатів слід спрямувати зусилля на підвищення прибутковості та ефективності використання активів.

Підприємству слід звернути увагу на оптимізацію витрат, особливо адміністративних та операційних, які продовжують зростати протягом аналізованого періоду. Незважаючи на те, що зростання витрат може бути викликано інфляційними процесами та зростанням цін на ресурси, необхідно постійно контролювати витрати, а також знаходити можливості для їх оптимізації. Це підвищить прибутковість і збереже фінансову стабільність підприємства.

Особливе значення має оптимізація структури капіталу. Збалансоване використання власних і позикових ресурсів забезпечує підприємству необхідну фінансову гнучкість, дозволяючи оперативно реагувати на зміни ринкових умов і підтримувати високу платоспроможність. Надмірна залежність від позикового капіталу може збільшити фінансове навантаження, тоді як ефективне використання власних коштів сприяє підвищенню стабільності. Підприємство активно співпрацює з державними установами та іншими учасниками аграрного сектору для розробки програм відновлення сільського господарства в постраждалих регіонах. Це включає забезпечення фермерів посівним матеріалом,

добривами, а також організацію навчальних програм для підвищення кваліфікації працівників у галузі сучасних агротехнологій.

Ефективне бюджетування також відіграє важливу роль у зміцненні фінансової стійкості. Це дозволяє підприємству точніше прогнозувати доходи та витрати, забезпечувати оптимальний розподіл ресурсів і своєчасно коригувати плани відповідно до поточної ситуації. Використання інструментів аналізу відхилень між фактичними та запланованими показниками сприяє підвищенню фінансової дисципліни та покращенню управлінських процесів.

Таким чином, результати дослідження підкреслюють важливість системного підходу до управління фінансами на транспортному підприємстві. Впровадження комплексної фінансової стратегії, орієнтованої на ефективне використання ресурсів, управління ризиками та підтримку фінансової стабільності, є необхідною умовою для досягнення стратегічних цілей ІП «Агросистем Інвест Україна». Це забезпечить стійкий розвиток підприємства, підвищення його конкурентоспроможності та готовність до адаптації у складних ринкових умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ареф'єв С.О., Ничипорук М.М. Резерви підвищення ефективності використання фінансового потенціалу підприємства. *Актуальні проблеми інноваційного розвитку кластерного підприємництва в Україні*: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. КНУТД, 2020. С. 128–134.
2. Ареф'єв С.О., Васюткіна Н.В., Ареф'єва О. В., Пілецька С.Т. Формування організаційно-економічного механізму підвищення економічної стійкості підприємства в питаннях управління об'єктами інтелектуальної власності. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. № 1. С. 296–301. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-1-50>.
3. Ареф'єва О. В., Ліщенко О. В. Фінансовий аналіз як основа для прийняття рішень щодо підвищення стійкості транспортного підприємства розвитку людських ресурсів. *The Future of Scientific Discoveries: New Trends and Technologies: proceedings of the XLVII International scientific and practical conference (November 13-15, 2024) Marseille, France*. International Scientific Unity, 2024. Pp. 65–67.
4. Ареф'єва О.В., Сафонік Н.П., Дудік А.О. Стратегічний аналіз розвитку транспортних підприємств в умовах інноваційних тенденцій. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. №7. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-04-16>
5. Ареф'єва О.В., Пілецька С.Т., Кравчук Н.М. Адаптивне управління фінансовою стійкістю підприємства при забезпеченні його економічної безпеки. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2020. Вип. 1(75). Ч. 1. С. 80–90. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2020-1-12>
6. Ареф'єва О. В., Пілецька С. Т., Сафонік Н. П., Ліщенко О. В. Процесний підхід до капіталізації як основи фінансової стійкості підприємств

транспортної галузі в умовах інтелектуально-орієнтованого розвитку. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. № 4. URL: <http://ujae.org.ua/> (дата звернення: 21.11.2024).

7. Ареф'єва О.В., Деригін О. Концептуальний підхід до антикризового управління бізнес-процесами підприємств в умовах трансформаційної економіки. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Економіка»*. 2021. № 12 (24). DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-12\(24\)-04](https://doi.org/10.33296/2707-0654-12(24)-04)

8. Базилінська О. Я., Панченко О. І. Фінансова стійкість у системі стратегічного управління підприємством. *Проблеми економіки*. 2019. № 1 (39). С. 89–94. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-1-89-94>

9. Бардаш С. Фінансова стабільність та її значення для розвитку підприємства. *Scientific Collection «InterConf»*. 2023. №144. С. 99–103. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/2487> (дата звернення: 26.09.2024).

10. Васюткіна Н.В., Антонов Т.А. Концептуальний підхід до формування інноваційної активності підприємств з використанням особливостей цифрової економіки. *Економіка та управління*. 2020. № 1. С. 12–16.

11. Васюткіна Н.В., Уваров М.А. Чинники впливу на ефективність впровадження інтегрованої інформаційної системи на підприємстві. *Економіка та управління*. 2020. № 4. С. 12–16.

12. Великий Ю.М., Чемчикаленко Р.А., Берегович В.Р. Оцінка стану фінансової стійкості вітчизняних підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Випуск № 23. С. 465–469.

13. Вівчар О. Й., Кос Т. Ю. Сучасні методи оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Young Scientist*. 2023. № 4 (116). С. 115–119.

14. Вовк О.М., Ковальчук А.М., Сафонік Н.П. Проектування векторів відновлення інфраструктури вантажних перевезень. *Наукові інновації та передові*

технології. Серія «Економіка». 2023. № 7(21). С. 219–232. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-7\(21\)-219-232](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-7(21)-219-232)

15. Довбня С.Б., Разганяєва Т.М. Методичні основи оцінки фінансової стійкості підприємства з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища. *Бізнес-навігатор.* 2020. №3 (59). С. 89–94.

16. Докієнко Л. Концептуальні підходи до комплексної діагностики фінансової стійкості підприємства. *Підприємництво та інновації.* 2020. №14. С. 25–31.

17. Другова О. С., Фень В. А. Теоретичні аспекти формування фінансової стійкості підприємства. *Причорноморські економічні студії.* 2018. №34. С. 138–142.

18. Спіфанова І.Ю. Ієрархічна класифікація факторів впливу на систему управління фінансовою стійкістю промислового підприємства. *Innovation and Sustainability.* 2021. № 1. С. 6–12.

19. Ізюмська В., Нікульшина А. Управління фінансовою стійкістю підприємства. *Економіка та суспільство.* 2021. №34. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-26>.

20. Клочко Т. Фінансова безпека як умова фінансової стійкості підприємства. *Економіка та суспільство.* 2021. №23. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-17>

21. Костирко Л.А., Євтушенко М.В. Фінансова стійкість корпоративних підприємств у категоріях економіко-вартісного тяжіння показників. *Інвестиції: практика та досвід.* 2019. №21. С. 28–33.

22. Левкович О.В., Калашнікова Ю.М. Фінансова стійкість як передумова інноваційного розвитку підприємства. *Ефективна економіка.* 2021. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8776>. (дата звернення: 29.09.2024).

23. Лепейко Т.І., Грузіна І.А. Концептуальні підходи до формування структури управління компетентною організацією *Економічний ріст*. 2023. №184. С. 107–113. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/184-18>
24. Лепейко Т.І., Зось-Кіор М. В., Федірець О. В. Диджитал-трансформація бізнес-процесів адаптивних підприємств в контексті сталого розвитку та управління змінами. *АГРОСВІТ*. 2024. № 13. С. 4–13. DOI: [10.32702/2306-6792.2024.13.4](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.13.4)
25. Лісничук О.А., Нестерчук Т.А. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. №18. С. 454–462.
26. Любенко А. Підвищення фінансової стійкості підприємств за допомогою інструментів фінансового аналізу. *Вісник Економіки*. 2021. №4. С. 185–196.
27. Петренко О. С. Основи фінансової стійкості. *Фінанси і кредит*. 2020. С. 102–115.
28. Пілецька С.Т., Васюткіна Н.В., Білоус Н.П. Теоретичні аспекти управління фінансовим потенціалом підприємств в умовах економіки знань. *Бізнес Інформ*. 2024. №1. С. 241–248. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-1-241-248>
29. Пілецька С. Т., Коритько Т. Ю., Храпач В. О. Управління фінансовою стійкістю підприємства в контексті забезпечення економічної безпеки в умовах посилення інтеграційних процесів в економіці. *Бізнес Інформ*. 2020. №12. С. 245–251. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-245-251>
30. Приймак С. В., Волкова О. А. Діагностика фінансової стійкості підприємств в умовах посилення глобальної конкуренції. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск 30. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-58>
31. Проскуріна Н., Гнідкова А. Аналіз фінансового стану та фінансових результатів як інструмент оцінки ефективності діяльності підприємства.

Економіка та суспільство. 2022. Випуск 43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-74>

32. Прохорова В. В., Мушнікова С. А. Інноваційні промислові кластери як стратегічна основа системоутворюючих елементів безпеки розвитку підприємств. *ВІСНИК КНУТД*. 2019. № 6 (141). С. 129-138. DOI: 10.30857/2413-0117.2019.6.12

33. Прохорова В. В., Мушнікова С. А., Крутова А. Методи та засоби відновлення фінансових ресурсів промислових підприємств у сучасних умовах господарювання. *Електронне наукове фахове видання «Адаптивне управління: теорія і практика» Серія «Економіка»*. 2022. Випуск 13(26). URL: <http://repo.uira.edu.ua/> (дата звернення: 29.09.2024).

34. Сак Т.В. Діагностика фінансової стійкості підприємства: методологія та практика застосування. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2023. № 4 (26). С. 37–44. URL: <https://economics.net.ua/ejoru/2023/No4/37.pdf>. 39. (дата звернення: 29.09.2024).

35. Салькова І. Ю, Санкевич В. О. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск 16. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/120.pdf 40. (дата звернення: 29.09.2024).

36. Сафонік Н.П. Стратегічне управління відтворенням основних засобів підприємств в контексті динамічності економічного середовища. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2023. Том 22. Вип. 2 (54). С. 170–180. DOI: 10.18524/2413-9998.2023.2(54).292679

37. Сафонік Н.П., Ваташук В.В. Підвищення ефективності відтворення та використання основних засобів підприємств транспортної галузі. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-23>

38. Селівестрова Л., Скрипник О. Фінансовий аналіз. навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 274 с.

39. Сімкова Т.О., Байда О.К. Формування системи управління інвестиційною діяльністю підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.12.119>

40. Сімкова Т.О., Борисюк І.О. Формування системи управління ресурсним потенціалом транспортного підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2020. №43. DOI: <http://doi.org/10.32843/infrastruct43-21>.

41. Сімкова Т.О., Зозуля І.М. Система забезпечення конкурентоспроможності транспортних підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2019. №27. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/27_2019_ukr/35.pdf (дата звернення: 27.09.2024).

42. Сподіна А. О., Тарасенко І. О. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2022. № 12(131). С. 24–31.

43. Тарасенко І. Вплив зовнішніх факторів на фінансову стійкість підприємств. *Економічний Вісник*. 2021. №9(3). С. 45–53.

44. Ткаленко Ю. Кліматичні зміни та їхній вплив на адаптацію підприємств до зовнішнього середовища. *Фінанси та економіка*. 2022. №11(4). С. 32–40.

45. Ткаченко Є.Ю., Фатюха В.В., Яришко О.В. Фінансова стійкість підприємства: сутність та основи управління. *Інфраструктура ринку*. 2021. Випуск 56. С. 129–134.

46. Хаустова В. Є. Диверсифікація і інтеграція як форми забезпечення стратегічних орієнтирів управління розвитком підприємств. *Бізнес Інформ*. 2020. №12. С. 482–494. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-482-494>

47. Arefiev S., Lagodiienko V., Tkachev V., Stavroiani S., Shevchenko O. Marketing and logistics in the adaptive management of enterprises in the conditions of digitalization. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*. 2023.

Vol.101. No 8. P. 3121-3132. URL: <http://www.jatit.org/volumes/Vol101No8/26Vol101No8.pdf> (дата звернення: 24.09.2024).

48. Arefiev, S., Zhyhlei, I., Pereguda, Y., Kryvokulska, N., & Lushchyk, M. (2023). El uso de tecnologías digitales para garantizar la seguridad ambiental en el contexto del desarrollo de una Economía Verde. *Revista De La Universidad Del Zulia*, 15(42), 353-369. DOI: <https://doi.org/10.46925//rdluz.42.20>

49. Arefieva O., Miagkyh I., Yashchuk A. Challenges and pathways to improve company's financial management by risk minimization. *ВІСНИК КНУТД*. 2019. № 1 (131). С. 49-57.

50. Arefieva O., Piletska S., Honcharova N. Management system of financial sustainability of the enterprise. *Economics, management and administration in the coordinates of sustainable development: Scientific monograph*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2021. P. 649-664. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-157-2-35>.

51. Gerald I. White. Ashwinpaul C. Sondhi, Dov Fried Analysis and Use of Financial Statements. John Wiley & Sons, 2002. 768 p.

52. Gruzina I., Lepeyko T., Lohinova K., Pererva I., Myronova O. (2024). Determining directions for transforming the organization's competence structure depending on its life cycle stage in the context of enabling effective operation in the market. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 2(13 (128)), 91–102. DOI: 10.33067/SE.1.2024.11

53. Higgins, Robert C. Analysis for Financial Management. Edition: 10th. McGrawHill, 2011. 480 p.

54. Hutorov A., Lupenko Y., Ksenofontov M., Bakun Y., Vlasenko T., Sirenko O. Strategical development of agri-food corporations in the competitive economic space of Ukraine. *Independent journal of management & production*. 2022. Vol. 13, Issue 1. P. 37–55. DOI: 10.14807/ijmp.v13i1.1620.

55. Kuzior A., Arefieva O., Kovalchuk A., Brożek P., Tytykalo V. Strategic Guidelines for the Intellectualization of Human Capital in the Context of Innovative

Transformation. *Sustainability*. 2022; 14(19):11937. DOI: <https://doi.org/10.3390/su141911937>

56. Lepeyko T., Oviechkina O., Shkoda M., Babiy L., Goncharenko I. The security aspect of the modeling of financial monitoring and accounting of the innovation cluster economic activity. *Journal of Hygienic Engineering and Design*. 2023. Volume 42. Pp. 388–398.

57. Piletska S., Arefiev S. (2020). The mechanism of corporate management of the enterprise financial capacity. *Journal of corporate responsibility and leadership*. Vol. 7, issue 4, pp.43–58. URL : <http://jcr.umk.pl/journal/archive> (дата звернення: 29.09.2024).

58. Pohrebniak A., Arefieva O., Boiarynova K., Arefiev S., Davydenko V. Management of Attracting Investment Resources of Enterprises to Ensure Their Economic Security in Circular Economy. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*. 2021. VOL.21 No.10, Pp. 302–309.

59. Prokopenko V., Biletskyi I., Vlasenko T. Financial leverages of the regulation of residential construction. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2023. №2. С. 99–112. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.49.2023.4040>

60. Vasiutkina N., Boiko O., Bavyko O., Yermak S. The state and ways of Ukrainian food industry development in terms of integration into European economic space. *Journal of Hygienic Engineering and Design*. 2019. Vol. 27, pp. 69–86. ISSN:1857-8489

61. Vlasenko T., Hatsko A., Larina T., Hryn Y., Streimikiene D., Balezentis T. Fuzzy Evaluation of Change Management Processes in the Context of Enterprise Sustainability. *Sustainability*. 2019. 11. 6310. <https://doi.org/10.3390/su11226310>

62. Thomas R. Ittelson Financial Statements: A Step-by-Step Guide to Understanding and Creating Financial Reports Paperback. New Jersey: The Career Press, Inc., 2009. 285 p.

ДОДАТКИ

Форми основних компонентів фінансової звітності

Форми фінансової звітності	Використання інформації
Форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	<ul style="list-style-type: none"> - оцінка структури активів та пасивів; - аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності; - прогнозування змін в економічних ресурсах.
Форма №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»;	<ul style="list-style-type: none"> - оцінка та прогнозування прибутковості підприємства; - аналіз структури доходів та витрат.
Форма №3 «Звіт про рух грошових коштів»	<ul style="list-style-type: none"> - оцінка основних напрямів надходження та вибуття коштів; - аналіз і прогнозування операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.
Форма №4 «Звіт про власний капітал»;	- оцінка та прогнозування змін у складі власного капіталу підприємства.
Форма №5 Примітки до звітності	- аналіз та прогнозування облікової політики— оцінка ризиків.

Показники для визначення інтегрального показника оптимальності
структури капіталу

Показник	Характеристика з точки зору оптимізації структури капіталу	Стимулятор / Дестимулятор
1	2	3
1. Власний капітал, тис. грн	Виступає основним джерелом формування капіталу підприємства	стимулятор
2. Доля позикових коштів, %	Збільшення долі позикових коштів призводить до зменшення рівня фінансової стійкості	дестимулятор
3. Чистий прибуток, тис. грн	Характеризує фінансовий результат використання наявних ресурсів підприємством	стимулятор
4. Коефіцієнт фінансової залежності	Характеризує наявність у підприємства значної частки джерел фінансування у вигляді зовнішніх запозичень, що негативно впливає на структуру капіталу	дестимулятор
5. Коефіцієнт автономії	Характеризує частку власних капіталу підприємства у загальній сумі капіталу, авансованих у його діяльність. Чим вище значення даного коефіцієнта, тим більш фінансово стійким, стабільним і більш незалежним від зовнішніх кредиторів є підприємство	стимулятор
6. Коефіцієнт фінансового ризику	Характеризує ступінь ризику для інвестора, тому зростання негативно впливає на рівень залучення додаткового капіталу	дестимулятор
7. Коефіцієнт рентабельності сукупного капіталу	Характеризує ефективність використання кожної гривні наявних фінансових ресурсів	стимулятор

Переваги та недоліки власних джерел фінансування оборотних активів
підприємств

Переваги	Недоліки
Простота залучення, що характеризується прийняттям рішень без необхідності одержання згоди інших господарюючих суб'єктів	Висока вартість
Висока здатність генерування прибутку в усіх сферах діяльності, (не потрібує сплати відсотка за кредит)	Неможливість забезпечити перевищення коефіцієнту фінансової рентабельності підприємства над економічною рентабельністю
Забезпечення фінансової стійкості розвитку підприємства, його платоспроможності в довгостроковому періоді, зниження ризику банкрутства	Обмеженість обсягу залучення фінансових ресурсів для розширення операційної та інвестиційної діяльності підприємства на окремих стадіях його життєвого циклу